

Bedömargruppens yttrande över utvärdering av utbildning på forskarnivå inom design

Bedömargruppens uppdrag

Universitetskanslersämbetet (UKÄ) har gett oss i uppdrag att granska utbildningar som leder till licentiat- och doktorsexamen/konstnärlig licentiat- och doktorsexamen inom design. I bilaga 1 framgår våra bedömningar med vidhängande motiveringar och ett förslag till samlat omdöme för varje granskad utbildning.

Härmed överlämnar vi vårt yttrande till UKÄ.

Bedömargruppens sammansättning

I bedömargruppen ingick följande ledamöter:

- Professor Stefan Holmlid, Linköpings universitet (ordförande och ämnessakkunnig)
- Professor Maria Hellström Reimer, Malmö universitet (ämnessakkunnig)
- Professor Thomas Binder, Det Kongelige Danske Kunst- Akademis Skoler For Arkitektur Design og Konservering (ämnessakkunnig)
- Doktorand Tonje Kristensen Johnstone (doktorandrepresentant)
- Docent Evastina Björk, Careva Systems AB (egenföretagare)/ Norges teknisk-naturvetenskapliga universitet (arbetslivsföreträdare).

Se bilaga 2 för bedömargruppens jävsförhållanden.

Bedömargruppens arbete

Utvärderingen har utgått ifrån de krav som ställs i högskolelagen (1992:1434) och högskoleförordningen (1993:100). I de fall lärosätet ger både licentiat- och doktorsexamen i design har dessa utvärderats som en enhet. Underlag för bedömningen har utgjorts av lärosätenas självvärdering inklusive bilagor som utarbetats utifrån *Vägledning för utvärdering av utbildning på forskarnivå*, Universitetskanslersämbetet 2018, allmänna och individuella studieplaner, intervjuer med företrädare för den granskade utbildningen och doktorander samt övriga underlag som UKÄ tagit fram. Underlagen redovisas i bilaga 3.

Bedömningsprocessen

Utifrån underlagen har vi gjort en bedömning av utbildningarnas kvalitet utifrån nedanstående bedömningsområden.

- förutsättningar
- utformning, genomförande och resultat
- doktorandperspektiv
- arbetsliv och samverkan

Bedömargruppens preliminära yttrande per utbildning har skickats till respektive lärosäte på delning, för att påpeka eventuella sakfel. Delningstiden var tre veckor. De svar som

lärosätena inkom med framgång av bilaga 4. Vi har tagit del av lärosätenas svar, och i de fall där vi gjort bedömningen att det varit relevant har ändringar gjorts i yttrandena.

För bedömggruppen

Stefan Holmlid
Ordförande

Bedömargruppens reflektioner

Bedömargruppen har under 2018-2019 utvärderat forskarutbildningar inom ämnesområdet design vid fyra svenska lärosäten; Göteborgs universitet, Högskolan i Borås, Konstfack/KTH och Umeå universitet. Utvärderingen omfattar fem utbildningar med examenstillstånd i design, varav tre gäller generell licentiat- och doktorsexamen med uttalad konstnärlig inriktning, och två gäller konstnärlig licentiat- och doktorsexamen med nära koppling till, alternativt överlappande med, designforskarutbildning på vetenskaplig grund. Begreppet konstnärligt utvecklingsarbete infördes som en del av högskolereformen 1977¹ och skrevs in i högskolelagen 1992². Doktorsexamen på konstnärlig grund skrevs in i högskoleförordningen 2009³, och 2013 ersattes begreppet konstnärligt utvecklingsarbete i högskolelagen med begreppet konstnärlig forskning.⁴ Utvecklingen av lagstiftningen kan sägas ge en liten fond, om än inte fullständig, av hur designforskning och forskarutbildning i design reglerats, utvecklats och bedrivits i Sverige.

Inför varje utvärderingsomgång gör UKÄ ett urval av utbildningar som ska utvärderas utifrån UKÄ:s och Statistiska centralbyråns klassificering av forskningsämnen. För denna utvärdering valdes utbildningar med doktorander kodade på 60406 Design ut. Det bedrivs forskarutbildning i design med konstnärlig och/eller vetenskaplig inriktning även vid andra lärosäten och utbildningar än de som omfattas av denna utvärdering. En förklaring till att dessa utbildningar inte har ingått i utvärderingen är att doktoranderna har klassificerats på annat sätt av lärosätena. Bedömargruppens övergripande reflektioner utgår från de i utvärderingen ingående utbildningarna, men reflektionerna har bäring på forskarutbildning inom området generellt.

Bedömargruppen finner att de utvärderade forskarutbildningarna uppvisar många likheter, men att de också skiljer sig väsentligt åt på flera punkter. En förklaring till variationerna kan ha att göra med de olika utbildningarnas framväxt och tillhörighet. Ett par av utbildningarna har uppstått genom samarbete med mer tekniskt orienterade miljöer inom designrelaterade fält, och har därigenom genomgått en stegvis utveckling under ett par decennier, för att slutligen uppnå eller ha beviljats examenstillstånd. Flera av utbildningarna nämner i sina självvärderingar betydelsen av de nationella forskarskolorna i konst, design och arkitektur, t.ex. utbytet inom ramen för Designfakulteten (finansierad av VR 2001–2015), för utvecklandet av den egna profilen och kompetensbasen. I ett fall har forskarutbildningsämnet inrättats helt nyligen och då som led i en strategisk satsning på designforskning, vilket är en utgångspunkt som skiljer sig från de övriga.

¹ https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/proposition/om-utbildning-och-forskning-inom-hogskolan-mm_G00359/html

² http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/hogskolelag-19921434_sfs-1992-1434#K1

³ https://www.lagboken.se/Lagboken/sfs/sfs/2009/900-999/d_591561-sfs-2009_933-forordning-om-andring-i-hogskoleforordningen-1993_100

⁴ <https://www.regeringen.se/49b728/contentassets/4ef9d72bd1b84b3fad482671b5509fa7/forskning-och-innovation-prop.-20121330>

Olika sätt att se på ämnet design

En gemensam nämnare för de granskade forskarutbildningarna i design är synen på designforskning som vilande på konstnärlig grund. I de allmänna studieplanerna är designforskning vidare formulerat som antingen en metodologisk förankring i konstnärlig designforskning som format i möten mellan konstnärliga och vetenskapliga förhållningssätt, eller som syftande mot en utveckling av en konstnärlig designpraxis. Variationerna blir tydliga i ansatserna att närmare precisera denna konstnärliga grund samt i exemplen att beskriva eller avgränsa ämnet. Skillnaderna avspeglas bland annat i hur forskarutbildningarna benämns vid respektive lärosäte. Tre av utbildningarna rubriceras som "design" varav en inom specificerat område; textil och mode, en annan som "konst, teknik och design" med inriktning mot hållbar utveckling, och en som "industri-design". I självvärderingarna beskrivs forskarutbildningsämnet också på olika sätt. I ett par fall definieras designforskning begreppsligt, som en bred undersökning av möjligheter och betingelser för mänskligt skapande. I ett annat fall ges en definition som samtidigt markerar ämnets särart med fokus på konstens förutsättningar och grunder att uttrycka samt förståelse för uttrycksfullheten i material och tekniker. Dessa exempel på att formulera en grundforskningsinriktad definition skiljer sig från ansatser att beskriva ämnet i historiska och andra mer tillämpade termer, såsom en användarcentrerad eller meningsorienterad bestämnings- och utformningspraktik framsprungen ur en differentiering av produktionsförhållandena. I ett par fall ges likartade historiskt orienterade beskrivningar, men utifrån en samtidskontext och med en starkare betoning av ämnets kritiskt undersökande och förändringsorienterade karaktär.

Bedömargruppen noterar en skiftande akademisk positionering som både kan tolkas som positiv och problematisk. Den konkreta tolkningen av designämnets tvärvetenskaplighet betraktas därför av bedömargruppen som ett generellt och gemensamt utvecklingsområde, där forskarämnets utformning inte bara handlar om att kombinera kompetenser, utan också om att skapa utrymme för olika kunskapsparadigm. Här fyller designforskarutbildningen en viktig roll och utmaningen ligger inte främst i att artikulera denna roll, utan i att vara med och skapa förutsättningar och infrastruktur för ett sådant tvärvetenskapligt agerande. Bedömargruppen ser här, trots att många av miljöerna betonar dialog och möten samt samverkan och överbryggande, en risk för antingen en polarisering av relationen mellan vetenskap och konst och mellan teori och praktik, eller en övertro på det konstnärliga som ett alternativt, fristående utforskande. I båda fallen finns tendenser som resulterar i att forskarutbildningsämnet i fråga – design – förblir underartikulerat.

Forskningsmiljöer och forskarutbildningsmiljöer

En annan skillnad, som delvis är relaterad till den föregående skillnaden gällande sätten att se på ämnet och forskarutbildningarnas benämning, berör utbildningarnas skiftande ställning inom det egna lärosätet. Medan ett par av utbildningarna har en tydlig hemvist inom en konstnärlig fakultet och därmed också en stark konstnärlig förankring, så brottas andra utbildningar med att försöka förena vetenskapligt utforskande och konstnärligt experimenterande i ett utsatt gränsområde mellan historiskt definierade discipliner. Forskarutbildningarna är i det avseendet inte isolerade öar utan i högsta grad beroende av sin kontext och den bredare forskningsmiljö som de är en del av. Här ser

bedömargruppen tydliga skillnader mellan de utbildningar som bejakar, utvecklar och drar nytta av sin position i ett bredare akademiskt landskap, och de som i högre utsträckning betonar behovet av att markera ämnets särart. Här finns utmaningar som designämnet delar med flera andra tvärvetenskapliga discipliner. Den särskilda utmaningen för design ligger i att hitta en balans mellan forskningsmässig trovärdighet och konstnärlig integritet. Det förra, om det tolkas alltför ensidigt, riskerar att leda till ett reduktionistiskt vetenskapliggörande av det konstnärliga, en urholkning av det praktiskt/materiella kunskapandet och betydelsen av beprövad erfarenhet. Det senare, om det drivs alltför långt, kan leda till ett artificiellt konstnärliggörande av vetenskapen och ett utsuddande av gränsen mellan forskarutbildning och fri konstnärlig utövning, vilket i sin tur kan ge upphov till svårigheter att säkra kvalitet och karriärvägar.

Forskningsmiljöerna för de olika forskarutbildningarna skiljer sig också markant åt på andra sätt. Ett par av utbildningarna är sammanhållna fysiska miljöer med hög tillgänglighet till en mer eller mindre avancerad forskningsinfrastruktur och ett beroende av senior närvaro, vilket främjar både formellt och informellt kunskapsutbyte och lärande. I andra utbildningar finns en tydligare distribuerad tendens med en starkare betoning av mobilitet och extern samverkan. Båda formaten ställer höga krav på koordination och uppföljning. I det senare fallet med en mer distribuerad form, där doktorander och handledare är utspridda geografiskt sker ofta handledningen via elektronisk kontakt. Då blir den formella kvalitetssäkringen, som kurs- och seminarieobligatorium liksom uppföljning av individuell studieplan extra viktig och då inte som kontrollinstrument utan som ett uttryck för det kollegiala utrymme, vilket utgör forskarutbildningens dialogiskt kunskapande fundament. Bedömargruppen konstaterar att de olika utbildningarna har mycket att lära av varandra i fråga om hur en väl sammansatt designforskarutbildning kan byggas, med avseende på både bredd och djup, både grundforskningsinriktad och tillämpad samt både materiellt och diskursivt utforskande.

Genomförande av forskarutbildningen

När det gäller utbildningens struktur och genomförande vid enskilda lärosäten märks tydliga skillnader mellan de institutioner som anser det viktigt att även etablera egna forskningsmiljöer med externt finansierade projekt och de institutioner som betraktar doktorandprojekt som självständiga (ofta individuella) bidrag till en utveckling av designforskningen som ämnesfält. Denna skillnad kan i viss utsträckning förklaras med hur länge institutionerna har varit verksamma i forskningssammanhang, men den avspeglar också olika uppfattningar om vad såväl individen och institutionen och ämnesfältet som sådant kan förvänta sig av en genomförd forskarutbildning.

Det är särskilt tydligt att vissa institutioner prioriterar en ämnesmässig spridning och att de vid anställning av doktoranderna lägger vikt vid deras förmåga att genomföra projekt som i hög grad är självständiga och fristående. Detta är inte ett problem i sig, men det ger forskarutbildningsmiljön en viss karaktär, där institutionens eget utbud av kurser och seminarier förefaller spela en underordnad roll för doktorandernas ämnesmässiga fördjupning. I den utsträckning dessa doktorander kan hitta andra sammanhang där de kan delta i relevanta kurser och professionsnätverk kan detta bidra till att placera utbildningen i ett större landskap. Emellertid leder det också till att den vetenskapliga

professionsdialogen mellan doktorand, handledare och andra seniora forskare vid institutionen begränsas. Följden blir då att det ställs särskilda krav på hur forskarutbildningen ska struktureras och kvalitetssäkras.

Vid institutioner där det läggs vikt vid att doktoranderna ingår i redan etablerade forskningsprojekt, forskningsgrupper eller nätverk uppnås omedelbart en större sammanhållning och tematisk tyngd i doktorandmiljön samt större möjligheter till nödvändigt ämnesutbyte med seniora forskare. En utmaning kan dock vara att undvika att dessa miljöer blir svårtillgängliga och begränsade i sin syn på forskningsområdet. I detta sammanhang är utbyte med andra forskningsmiljöer både nationellt och internationellt, exempelvis genom gästforskning vid andra lärosäten, en möjlighet som än så länge endast utnyttjas i begränsad omfattning bland de granskade utbildningarna.

Ett genomgående drag i de doktorandprojekt som bedömargruppen har fått inblick i genom de individuella studieplanerna är att projekten ofta tar avstamp i tidigare professionspraxis och att experimenterande och gestaltande inslag spelar en väsentlig roll i projektens forskningsdesign. Detta ligger i linje med generella tendenser åtminstone inom den nordiska designforskningen och har också betonats i utbildningarnas allmänna studieplaner. I detta sammanhang är det dock anmärkningsvärt att institutionernas inledande kursutbud övervägande betonar relativt allmänna akademiska tillvägagångssätt och färdigheter och endast i mindre grad sätter gestaltande moment i fokus för sin forskningspraktik. Bedömargruppen har också lagt märke till att många av de granskade utbildningarna har svårigheter att skapa en forsknings- och studiemiljö som konkret skapar utrymme för utforskande, experimenterande och gestaltande forskningsarbete.

De format som krävs för att det gestaltande arbetet blir en integrerad del i forskarutbildningen saknas i stort sett helt, medan mer klassiska moment som seminarieverksamhet är vanligt. Detta kan leda till att doktorandmiljön konkret knyts till läs- och skrivarbete, medan doktoranderna måste söka gemenskap kring experimenterande och gestaltande moment på annan plats. Under sådana förhållanden finns det en risk att dessa moment inleds för sent i vissa doktorandprojekt och att incitamenten att arbeta som designer får doktoranden att försöka kombinera doktorandarbetet med professionell praktik vid sidan om.

Samtliga utbildningar betonar doktorandernas självständighet och avhandlingsprojektets centrala roll. Samtidigt framkommer här också olikheter när det gäller ansvarsfördelning mellan doktorand och seniorforskare/handledare. I vissa fall finns tendenser att lägga ett alltför stort ansvar på doktoranderna i utformning av kursers innehåll och planering och genomförande av seminarieverksamhet. Det planerade kursutbudet är begränsat, komplettering sker genom individuella läskurser och kurspoäng ges för annat än kursdeltagande (t.ex. konferensdeltagande), vilket dels urholkar det utbildningsmässiga momentet och dels minskar möjligheterna till kontinuerligt kollegialt utbyte och granskning. Bedömargruppen vill här betona kursmomentets vikt i all utbildning på forskarnivå, dels för att säkerställa den generella forskningsmässiga kompetensen hos doktoranderna och dels som ett viktigt led i forskningsförankring av forskarutbildningen. I utvärdering och uppföljning av kursmomentet kan också handledarnas kompetens och forskning, liksom forskningsmiljöns kvalitet följas upp.

Överlag finns ett behov av ett formaliserat kursutbud som tydligare underbygger en ämnesmässig fördjupning för doktoranderna. I dag täcks behovet i stor utsträckning av enstaka läskurser, särskilda erbjudanden för doktorander i form av konferenser, kurser och tillgång till andra miljöer och liknande. Flera institutioner betonar att de inte har resurser att erbjuda mer specialiserade kurser. Ett bredare, formaliserat kursutbud uppnått exempelvis genom ett ökat samarbete mellan lärosäten, på såväl nationellt som nordiskt plan, skulle understödja doktorandernas arbete och även bidra till att ge doktoranderna en bättre ställning med avseende på formalisering av lärandemål och transparent examination.

Samtliga utbildningar lägger stort fokus på att stödja och bevaka progressionen i doktorandens arbete. Det läggs stor vikt vid återkommande uppföljning av doktorandernas individuella studieplaner och samtliga lärosäten redogör för procedurer och en organisation kring dessa uppföljningar, vilka säkerställer att även andra personer än handledaren följer med i utvecklingen av enskilda doktorandprojekt. De individuella studieplanerna används delvis på olika sätt vid olika institutioner. Från att utgöra ett mycket kortfattat dokument med vikt på kursdeltagande, utåtriktade projektaktiviteter och institutionstjänstgöring till att vara en relativt omfattande redogörelse för forskningsprojektet. Det framstår som viktigt att se till att doktoranderna i sitt arbete med de individuella studieplanerna inte bara rapporterar, utan också reflekterar över och utvecklar forskningsämnet och forskningsdesignen. Det är en svår balans mellan att använda den här typen av instrument som förenklade kontrollstationer, eller som ett sätt för handledaren att möta doktorandens faktiska forskningsarbete. Detta arbete får inte leda till att doktoranderna forcerar fram ett klagörande av projektets inriktning eller förväntade resultat. Det är helt nödvändigt att det framstår som tydligt och transparent för alla inblandade för vad och för vem den individuella studieplanen är till, så att den innehållsliga delen i arbetet med en individuell studieplan kan ges värde.

Alla utbildningar har olika former av etappseminarier, ofta med ett års mellanrum och ofta med en extern opponent. Endast en utbildning har en licentiatexamen som ett obligatoriskt moment även för doktorander som ska fullfölja en doktorsexamen. En fastslagen och tät struktur för seminarier där doktoranden kan presentera sin forskning eller ett samlat projekt och få kvalificerad återkoppling av en opponent, förefaller viktigt. Förutsatt att detta inte ersätter eller sker i avsaknad av den forskningsdialog som sker i en forskningsmiljö, och så länge detta genomförs med hänsyn till att doktoranden ska ha tid till fördjupning med betydelse för forskningsarbetets inriktning.

Vart leder en forskarutbildning i design?

Frågan om vad doktoranderna utbildas till och vilka karriärvägar som öppnar sig med en forskarutbildning i designämnet får inte något tydligt svar i varken självvärderingarna och intervjuerna med lärosätet. Av dokumentationen är det tydligt att ingen ser på forskarutbildningen som en direkt förlängning av en designutbildning, för att utbilda ytterligare fyra år i design och producera en "superdesigner". Som kontrast till den samsynen, slår detta inte igenom i termer av organisering och genomförande av forskarutbildningen i alla de utvärderade fallen. Det finns behov av ytterligare tydlighet i

kopplingen mellan vart en forskarutbildning leder och forskarutbildningens organisering och genomförande.

Det råder inget tvivel om att forskarutbildningen är viktig för lärosätena och att det finns ett mål att fler lärare ska genomgå en forskarutbildning. Emellertid framstår det som om institutionerna i viss mån nöjer sig med den forskning som doktoranderna levererar och endast i mindre grad funderar på hur denna forskning kan bedrivas vidare genom post doc-anställningar eller andra forskningsbaserade anställningar. Detta kan hänga samman med att forskningsområdet anser sig vara relativt ungt och att det är en utmaning att hitta finansiering för forskning på post doc-nivå. Emellertid är det helt avgörande för utvecklingen av designforskningen att en slutförd forskarutbildning inte betraktas som en avslutning utan snarare som en början på forskarkarriären. Det är bara genom etablering och fortsatt utveckling av forskningsmiljöerna som forskarutbildningen kan hålla sig relevant och forskningen kan bidra till en samhällsmässigt relevant kunskapsproduktion. Tydliga karriärvägar för nydisputerade som säkerställer att de kan fortsätta sin forskning omedelbart efter slutförd avhandling och kvalificera sig för positioner vid lärosätena genom tenure-track eller liknande anställningsformer, måste antas få stor betydelse såväl vid rekrytering som för genomförande av forskarutbildningar i såväl design som i andra ämnen.

Lärosätena med de mest fokuserade forskarutbildningarna har fäst särskild uppmärksamhet vid att det finns ett intresse för designforskning och forskarutbildning även utanför akademien. Här är det intressant att vissa miljöer under en period så gott som uteslutande har utbildat doktorander som har fått anställning i industrin. Det är värdefullt att institutionerna aktivt engagerar sig i en dialog med designforskningens praktiker utanför universitetsmiljön, såväl genom kontakt med alumner som genom att anställa industridoktorander och liknande. Att se en forskarutbildning inom designämnet även som något som stärker karriärmöjligheterna inom professionen, och att aktivt utveckla forskningssamarbete mellan akademien och den externa professionen gör inte bara forskarutbildningen mer attraktiv utan stärker också designforskningens betydelse för utvecklingen av design som professionsfält.

Jämställdhet är en kvalitetsfråga

Designämnet har i många fall en kritisk predisposition och en förkärlek att integrera nya perspektiv. När det gäller jämställdhet innebär det att forskningsfrågeställningar kan skymma sikten för jämställdhet som en kvalitetsfråga i organisering, innehåll och förutsättningar för en forskarutbildning. De flesta utbildningar kan enkelt redogöra för de strukturer och principer som gäller för organisationen, vilka avspeglas i lärosätenas värderingar och styrdokument på central nivå. Däremot saknas det i självvärderingarna ofta ett fördjupande resonemang som berör kvaliteten i den egna forskarutbildningen.

Som en del av ett systematiskt kvalitetsarbete krävs en kartläggning av de egna specifika förhållandena, och en analys av dessa som effekter av jämställdhetsförhållanden, t.ex. genom ett strukturellt perspektiv. När man har den förståelsen, kan man gå vidare, och göra en analys av vad det innebär, i nuläget eller på sikt, på forskarutbildningen och dess

förutsättningar. I de fall problem eller utmaningar uppmärksammas behöver dessa angripas, vilket ofta kräver långsiktiga åtaganden.

Många doktorandprojekt och flera av forskarna arbetar med jämlikhetstematiker, från genus över intersektionalitet till dekolonisering. Det är i sig positivt och ger möjlighet att i seminarier och andra utbildningssammanhang lyfta jämställdhet som en del av utbildningen. Ur ett kvalitetsperspektiv är det dock en risk att hänga upp jämställdhetsaspekten i utbildningen på enskilda doktoranders intressen och projekt eller enskilda forskares intressen och perspektiv. Jämställdhet som del i forskarutbildningen behöver struktureras upp även av seniora forskare och bli ett mer systematiskt inslag i forskarutbildningen, lämpligen som en del i en bredare ansats kring t.ex. normkritiska genus- och maktstudier.

Avslutande reflektion

Att etablera och upprätthålla en god forskarutbildning kräver långsiktighet och ett strategiskt förhållningssätt som gör detta möjligt och designområdet utgör inget undantag. Några aspekter som inte går att undkomma oavsett strategi är att en forskarutbildning behöver en livaktig forskningsmiljö som bas. Det måste finnas forskarutbildningar som lärosätena tar ansvar för, och kompetenta doktorandhandledare i dessa miljöer.

Även om samtliga bedömda lärosäten tar ansvar för sin forskarutbildning, saknas i vissa fall en samsyn inom organisationen kring kvalitet och utmaningar. De forskarutbildningar som utvärderats har också olika utgångspunkter och olika miljömässiga och ekonomiska förutsättningar. Några av de granskade utbildningarna har en övervägande brett distribuerad forskningsmiljö, vilket kan ha betydande kvalitetskonsekvenser för forskarutbildningen om detta inte hanteras på ett målinriktat sätt. Andra utbildningar har varit beroende av strategiska medel från lärosätet för sin utveckling, vilket påverkat möjligheten att upprätthålla och självständigt utveckla forskarutbildningen. Miljöerna har i olika grad vuxit fram genom samverkan med externa aktörer. Gemensamt är att utvecklingen av forskarutbildningar i design har varit snabb och mångfacetterad. Det finns stora möjligheter till ytterligare lärande mellan lärosäten, såväl inom Sverige som inom etablerade nordiska och internationella nätverk.

Bilaga 1

Bedömargruppens motiveringar

Göteborgs universitet

Lärosäte	Forskarutbildningsämne	ID-nr
Göteborgs universitet	Design - konstnärlig licentiat- och doktorsexamen	A-2018-06-4473
<p>Bedömningsområde: Förutsättningar</p> <p>Personal</p> <p>Bedömning med motivering: <i>Antalet handledare och lärare och deras sammantagna konstnärliga och pedagogiska kompetens är adekvat och står i proportion till utbildningens volym, innehåll och genomförande på kort och lång sikt.</i></p> <p>Högskolan i design och konsthantverk (HDK) är en institution vid Göteborgs universitet som erbjuder forskarutbildning i design alltsedan etableringen av den konstnärliga fakulteten vid lärosätet år 2000. Utbildningen har fram till 2016 bedrivits i nära samarbete med andra institutioner och nätverk, först och främst Arkitektur och samhällsbyggnadsteknik vid Chalmers och Designfakulteten (den nationella forskarskolan inom design). Sedan 2010 har lärosätet examensrätt även för konstnärlig doktors- och licentiatexamen i design, en inriktning som 2010-2015 utvecklades inom ramen för den nationella Konstnärliga forskarskolan. Enligt självvärderingen ingår design tillsammans med övriga sex ämnen i forskarskolan vid Konstnärliga fakulteten. Den generella och den konstnärliga forskarutbildningen betraktas av lärosätet båda som konstnärligt inriktade. Samtliga doktorander inom designämnet bedriver sin forskarutbildning inom ramen för den gemensamma, fakultetsbaserade forskarskolan för det konstnärliga området. Vid sidan av ämnet design erbjuder forskarskolan forskarutbildning även inom ämnena konsthantverk (också vid samma institution), musikalisk gestaltning, scenisk gestaltning, musikpedagogik, konstnärlig gestaltning samt estetiska uttrycksformer med inriktning mot utbildningsvetenskap.</p> <p>Lärosätet har under de fem senaste åren examinerat fem doktorander inom ämnet design, alla inom ramen för den generella examensordningen under titeln filosofie doktor. För närvarande finns tolv inskrivna designdoktorander, varav tio inriktade mot generell doktorsexamen, en mot generell licentiatexamen och en mot konstnärlig licentiatexamen. Val av examensinriktning, generell eller konstnärlig, sker vid antagning, men doktoranden får möjlighet att byta inriktning fram till och med 50 procentseminariet.</p> <p>De två examina som ges inom designområdet ses i praktiken som en enhet, vilket bekräftas i intervjuer, och formellt avspeglas i näst intill identiska självvärderingar och studieplaner. Bedömargruppen ser många fördelar i detta vad beträffar samlad kompetens och kapacitet, men menar samtidigt att det väcker frågor om behovet av två examina. Under intervjuerna framkom att både doktorander och utbildningsansvariga ser en konstnärlig examen som "mindre gångbar", inte minst internationellt. Samtidigt menade de operationellt ansvariga att den konstnärliga examen är viktig, dels som en koppling till forskarutbildningen i konsthantverk och fri konst som också bedrivs inom ramen för fakultetens forskarskola, dels som ett område under utveckling. Mot bakgrund av detta efterlyser bedömargruppen en större tydlighet i fråga om hur man ser på förhållandet mellan en</p>		

Datum
2019-04-29Reg.nr
411-00072-18

filosofie och konstnärlig examen, och hur profilerna, om de i själva verket är olika, kan stärkas och hur det kan tänkas påverka kompetensförsörjning och rekrytering.

Utbildningen har under de senaste åren stärkt sin handledarkompetens inom området. Självvärderingen listar i en bilaga 21 personer engagerade som huvudhandledare eller biträdande handledare. Av dessa är 19 disputerande och representerar både vetenskaplig och konstnärlig kompetens. Nio är anställda vid lärosätet, fem som professorer eller docenter, och sju inom ämnet design eller arkitektur. Två av dessa är pensionerade. Dessutom listar självvärderingen 27 aktiva forskare (varav 23 är disputerade) som genom anställning vid lärosätet eller genom deltagande i forskningsprojekt och nätverk genom sin koppling till miljön utgör en informell resurs för doktorander i forskningsämnet.

Trots den breda kretsen av möjliga handledare samlas huvudhandledaransvaret för samtliga doktorander på sex handledare, varav två är professorer med tidsbegränsade anställningar, två är fast anställda som lektorer respektive forskare och studiedirektor samt två är professorer emeriti. Dessutom fungerar en av dessa både som studierektor och examinator. I självvärderingen uppges att majoriteten av handledarna har genomgått den obligatoriska handledarutbildningen. Samtidigt är handledarutbildning ett krav för alla handledare, pedagogisk utveckling stöttas av en pedagogisk enhet centralt inom lärosätet, en högskolepedagogisk kurs erbjuds och ett särskilt symposium för konstnärlig forskning har anordnats. Kompetens och riktlinjer finns, men tillämpningen är oklar, enligt bedömarna.

Bedömargruppen anser vid en samlad bedömning utifrån självvärderingen och intervjuer att lärosätet och institutionen HDK genom samarbetet inom forskarskolan vid Konstnärlig fakultet har relevanta personalresurser för att bedriva en utbildning inom konstnärlig designforskning, med en krets av handledare som är kvalificerade inom både det konstnärliga och det vetenskapliga området. Samtidigt konstaterar bedömargruppen att kärngruppen av tillsvidareanställda handledare är begränsad till ett fåtal personer, i praktiken fyra varav två med tidsbegränsade anställningar, som därmed ska stå för kontinuiteten och ansvaret för samtliga tolv doktorander. Engagemanget i centumbildningar och externt finansierade projekt utgör ett kraftfullt nätverk av seniora forskare, som till viss del kan kompensera för den begränsade kärngruppen. Samtidigt kvarstår det faktum att organisationen sett till personal är sårbar och i behov av ytterligare förstärkning, vilket kan medföra förändringar i balansen mellan anställningar på konstnärlig och vetenskaplig grund. Det vidare nätverket utgör eventuellt en resurs som kan formaliseras och som också skulle kunna fungera som bas för en kvantitativt mer omfattande utbildningsinsats, i synnerhet för den konstnärliga doktorand- och licentiatexamen. Dessutom står området enligt bedömarna inför en utmaning när det kommer till att säkerställa en kärngrupp av forskare som kan definiera och utveckla de båda inriktningarna inom ämnet konstnärlig designforskning.

Det är bedömargruppens uppfattning att Högskolan för design och konsthantverk som institution inom konstnärlig fakultet bör säkra och konsolidera kärngruppen av huvudhandledare genom tillsvidareanställningar eller genom att formellt engagera ytterligare kompetenta handledare. Det är också bedömargruppens uppfattning att institutionen bör tillhandahålla tillräckliga resurser för de seniora forskarnas egen forskning. Av självvärderingen framgår det att institutionen har valt att fördela forskningstid genom ett ansökningsförfarande, där medel tilldelas i konkurrens. Detta kan vara ett sätt att kvalitetssäkra forskningen, men det kan också betyda att handledarnas möjlighet att bedriva

kontinuerlig forskning minskar. Detta kan påverka forskarutbildningens kvalitet negativt, om inte viss forskningstid för handledare tydligt säkras inom ramen för tjänsten.

Slutligen anser bedömargruppen att institutionen bör uppmärksamma hur fler handledare (i synnerhet de som är aktuella eller potentiella huvudhandledare) ska uppnå docentkompetens. Det framgår inte av självvärderingen i vilken utsträckning institutionen bidrar till att säkra handledarutbildningen och kompetensutvecklingen upp till docentnivå. En tydlig insats på det här området är inte minst viktigt i takt med att institutionen förväntas öka antalet doktorander. Bedömarna anser därför att en tydligare strategisk plan för kompetensförsörjning är önskvärd om utbildningens ambitiösa mål ska kunna säkerställas.

Bedömningsområde: Förutsättningar**Forskarutbildningsmiljö**

Bedömning med motivering: *Den konstnärliga forskningen i den aktuella miljön har en sådan kvalitet och omfattning att utbildning på forskarnivå kan bedrivas på en hög konstnärlig nivå och med goda utbildningsmässiga förutsättningar i övrigt. Relevant samverkan sker med det omgivande samhället både nationellt och internationellt.*

Forskarutbildning inom design utgör enligt självvärderingen en egen miljö och organisation vid Högskolan för design och konsthantverk som institution, med tillhörande institutionstjänstgöring för doktoranderna. Samtidigt är, också enligt självvärderingen, kopplingen till den gemensamma forskarskolan vid Konstnärlig fakultet helt central. Doktoranderna är alltså kopplade till HDK som institution och enheten för design, men också, som bedömargruppen uppfattar det, i första hand till forskarskolan. Dessutom tillkommer kopplingen till nätverk och externt finansierade projekt. Den dagliga miljön för doktoranderna utgörs ändå i stor utsträckning av en gemensam lokal vid institutionen, som är inrättad som ett öppet kontorslandskap, samt av mötesfaciliteter för kurser och seminarier. Av de intervjuer som genomförts framgår att utrymmet kan vara trångt när alla doktorander är på plats och att laboratorier, verkstäder och studior bara i mindre utsträckning ingår i den dagliga miljön, vilket enligt bedömarna kan begränsa doktorandernas utvecklingsmöjligheter.

Forskningen vid institutionen bedrivs ämnesindelad under temana "Konst och politik" respektive "Konsthantverk och samhälle". Det första temat samlar majoriteten av doktoranderna inom ämnet design, medan det andra huvudsakligen samlar doktorander inom konsthantverk, med inriktning mot konstnärlig doktorsexamen. Inom båda forskningsteman deltar institutionen i externt finansierade projekt, och doktorander och seniora forskare ingår i olika centrumbildningar vid Göteborgs universitet och externa forskningsnätverk i anslutning till dessa teman. Den tydliga profileringen ser bedömargruppen som mycket positiv, och något som också understödjer utvecklingen av en vital miljö.

Forsknings temat "Konst och politik", som i synnerhet definierar institutionens forskarutbildningsmiljö inom ämnet design, bygger på långvariga forskningssamarbeten. Ett exempel på det är forskningsplattformen MISTRA Urban Futures, som leds av Chalmers och finansierar två av institutionens doktorander. Samarbeten sker också inom centrumbildningar för global migration och kulturarv med andra institutioner vid Göteborgs universitet. EU-finansierade doktorandnätverk som TRADERS möjliggör också internationellt samarbete. Det finns dessutom en tydlig koppling mellan forsknings temat "konst och politik" och institutionens engagemang vid den internationella plattformen för konstnärlig forskning PARSE som drivs av den konstnärliga fakulteten och som har en omfattande

Datum
2019-04-29Reg.nr
411-00072-18

seminarie- och publiceringsverksamhet. För två av doktoranderna inom ämnet finns också en överlappning med institutionens andra forskningstema "Konsthantverk och samhälle" bland annat genom det externt finansierade projektet "Urban Materiality - towards new collaborations in textile and architectural design".

Institutionen har också ett långsiktigt samarbete kring bland annat design management med Handelshögskolan vid Göteborgs universitet genom Business & Design Lab som är baserat vid institutionen. Business & Design Lab har fungerat som en partner i det EU-finansierade doktorandnätverket DESMA, som har finansierat två avslutade doktorandprojekt vid institutionen. Ett aktuellt licentiatprojekt drivs också med utgångspunkt i Business & Design Lab. Bedömargruppen ser dessa samarbeten som ett uttryck för en livaktig miljö med ambitionen att bedriva internationellt högkvalitativ forskning och forskarutbildning. Samtidigt menar bedömargruppen att det är önskvärt att i högre grad diskutera hur samarbeten som dessa specifikt bidrar till forskarutbildningen och de enskilda doktorandprojekten, särskilt med avseende på den konstnärliga doktorsexamen.

Genom forskarskolan för det konstnärliga området har institutionen enligt självvärderingen och dess doktorander dessutom tillgång till forskningsmiljöer vid andra institutioner där konstnärlig, konstnärligt inriktad eller konstnärligt relevant forskning bedrivs. Som nämns tidigare listar självvärderingen ett stort antal disputerade forskare som är anställda vid universitetet eller deltagande i forskningsprojekt och nätverk som en informell resurs för doktoranderna. Bedömargruppen ser detta som positivt, samtidigt som det i avsaknad av strategisk inramning också ger ett splittrat intryck som inte kompenseras för vad som än så länge är en forskarutbildningsorganisation under uppbyggnad.

Med beaktande av att designforskning fortfarande är ett relativt nytt forskningsområde anser bedömarna att forskningsmiljön vid institutionen är tillfredsställande och uppvisar både bredd och djup. Bedömargruppen anser att det utifrån självvärderingens översikt av publikationer står klart att både doktorander och seniora forskare är aktiva i internationella forskningsnätverk på ett sätt som ger institutionen en tydlig, ämnesutvecklande profil. Det framgår även tydligt av översikten av de konkreta doktorandprojekten och övrig forskningsverksamhet att institutionen har ett utbyte med det omgivande samhället. Bedömargruppen vill betona detta arbete som ett positivt exempel på en konkretisering av ambitionen att utveckla kunskap om hur design och designpraktik kan bidra till att möta viktiga samhällsutmaningar.

Institutionens prioritering av tydliga forskningsteman är en kvalitetsaspekt, och även om det i huvudsak är en mindre krets av institutionens anställda som ansvarar för forskningen, ser bedömargruppen det som viktigt att även framöver prioritera innehållsmässig tyngd och kritisk massa inom de områden där institutionen bedriver forskning. Om detta inte sker kan engagemanget med de relativt många och varierande centrumen och nätverken leda till en utarmning av de enskilda forskningsinsatserna.

En särskild punkt som institutionen enligt bedömargruppens uppfattning bör rikta uppmärksamhet på är doktorandernas dagliga miljö, i synnerhet de fysiska ramarna för både seminarieaktivitet, individuellt skriv- och läsarbete samt studiobaserat arbete med konstnärliga designexperiment. För närvarande framstår denna dagliga miljö, särskilt tillgången till studio- och projektutrymmen, som underprioriterad. Inte minst är den fysiska forskningsinfrastrukturen av avgörande betydelse mot bakgrund av institutionens tonvikt på tvärvetenskaplig konstnärlig forskning och målet att erbjuda forskarutbildning med inriktning mot konstnärlig doktorsexamen.

Datum
2019-04-29Reg.nr
411-00072-18**Sammanvägd bedömning av bedömningsområdet förutsättningar****Bedömning med motivering:** *Tillfredställande*

Det är bedömargruppens uppfattning att institutionen har en relevant handledarkompetens och att den utgör en sammanhållen forskningsmiljö som ger tillfredsställande förutsättningar för att bedriva doktorandutbildning inom ämnet design med inriktning både mot en konstnärlig och en generell examen. Institutionen bör emellertid rikta fokus på att säkerställa docentkompetens eller motsvarande för huvudhandledare, inte minst för att stärka den konstnärliga examens attraktivitet och för att långsiktigt säkra den konstnärliga kompetensen. Den breda kretsen av potentiella handledare ger tillsammans med det omfattande forskningsnätverk som institutionen ingår i också goda förutsättningar för att öka antalet doktorander. Bedömargruppen ser det som positivt att huvudhandledaransvaret finns samlat hos en relativt liten grupp av handledare, men menar att denna mindre kärngrupp bör förstärkas och ges utvidgade möjligheter att även på lång sikt prägla utbildningens tematiska inriktning, samt att tydliggöra skillnaden mellan konstnärlig och generell examen.

Institutionens engagemang i centrumbildningar, externa forskningssamarbeten och nätverk utgör en styrka för forskarutbildningen. Bedömargruppen ser dock ett behov av att detta koordineras tydligare och kompletteras med en sammanhängande daglig miljö för doktoranderna som säkerställer utbyte och kontakt med seniora forskare även vad gäller experimenterade och gestaltande arbete i det enskilda doktorandprojektet. Institutionen bör lägga särskild vikt vid att säkerställa fokus och kritisk massa för den framväxande forskningsmiljön, med plats även för forskare på postdoktoral nivå. I detta sammanhang finner bedömargruppen att det finns ett särskilt behov av att strategiskt arbeta med profileringen av den konstnärliga forskningen med avseende på såväl filosofie som konstnärlig doktorsexamen.

Bedömningsområde: Utformning, genomförande och resultat**Måluppfyllelse av examensmål i kunskapsformen kunskap och förståelse****Bedömning med motivering:** *Utbildningen säkerställer genom utformning, genomförande och examination att doktoranderna, när examen utfärdas, visar bred kunskap och förståelse inom forskarutbildningsämnet inklusive dess konstnärliga forskningsmetoder.*

Den allmänna studieplanen för ämnet design betonar för både den generella och den konstnärliga examen vikten av dialog om praktikbaserade, teoretiska och samhällsrelaterade frågor. Av den allmänna studieplanen samt av självvärderingen och intervjuer framgår det att institutionen lägger vikt vid ett praktikbaserat och konstnärligt inriktat förhållningssätt till ämnet design som tar upp samhällsrelaterade utmaningar både på ett socialt och materiellt plan. Självvärderingen betonar också att detta kan inbegripa både forskning om, för och genom design. Av de allmänna studieplanerna framgår att de två examina betraktas som konstnärliga, men att det för den konstnärliga examen läggs vikt vid att doktorandens arbete är tydligt positionerat inom det konstnärliga forskningsområdet. De två examina skiljer sig främst med avseende på det självständiga arbetet, som för den generella examen består i en doktorsavhandling som motsvarar 150-180 högskolepoäng och för den konstnärliga examen "ett dokumenterat konstnärligt forskningsprojekt" med motsvarande omfattning.

Den sammanhållna utbildningen ger doktoranderna möjlighet att välja mellan konstnärlig och generell examen relativt sent i doktorandprogrammet (fram till 50 procentseminariet) och erbjuder

Datum
2019-04-29Reg.nr
411-00072-18

gemensamma kurser och en gemensam utbildningsmiljö för doktorander som följer dessa två olika examensspår. Detta förefaller bedömarna som välmotiverat i ljuset av den nära kopplingen mellan de allmänna studieplanerna för en konstnärlig respektive en vetenskaplig examen. Institutionen bör däremot överväga hur doktoranderna ska bli tillräckligt bekanta med den kunskap och de metoder som är knutna till deras specifika forskningsfält, inklusive vad det innebär om detta är konstnärligt respektive vetenskapligt. Tydliggörandet av detta betraktar bedömarna således som ett utvecklingsområde.

Genom den gemensamma forskarskolan vid den konstnärliga fakulteten får doktoranderna vid institutionen en gemensam introduktion till "reflektivt skrivande", "forskningsmetoder och forskningsdesign" och till den konstnärliga forskningens särskilda kunskapsproduktion ("kunskapande"). Dessutom ingår som en fjärde grundkurs en öppen process med terminsvisa seminarier och workshoppar som knyter an till doktorandens egna projekt och aktuella forskningsfrågor. Forskarskolans kurser framstår för bedömargruppen som välmotiverade och väl utformade med goda möjligheter för doktoranderna att själva presentera och diskutera ämnen som är av relevans för de egna projekten. Institutionen erbjuder också en gemensam tvärvetenskaplig kurs som täcker in de forskningsämnen som erbjuds av institutionen (design, konsthantverk) med titeln Mapping the research field of the project. Denna kurs är inriktad på att introducera doktoranderna till designforskning och närliggande forskningsdiscipliner genom kartläggning av doktorandernas egna projekt i förhållande till annan aktuell forskning. Detta sker i form av symposier och seminarier arrangerade av doktoranderna själva, samt produktion av och återkoppling på egna texter. Den institutionsspecifika kursen lyfts i självvärderingen fram som särskilt viktig för att skapa en gemensam kunskapsmiljö mellan institutionens doktorander, och det framgår dessutom att det finns ett önskemål bland doktoranderna om fler institutions- eller ämnesspecifika kurser. Detta indikerar enligt bedömargruppen att omfattningen av den gemensamma forskarskolans kurser (totalt 30 högskolepoäng av de 60-90 högskolepoäng som krävs i allmänna studieplanen) som är obligatoriska för samtliga doktorander är tämligen stor med tanke på att dessa kurser inte adresserar ämnen eller forskningsfält specifika för design. Bedömargruppen rekommenderar därför en översyn av kursobligatoriet med avseende på möjligheterna till ämnesfördjupning och specialisering.

Sammantaget uppfattar bedömargruppen att institutionen har ett viktigt utvecklingsområde i att uppnå rätt balans mellan de kursaktiviteter som erbjuds från den gemensamma forskarskolan, kurser från institutionen och de individuella läskurserna. Denna balans bör också säkras genom att större vikt läggs på andra utbildningsmoment med tätare anknytning till doktorandernas specifika forskningsfält.

Eftersom ingen doktorand ännu examinerats baserat på den konstnärliga examensbeskrivningen och bara en av de bifogade individuella studieplanerna gäller denna utgår bedömningen från en genomgång av samtliga doktoranders individuella studieplaner. Denna genomgång tyder på att den specifika ämnesfördjupningen i metodik och innehållsrelaterade frågor typiskt sett sker i läskurser som examineras av institutionens egna seniora forskare och i viss mån även genom deltagande i kurser vid andra institutioner. Bedömargruppen ser här ett utvecklingsområde av stor betydelse för måluppfyllelse gällande kunskap och förståelse, där skillnaden bör tydliggöras mellan kursmomentens lärande i dialog med seniora forskare, och det självständiga lärandet i det konstnärliga forskningsprojektet eller avhandlingsarbetet. För de doktorander som har varit knutna till de EU-finansierade doktorandnätverken DESMA och TRADERS, verkar det som att nätverken här i viss utsträckning har fungerat klagörande. Hur det fungerar för doktorander med en uttalat konstnärlig inriktning är utifrån det begränsade underlaget däremot inte klart.

Datum
2019-04-29Reg.nr
411-00072-18

Enligt självvärderingen ska alla doktorander i forskarskolan hålla etappseminarier motsvarande 25, 50 respektive 80 procent utöver ett slutseminarium där hela avhandlingen i princip ska vara tillgänglig i utkastform. Externa opponenter deltar i dessa etappseminarier och bedömarna menar att detta är viktigt som en garanti för att doktorandernas kunskapsbredd inom forskningsämnet och insikter i forskningsfältets metoder prövas kritiskt. Bedömargruppen anser att institutionen genom etappseminarier och andra återkommande seminarier säkerställer att doktoranderna uppnår bred kunskap och förståelse av forskningsämnet.

Bedömningsområde: Utformning, genomförande och resultat**Måluppfyllelse av examensmål i kunskapsformen färdighet och förmåga**

Bedömning med motivering: *Utbildningen säkerställer genom utformning, genomförande och examination att doktoranderna, när examen utfärdas, visar förmåga att planera och med adekvata metoder bedriva forskning och andra kvalificerade, konstnärliga uppgifter inom givna tidsramar samt såväl i nationella som internationella sammanhang muntligt och skriftligt med auktoritet kan presentera och diskutera forskning och forskningsresultat i dialog med vetenskapssamhället och samhället i övrigt. Doktoranderna visar också förutsättningar för att såväl inom forskning och utbildning som i andra kvalificerade professionella sammanhang bidra till samhällets utveckling och stödja andras lärande.*

Forscarskolans doktorander erbjuds enligt självvärderingen handledning i betydande omfattning (80 timmar per år för huvudhandledare och 40 timmar per år för biträdande handledare) och alla doktorander har förutom huvudhandledaren åtminstone en, och i majoriteten av fallen två biträdande handledare, samt en examinator knutna till sig. Forscarskolan fäster stor vikt vid att handledarna har tät kontakt med doktoranderna, och ser handledarna som viktiga för doktorandernas förståelse av sitt eget projekt i förhållande till det bredare forskningsfält som de är verksamma inom. Den stora vikt som läggs vid seminarier och workshopsaktiviteter vid institutionen framställs också i självvärderingen som en viktig ram för utbyte mellan doktorander och handledarkollegiet vid sidan av konkreta handledningsuppgifter.

Institutionen beskriver i självvärderingen en beprövad process för utformning och uppföljning av doktorandernas individuella studieplaner. Under förberedelse och uppföljning läggs tonvikten på kursaktiviteter, handledning, seminarieinnehåll, konferensdeltagande och institutionstjänstgöring, medan framstegen i det egentliga projektarbetet endast behandlas indirekt. På motsvarande sätt beskriver de individuella studieplanerna bara relativt kortfattat doktorandernas forskningsämne, och de innehåller inte någon redogörelse för forskningsdesign eller metodik.

Det är bedömargruppens intryck från genomgången av de individuella studieplanerna och från intervjuer att just forskningsdesign och metodik utgör en utmaning för flera av programmets doktorander och att metoden uppfattas som relativt fristående från forskningsarbetets ämne och problemformulering. Bedömargruppen ser därför utvecklingen av metodrelaterade färdigheter och förmågor som särskilt viktig, inte minst i relation till den konstnärliga examen. De återkommande obligatoriska etappseminarierna med externt inbjudna opponenter, samt doktorandernas deltagande i förberedelser och genomförande av seminarier och workshoppar i samband med kursaktiviteter innebär däremot att doktoranderna under utbildningens gång får upprepade tillfällen att redogöra för och få återkoppling på forskningsarbetet, vilket bedömargruppen ser som positivt.

Datum
2019-04-29Reg.nr
411-00072-18

Institutionen lägger vikt vid att doktoranderna får möjlighet att delta i konferenser och har satt av en tydlig budget för detta ändamål. Det framgår av de individuella studieplanerna att den här möjligheten ofta används, och att en del av konferensdeltagandet sker utan att doktoranderna deltar i doktorandsamtal, workshoppar eller liknande. I bedömargruppens genomgång av individuella studieplaner framkommer att konferensdeltagande i flera fall betraktas som likvärdigt med kursdeltagande, och kurspoäng delas ut för sådant deltagande. Bedömargruppens rekommendation är att konferensdeltagande inte ska räknas som likvärdigt med kursdeltagande, med mindre än att dessa moment struktureras med hjälp av en kursplan och lärandemål, samt kursansvarig seniorforskare.

Till skillnad från ordinarie konferensdeltagande framstår deltagande i sommarskolor, workshoppar och seminarier som erbjuds i samband med stora forskningsnätverk som DESMA, TRADERS och Mistra Urban Futures särskilt relevanta. Bedömargruppen uppfattar dessa aktiviteter som både ämnesmässigt och metodiskt produktiva för de enskilda doktorandernas projekt.

Genomgående för i stort sett samtliga doktorandprojekt inom programmet är att doktoranderna inom ramen för forskningsplattformar och nätverk är involverade i en aktiv dialog med sammanhang utanför universitetsmiljön. Det framgår av intervjuerna att det ses som centralt att kontakten med det professionella konst- och designfältet ska kunna bibehållas under forskarutbildningen. Av självvärderingen, individuella studieplaner och intervjuer att döma bidrar denna dialog till en utvecklad reflektion över en design- och designforskningspraktik i stark förändring, men den är också en del i karriärplaneringen. Det framgår också av både de individuella studieplanerna och av intervjuerna att kopplingen till praktiken för många bidrar till splittring och försvårar möjligheterna att slutföra utbildningen inom utsatt tid. Det är bedömargruppens uppfattning att en tät dialog med en professionell designpraktik är relevant och nyttig. Samtidigt är det, för progression och fördjupning i de enskilda doktorandprojekten, avgörande att doktoranden är engagerad till 100 procent, och att institutionen bara under särskilda omständigheter tillåter doktorander att vara professionellt utifrån de engagerade vid sidan av sitt doktorandprojekt.

Längre utbytesvistelse vid andra institutioner ingår inte som systematiskt inslag i doktorandernas utbildningsprogram. I och med institutionens omfattande nationella och internationella forskningsnätverk förekommer det ändå att doktoranderna kan erbjudas en sådan möjlighet. Exponering för en annan forskningsmiljö under en längre period kommer, enligt bedömargruppens uppfattning, givetvis att bidra till doktorandernas förståelse för hur deras eget projekt kan inordnas i ett vidare designforskningsområde.

Doktorandernas tjänstgöring vid institutionen bedöms i självvärderingen vara av väsentlig betydelse för att skapa ett samband mellan forskning, forskarutbildning och utbildning, i synnerhet på masternivå. Institutionen prioriterar att erbjuda doktoranderna högskolepedagogiska kurser som kan göra dem kvalificerade att bedriva undervisning. En granskning av de individuella studieplanerna visar också att i synnerhet de doktorander som har en tematisk anknytning till masterprogrammen har bidragit till utbildningarna i betydande utsträckning. Vid en samlad bedömning framstår doktorandernas bidrag till undervisningen vid institutionen ändå som ganska utspridda och präglade av sporadiska insatser. Enligt bedömargruppen finns det därför outnyttjade möjligheter att integrera doktoranderna i större utsträckning med utbildningsaktiviteter vid institutionen och att låta doktorandernas praktikbaserade och konstnärliga infallsvinkel få ökat utrymme.

Datum
2019-04-29Reg.nr
411-00072-18**Bedömningsområde: Utformning, genomförande och resultat****Måluppfyllelse av examensmål i kunskapsformen värderingsförmåga och förhållningssätt**

Bedömning med motivering: *Utbildningen säkerställer genom utformning, genomförande och examination att doktoranderna, när examen utfärdas, visar intellektuell självständighet, konstnärlig integritet och forskningsmässig redlighet samt förmåga att göra forskningsetiska bedömningar. Doktoranden har också nått fördjupad insikt om konstens möjligheter och begränsningar, dess roll i samhället och människors ansvar för hur den används.*

Doktorandernas intellektuella självständighet, forskningsintegritet och förmåga att göra forskningsetiska bedömningar tränas och prövas både genom deras aktiva medverkan med egna presentationer i seminarieaktiviteter i samband med institutionens kurser och genom de återkommande etappseminarierna. Självvärderingen lyfter dessutom fram specifika seminarier om etik som behandlar både forskningens betydelse för samhället samt forskningsintegritet och plagiering inom det enskilda projektet. Flera av doktoranderna har också publicerat i kollegialgranskade sammanhang som en del av sina doktorandstudier och har därmed haft möjlighet att testa sitt arbete mot en relevant kollegial fackgranskning.

Profileringen av forskarutbildningen mot i första hand "konst och politik" ger forskningsetiken en central position. För vissa doktorander, som arbetar med fältstudier har etikprövning av de enskilda studierna utförts, och institutionen överväger om en sådan etikprövning kan vara relevant i större utsträckning framöver. Denna forskningsetiska medvetenhet ser bedömarna som positiv, men menar samtidigt att forskningsetiska aspekter inte kan ses isolerade från forskningsmetodiska perspektiv och avväganden. Bedömargruppen noterar här ett viktigt utvecklingsområde som handlar om att genom kursutbud och i seminarieverksamhet betona designforskning och specifikt forskningsmetodik ur ett etiskt perspektiv. Dessutom efterlyser bedömargruppen en större tydlighet i de specifika etiska frågeställningar som följer med konstnärlig forskning, inklusive sådant som integritetsproblematik, citeringspraxis och immaterialrätt, och hur den konstnärliga forskningens etik förhåller sig till konstens etik och etik i stort.

Bedömarna tolkar självvärderingen och intervjusvar som att det vid institutionen och inom ramen för forskarskolan finns en strävan att uppmuntra doktorandernas självständighet och förmåga att göra forskningsetiska bedömningar. Ett stort ansvar tycks däremot vila på doktoranderna själva för att etablera en relevant forskningspraxis, enligt bedömargruppens uppfattning. Bedömargruppen anser att en större tonvikt på doktorandernas deltagande i större forskningssammanhang, där de kan ha en kontinuerlig dialog och delta i exempelvis gemensamma publikationer med seniora forskare. Det skulle kunna stödja doktoranderna att förstå och utveckla en forskningspraktik som stämmer överens med den större forskningsmiljö som de är en del av. Det är sammantaget ändå bedömnarnas uppfattning att utbildningen säkerställer doktorandernas värderingsförmåga och förhållningssätt.

Bedömningsområde: Utformning, genomförande och resultat**Jämställdhet**

Bedömning med motivering: *Ett jämställdhetsperspektiv beaktas, kommuniceras och förankras inte i utbildningens innehåll, utformning och genomförande.*

Jämställdhetsperspektivet behandlas om än kortfattat i självvärderingen. Självvärderingen hänvisar till allmänna policyer för området inom hela Göteborgs universitet, och nämner också att jämställdhetsproblematiken har avhandlats på en personaldag med inbjudna bidrag från Högskolan

Datum
2019-04-29Reg.nr
411-00072-18

för scen och musik. Samtidigt saknas det i självvärderingen ett resonemang om hur jämställdhetsperspektivet förankras i forskarutbildningen som helhet.

Lärosätet visar en medvetenhet om den obalans som finns i de olika personalkategorierna, men verkar mindre medvetna om effekterna av detta på forskarutbildningen som sådan.

Bedömarna saknar således en analys av vad den ojämn könsfördelningen (doktorandgruppen utgörs av tio kvinnor och två män) innebär för miljön eller funderingar om hur jämställdhetsfrågor kan aktualiseras genom utbildningens organisation och utformning. Bedömarna menar att det återstår för lärosätet att utveckla en aktiv strategi för rekryteringen av nya doktorander och handledare. På det hela taget menar bedömargruppen att jämställdhet bör kunna spela en större roll i doktorandutbildningens innehåll, utformning och genomförande eftersom den har anknytning till områden som ofta har en ojämn könsfördelning både bland forskare och utövare.

Det läggs vikt i självvärderingen vid att en stor del av doktoranderna hanterar köns- och normkritik i sina egna projekt och att frågor med anknytning till jämställdhet därför får betydande uppmärksamhet i doktorandmiljön, bland annat genom att jämställdhet utgör ett tema inom seminarieverksamheten. Det är enligt bedömarna positivt, och ger möjlighet att i seminarier och andra utbildningssammanhang lyfta jämställdhet som en del av utbildningen. Det saknas däremot en tydlighet i beskrivningen av hur jämställdhet systematiskt kan integreras i forskarutbildningen.

Bedömningsområde: Utformning, genomförande och resultat**Uppföljning, åtgärder och återkoppling**

Bedömning med motivering: *Utbildningens innehåll, utformning, genomförande och examination följs upp systematiskt. Resultat av uppföljningen omsätts i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.*

Sammantaget anser bedömargruppen att utbildningens innehåll, utformning, genomförande och examination följs upp systematiskt på flera olika plan och i flera sammanhang. Institutionen har en relativt komplex organisation kring doktorandutbildningen, där doktoranderna följs både i den fakultetsbaserade konstnärliga forskarskolan, i institutionens egen regi av studierektor och handledarkollegiet samt när det gäller arbetsmiljö av linjeledningen vid enheten för design. Det är denna enhet inom Högskolan för konst och design som doktoranderna är knutna till. Inom dessa olika organisatoriska sammanhang görs en uppföljning av doktorandernas individuella studieplaner, av etappseminarier och av doktorandernas institutionstjänstgöring. Dessutom är doktoranderna i vissa fall knutna till forskningsnätverk eller projekt som också ställer krav på och följer upp doktorandernas arbete. Institutionen bedriver således ett omfattande arbete med att kvalitetssäkra och utveckla forskarutbildningen, och detta arbete stöds av en strategisk prioritering av forskning och forskarutbildning.

Utifrån de tillgängliga individuella studieplanerna och självvärderingen anser bedömargruppen att arbetet med att följa doktoranderna i huvudsak är välorganiserat. Både självvärderingen och intervjuer visar att institutionen även på ledningsnivå har tydligt fokus på forskarutbildningen och utvecklingen av forskningsmiljöerna vid institutionen. Planering och uppföljning genom de individuella studieplanerna har enligt självvärderingen utvecklats och preciserats. Däremot är den enda individuella studieplanen som bifogats för konstnärlig examen (licentiat påbörjad 2014, ännu inte avslutad) knapphändig både när det gäller inriktning och progression. Andra studieplaner visar

Datum
2019-04-29Reg.nr
411-00072-18

samtidigt att kursutbud, seminarier och liknande kontinuerligt anpassas utifrån doktorandernas behov, exempelvis genom inrättandet av speciella läskurser eller seminarier om särskilda ämnen, vilket är positivt. Samtidigt menar bedömargruppen att den komplexa organisationen gör det svårt att utröna var ansvaret för upprättande, revidering och uppföljning av de individuella studieplanerna ligger. I självvärderingen tas arbetet med studieplanerna upp både i en redovisning av måluppfyllelse och under uppföljning, återkoppling och utvärdering, men utan att någon entydig beskrivning ges av ansvarsfördelningen mellan huvudhandledare, prefekt, studierektor med flera, och i vilket organ de individuella studieplanerna faktiskt diskuteras.

Uppföljningen av individuella studieplaner sker enligt självvärderingen en gång om året och handledarkollegierna, både fakultetens och institutionens, är tillsammans med utnämnda examinatorer involverade i denna process. Bedömargruppen tolkar det ändå som att ett stort ansvar i slutändan vilar på studierektor för gäller den slutgiltiga uppföljningen och återkopplingen. Bedömarna anser det viktigt att kvalitetssäkringen är samlat hos en relativt begränsad grupp, men finner det oklart om så är fallet och hur ansvaret för uppföljningen formellt är strukturerat. I självvärderingen hänvisas när det gäller ansvar för forskarutbildningen till den formella linjeorganisationen utan att denna tydliggörs. I självvärderingen antyds att studierektorn har ett formellt och långtgående ansvar när det gäller uppföljning, men fördelningen av 'övergripande ansvar', 'visst ansvar', 'kvalitetsansvar', och 'övergripande granskning', i organisationen är oklar. Bedömarna menar också att det i sammanhanget är problematiskt att rollen som studierektor hanteras av en person som samtidigt är huvudhandledare till två doktorander och rekommenderar institutionen att införa vissa förändringar i rutinerna för detta framöver. I relation till den sammansatta strukturen ser bedömargruppen detta som ett viktigt utvecklingsområde inom uppföljning och återkoppling och rekommenderar ett tydliggörande av relationen mellan studierektorrollen, institutionens kärngrupp och handledarkollegium samt forskarskolans kollegium.

Lärosätet verkar för att doktoranden genomför utbildningen inom planerad studietid.

I självvärderingen beskrivs genomströmningen i relation till andra jämförbara forskarutbildningar inom lärosätet som god med en bruttostudietid på 6,5 år och en nettostudietid på 4,4 år för de sex doktorander som examinerats 2011-2016. En uppskattning utifrån samtliga bifogade individuella studieplaner ger delvis en annan bild. En betydande andel av doktoranderna har enligt studieplanerna svårt att färdigställa sitt avhandlingsarbete eftersom de inte lyckats slutföra utbildningen under den period de haft finansiering. För fem av de totalt tolv doktorander uppges i den individuella studieplanen att "försörjning saknas" eller att doktoranden är "yrkesverksam utan anknytning till forskarutbildningen". En av dessa doktorander skrevs in redan 2000 och en annan 2006. För ytterligare en doktorand uppges att "studiefinansiering saknas", men personen är ändå 100 procent verksam. Det betyder att av tolv doktorander har fem en oklar anknytning eller aktivitetsgrad. Aktivitetsgrad är också enligt bedömargruppens uppfattning en aspekt som är motsägelsefullt hanterat i de individuella studieplanerna. Vad som kan utläsas är ändå att flera doktorander under perioder bedriver en yrkesutövning vid sidan av forskarutbildningen. Detta förhållande är enligt bedömargruppen problematiskt och påverkar i de flesta fall måluppfyllelse och genomströmning negativt. Samtidigt visar de genomförda intervjuerna att åtminstone kärngruppen av handledare är medvetna om detta och att institutionen strävar efter att doktoranderna ska vara 100 procent engagerade i sin forskarutbildning. Uppföljningen av genomströmningen ser bedömargruppen därför som ett utvecklingsområde, vilket omfattar tydliga åtgärder för doktorander som inte längre har finansiering.

Datum
2019-04-29Reg.nr
411-00072-18**Sammanvägd bedömning av bedömningsområdet utformning, genomförande och resultat**
Bedömning med motivering: Tillfredställande

Vid en samlad bedömning framstår utbildningen inom ämnet som väl organiserad. Utbudet av allmänna kurser, seminarie- och workshopaktiviteter är omfattande på ett sätt som säkerställer ett bra utbyte doktoranderna emellan, såväl som mellan doktorander och handledare. Samordnade satsningar på forskarutbildning genom den fakultetsbaserade forskarskolan och omfattande nätverkande har skapat goda förutsättningar för måluppfyllelse inom kunskap och förståelse. Institutionen bör däremot uppmärksamma den totala omfattningen av obligatoriska aktiviteter, liksom förhållandet mellan kurser och seminarieaktiviteter som betonar breda och allmänna frågor och tillvägagångssätt, med kurser och seminarier som är mer målinriktade och specifikt behandlar särskilda forskningsområden med tillhörande metoder. Ett alltför brett utbud kan riskera att ta alltför mycket av doktorandernas tid i anspråk. Det kan begränsa möjligheterna till fördjupning, liksom möjligheterna att tydligt profilera de två olika examina - generell respektive konstnärlig - som forskarutbildningen omfattar.

När det gäller färdighet och förmåga finner bedömargruppen att institutionen genom etappseminarier och stöd till konferensdeltagande ger doktoranderna möjlighet att presentera och diskutera forskning och forskningsresultat med seniora forskare och forskningssamhället i stort. Däremot finner bedömargruppen att institutionen i högre grad bör uppmärksamma hur doktorandernas forskning kan planeras och genomföras i en mera kontinuerlig dialog med seniora forskare, och i synnerhet hur detta kan understödja doktorandernas arbete med forskningsdesign och forskningsmetodik, särskilt med avseende på konstnärlig forskning. Institutionen bör också vara uppmärksam på hur institutionstjänstgöringen i högre grad kan säkerställas så att doktoranderna ges möjlighet att utvecklas pedagogiskt utifrån sitt specifika forskningsområde.

Sammantaget uppfattar bedömargruppen att institutionen har ett viktigt utvecklingsområde rörande kvalitetssäkringen av enskilda doktoranders utbyte med externa forskarmiljöer inom sitt specifika område. Ramverket för sådana utbyten finns på plats, men tätare granskning och uppföljning med fokus på forskningsdesign och metodik i samband med genomgången av de individuella studieplanerna kommer att vara relevant för en fortsatt positiv utveckling av doktorandutbildningen. Förutsatt att doktorandutbildningen inom ämnet fortsätter att förnyas anser bedömargruppen däremot att utbildningen i tillfredställande grad säkerställer att doktorandernas färdighet och förmåga.

När det gäller värderingsförmåga och förhållningssätt konstaterar bedömargruppen att institutionen arbetar aktivt med att uppmuntra doktorandernas självständighet och förmåga till en saklig och forskningsetiskt godtagbar forskningspraxis. Institutionen lägger vikt vid forskningsetisk prövning i de fall doktoranderna deltar i fältarbete och liknande. Bedömargruppen anser däremot att institutionen och forskarskolan bör uppmärksamma kopplingen mellan forskningsmetodologiska och forskningsetiska aspekter ytterligare, för att på så sätt stödja de enskilda doktorandprojekten i deras ambition att anta komplexa samhällsutmaningar.

Institutionen behandlar jämställdhetsperspektivet relativt kortfattat i sin självvärdering och i ljuset av den skeva könsfördelningen bland doktoranderna och den generellt skeva könsfördelningen bland forskare och utövare inom designområdet borde institutionen tydligare beakta jämställdhet i utbildningens innehåll, utformning och genomförande. Bedömare anser inte att bedömningsgrunden jämställdhet är uppfylld och att det är ett utvecklingsområde för institutionen.

När det kommer till uppföljning, åtgärder och återkoppling har både forskarskolan och institutionen ett relativt välorganiserat, men samtidigt mycket komplext arbete för kvalitetssäkring och utveckling av doktorandutbildningen. Bedömargruppen finner att institutionen bör uppmärksamma den sammansatta organisationen med många involverade i utbildningen för att därigenom säkerställa ett tydligare handlingsutrymme och en tydligare ansvarsfördelning. Ett viktigt utvecklingsområde är uppföljning av doktorandernas progression och aktivitetsgrad och säkrandet av att utbildningen kan genomföras inom föreskriven tid. I detta sammanhang bör institutionen också se till att det inte finns dubbla roller där seniora forskare är ansvariga för både handledning och övergripande återkoppling och uppföljning.

Bedömningsområde: Doktorandperspektiv

Bedömning med motivering: *Doktoranden ges möjlighet att ta en aktiv roll i arbetet med att utveckla utbildningens innehåll och genomförande.*

Samtliga doktorander får möjlighet att avge muntliga och skriftliga synpunkter på avslutade kurser med hjälp av en kursvärderingsenkät och en gemensam diskussion som följer upp enkäten. Enligt självvärderingen sammanfattas kursvärderingen och görs tillgänglig för berörda, och de fakultetsgemensamma baskurserna och symposierna tas upp i styrgruppen för forskarskolan. Materialet analyseras och resultatet ligger sedan till grund för utveckling och förbättring av kurserna. Ett exempel på delaktighet i utbildningen är forskarskolans baskurs 4, där doktoranderna själva planerar innehåll och organiserar symposier och workshoppar, och på så sätt har ett stort inflytande över upplägg och innehåll. Ett uppföljningsmöte med forskarskolans ledare hålls med den grupp av doktorander som har planerat respektive aktivitet, och en särskild blankett används för att ta del av deras erfarenheter och synpunkter.

Doktoranders deltagande i beslutsprocesser som rör forskarutbildning bedöms utifrån självvärderingen och intervjuer som tillfredsställande av bedömargruppen. Ett exempel på informella kontaktytor mellan doktorander, handledare och seniora forskare, är gemensamma luncher en gång varannan vecka. Dessa annonseras av studierektor som alltid deltar.

Utbildningen säkerställer en god fysisk och psykosocial arbetsmiljö för doktoranden.

Formella samtal om hur doktoranden upplever utbildningen genomförs kontinuerligt och på initiativ av studierektorn. Studierektorn har även ansvaret för studierelaterade frågor, medan enhetschefen är personalansvarig och håller medarbetarsamtal. Kring varje doktorand finns en grupp bestående av en huvudhandledare, en biträdande handledare och en examinator, som vid sidan av huvudhandledare och biträdande handledare kan bistå doktoranden. Självvärderingen tar upp att införandet av en doktorandexaminator har bidragit till en bättre psykosocial arbetsmiljö för doktoranderna, eftersom examinatorn övervakar och förmedlar dialogen mellan doktoranden och handledaren. Studierektorn involveras om det kan vara aktuellt med handledarbyte, vilket det finns rutiner för. Med tanke på att studierektorn också är huvudhandledare i några fall finns en problematik kring säkerställandet av en neutral behandling av doktorandernas studiesituation. Detta är ett utvecklingsområde som redan tidigare har konstaterats av bedömargruppen.

Den dagliga arbetsmiljön för doktoranderna vid institutionen framstår utifrån bedömargruppens tolkning av bedömningsunderlagen som relativt trång och avskild från institutionen i övrigt. Alla

Datum
2019-04-29Reg.nr
411-00072-18

doktorander har en daglig arbetsplats i ett stort, delat doktorandrum där alla sällan är närvarande samtidigt, och det finns ingen särskilt tilldelad plats för doktorandernas gestaltande arbete eller plan för utnyttjandet av forskningsmiljöer som även inkluderar andra personer än doktoranderna. Institutionens ledning gav under intervjun uttryck för en medvetenhet om behovet av att skapa bättre fysiska förutsättningar för doktorandernas arbete och att detta kommer att möjliggöras tack vare den förestående sammanslagningen med Valand i nya byggnader. Bedömargruppen finner att detta är av stor vikt för att skapa sammanhang och tyngd i miljön. I institutionens ambition om att främja en praktikbaserad och konstnärlig infallsvinkel på forskningsämnet är beroende av att plats skapas för de aktiviteter som inte enbart berör kurser och skrivarbete.

Inom de givna fysiska ramarna är det bedömargruppens intryck att utbildningen säkerställer en god fysisk och psykosocial arbetsmiljö för doktoranden. De erhåller ergonomiskt anpassad möblering vid behov och en bärbar dator. Doktorandanställningen ger rätt till företagshälsovård, friskvårdsersättning, fri medicin och läkarvård. En arbetsmiljögrupp finns och skyddsronder, arbetsmiljöundersökningar och riskanalyser görs kontinuerligt enligt gängse rutin.

Institutionen avsätter driftsmedel för kostnader för resor, konferenser och material med 20 000 kr/år per doktorand. Frånvaro (exempelvis vid sjukdom, vab och dylikt) och institutionstjänstgöring förlänger doktorandtjänsten med samma antal dagar, i enlighet med vad som är att förvänta för alla statligt anställda.

Sammanvägd bedömning av bedömningsområdet doktorandperspektiv**Bedömning med motivering:** *Tillfredställande*

Doktoranderna förefaller väl integrerade i beslutsprocesserna kring utbildningen och har goda möjligheter att bidra genom att delta i seminarier och workshoppar samt använda sig av institutionens nätverk med andra forskningsmiljöer. Det finns också bra stöd för doktoranderna genom utnämning av handledare och examinatorer som följer doktorandernas arbete.

Ur ett doktorandperspektiv är institutionens stora utmaning att säkerställa fullgoda fysiska och sociala ramar för doktorandens dagliga arbetsmiljö, där inte bara doktorandens läs- och skrivarbete prioriteras.

Bedömningsområde: Arbetsliv och samverkan**Bedömning med motivering:** *Utbildningen är utformad och genomförs på ett sådant sätt att den är användbar och utvecklar doktorandens beredskap att möta förändringar i arbetslivet såväl inom som utanför akademien.*

Innehållet i utbildningen är enligt självvärderingen förberedande för ett kommande arbetsliv som lärare och forskare inom eller utanför akademien och hänvisar i huvudsak till kursutbud, institutionstjänstgöring samt deltagande i seminarier och konferenser för att nå målen. Arbetslivet (näringslivet) utanför akademien omnämns inte i någon större utsträckning, och bedömargruppen saknar en reflektion över de olika krav och förutsättningar som en snabbt föränderlig arbetsmarknad ställer samt visioner om och strategier för hur lärosätet möter dessa.

Samverkan med andra lärosäten inom och utanför Sverige är omfattande inom bl.a. de EU-finansierade doktorandprojekten samt via de olika nätverk som Högskolan för design och

Datum
2019-04-29Reg.nr
411-00072-18

konsthantverk erbjuder. Exempelvis finns ett utbytesavtal på forskarutbildningsnivå med The Oslo School of Architecture and Design. Samverkan sker också i flera doktorandprojekt i bl.a. Kenya (medfinansierade av Mistra Urban Futures och Sida). Migration står i fokus för ett annat doktorandprojekt som innebär fältstudier i flyktingläger i Grekland. Fyra doktorander mot licentiatexamen finansierade av Göteborgs Slöjdförening var under en huvuddel av studieperioden anställda på Röhsska museet. Ytterligare ett exempel är en doktorand som är knuten till forskningsinstitutet RISE Viktoria (projekt mot licentiatexamen - externfinansierat genom Energimyndigheten) och arbetar mot fordonsindustrin. Dessa samverkansprojekt ses som mycket positiva av bedömargruppen eftersom de utvecklar doktorandernas beredskap att möta andra kulturer och förutsättningar i arbetslivet och bidrar till utvecklingen av generiska kunskaper.

Lärosätet har god kontakt med alumner, som deltar aktivt i forskarutbildningen med föreläsningar, seminarier och i vissa fall också fungerar som handledare för doktorander. Inom forskarskolan genomförs workshoppar fokuserade på framtida karriär, då alumner bjuds in för att tala om sina avhandlingar och sitt yrkesliv efter disputationen. Bedömargruppen upplever att institutionen bara delvis tar ansvar för att introducera arbetslivet då detta begränsar sig till att handledaren och doktoranden förutsätts diskutera framtida karriärvägar inom ramen för en yrkesförberedande planering och en aktiv alumniverksamhet samt delta i nationella och internationella samverkansprojekt. Det saknas en beskrivning av och strategier för det ansvar institutionen har att introducera arbetslivet utanför akademien, vilket är ett tydligt utvecklingsområde enligt bedömargruppens uppfattning.

Det framgår inte av självvärderingen om institutionen introducerar eller verkar för att entreprenörskap och immaterialrättsliga frågor behandlas under utbildningen, vilket ses som angeläget ur ett arbetsmarknadsperspektiv. Under intervjuerna förmedlas däremot en tydlig bild av en livaktig miljö som aktivt uppmuntrar samverkan med det omgivande samhället liksom med andra discipliner under utbildningen.

Institutionstjänstgöring på 20 procent erbjuds doktoranden, men det framgår inte i självvärderingen om detta är obligatoriskt. Det är också oklart beskrivet hur högskolepedagogiska kurser kan göras om till institutionstjänstgöring. Det framgår av självvärderingen att för att undervisa krävs den första av tre kurser (5 högskolepoäng) i högskolepedagogik. Undervisning och planering av utbildning ses av bedömargruppen som centrala kompetenser. En tydligare integrering av institutionstjänstgöringen är därför önskvärt ur ett arbetslivs perspektiv.

Sammanfattande bedömning av bedömningsområdet arbetsliv och samverkan

Bedömning med motivering: Tillfredställande

Sammantaget är det bedömargruppens uppfattning att institutionen säkerställer att doktorandernas utbildning sker i gott utbyte med det omgivande samhället och att doktoranderna förbereds för ett kommande arbetsliv både genom utbyte med alumner och genom presentationer av eget arbete för samarbetspartner utanför institutionen. Institutionen bör däremot lägga större vikt vid att förbereda doktoranderna också för ett eventuellt arbetsliv utanför akademien. Likaså bör större vikt läggas vid doktorandernas deltagande i undervisningen genom institutionstjänstgöringen.

Datum
2019-04-29Reg.nr
411-00072-18**Samlat omdöme:** *Hög kvalitet***Bedömning med motivering:** *Sammantaget visar underlagen att utbildningen håller hög kvalitet.*

Forskarutbildningen bedrivs i en stark och bred miljö med livaktiga nätverk och högkvalitativ designforskning. Dess tematisering är relevant och bygger vidare på ett betydande engagemang även i externt finansierade projekt.

Institutionen visar i självvärderingen och i de genomförda intervjuerna att det finns en bred, kompetent och engagerad krets av seniora forskare kring institutionens doktorander. Institutionens bidrag till centrumbildningar vid Göteborgs universitet och till externt finansierade forskningsprojekt och nätverk visar vidare att institutionen har förutsättningar att säkerställa en forskarutbildningsmiljö av hög kvalitet. Genom ett strategiskt arbete med kompetensförsörjning och organisation har miljön potential att rymma en större grupp doktorander, inte minst med inriktning mot konstnärlig examen.

Forskningen och forskarutbildningen vid institutionen är tydligt profilerad kring konstnärlig designforskning i kombination med särskilda forskningsteman. Detta uppfattar bedömaregruppen som en styrka. Samtidigt framgår det av självvärderingen och intervjuer att den särskilda profilering som möjliggörs genom den konstnärliga examen är mindre tydlig, med bara en doktorand. Med tanke på det aktuella generationsskiftet i kärngruppen av huvudhandledare är det bedömaregruppens uppfattning att institutionen bör stärka de två olika inriktningarnas särart, och förtydliga de kompetenser som därmed krävs. Bedömaregruppen efterlyser en större tydlighet i fråga om hur man ser på förhållandet mellan en filosofi och en konstnärlig examen, hur profilerna kan stärkas och hur det kan tänkas påverka kompetensförsörjning och rekrytering. Här kan det vara en särskild utmaning för institutionen att ge kärngruppen av handledare ett tydligt handlingsutrymme och se till att en kritisk massa uppnås, både i den specifika forskningsmiljön inom institutionen och enheten och genom anknytningen till den konstnärliga forskarskolan.

Institutionens doktorander är redan i stor utsträckning involverade i stora forskningsprojekt och nätverk, men trots betoningen av praktiska och konstnärligt inriktad forskning tycks doktorandens dagliga miljö främst handla om att prioritera kurs- och seminarieaktiviteter, på bekostnad av experimentell och gestaltande arbete, som inte har en lika given plats. Ett ökat fokus på att integrera studio- och verkstadsmiljöer i forskningen samt på att integrera doktoranderna och deras arbete i undervisningen på grund- och avancerad nivå kan enligt bedömaregruppens uppfattning bidra till att skapa sammanhang och kvalitet, framför allt vad gäller konstnärliga kunskaper och metoder. Det är förståeligt och välmotiverat att doktorander som arbetar mot en konstnärlig respektive generell examen ingår i en sammanhängande miljö, men det förefaller nödvändigt att stärka engagemanget och förtydliga det specifika för det konstnärliga forskningsområdet om valet av en konstnärlig examen ska förbli relevant även i framtiden.

Sammantaget är den kurs- och seminarieaktivitet som institutionen erbjuder genom den gemensamma forskarskolan vid Konstnärlig fakultet vid Göteborgs universitet omfattande och väl utformad. Den fungerar som ett kvalitetshöjande ramverk och stimulerar utbyten mellan doktoranderna och mellan doktorander och handledare. Bedömaregruppen ser tydliga tecken på att den organisatoriska ramen trots sin komplexitet även ger goda möjligheter för doktoranderna att föra in egna problemställningar vid seminarier och workshoppar. När det kommer till att utöka antalet doktorander som siktar mot en konstnärlig examen är en viktig resurs också den gemensamma forskarskolan och det samarbete med Konsthögskolan Valand som sker inom ramen för denna.

Det framgår samtidigt av individuella studieplaner och intervjuer att det ligger en utmaning i att uppnå en bra balans mellan allmänna kurser och introduktionskurser, mellan mer ämnesspecifika kurser och seminarier samt mellan kursmoment och självständigt dokumenterat konstnärligt forskningsprojekt eller avhandlingsarbete. Här är det bedömarens uppfattning att doktorandernas arbete med särskild forskningsdesign och forskningsmetodik skulle kunna stärkas genom att öka utbudet av ämnesspecifika kurser med inriktning just mot designämnet vid institutionen eller i samarbete med andra lärosäten. Centralt är också uppföljning av doktorandernas aktivitetsgrad och anknytning till miljön, allt för att möjliggöra slutförande av utbildningen inom föreskriven tid. Här ser bedömarens område ett behov av utveckling.

Bedömarna anser inte att bedömningsgrunden jämställdhet är uppfylld och att det är ett utvecklingsområde, som institutionen behandlar relativt kortfattat i sin självvärdering. Jämställdhet bör kunna spela en större roll i doktorandutbildningens innehåll, utformning och genomförande samt förankras i forskarutbildningen som helhet. Inte minst på grund av anknytningen till områden som ofta uppvisar en ojämn könsfördelning både bland forskare och utövare.

Kopplingen till den övergripande forskarskolan säkerställer kvalitet och bredd men innebär även utmaningar. En stärkt och långsiktig satsning på en kärngrupp av handledare vid institutionen för att profilera institutionens forsknings- och forskarutbildning inom designämnet kan bidra till att skapa ett bra komplement till den gemensamma forskarskolan.

En fortsatt satsning på egen forskning vid institutionen, som även omfattar postdoktorander, kan stärka miljön, inte minst om satsningen också tar formen av en större integrering av doktoranderna i institutionens undervisning på grund- och avancerad nivå.

Doktoranderna förbereds för ett kommande arbetsliv genom utbyte med alumner och samarbetspartner utanför institutionen, men institutionen borde kunna göra mer för att förbereda doktoranderna för ett eventuellt utomakademiskt arbetsliv.

Göteborgs universitet

Lärosäte Göteborgs universitet	Forskarutbildningsämne Design - licentiat- och doktorsexamen	ID-nr A-2018-02-4438
<p>Bedömningsområde: Förutsättningar</p> <p>Personal</p> <p>Bedömning med motivering: <i>Antalet handledare och lärare och deras sammantagna vetenskapliga och pedagogiska kompetens är adekvat och står i proportion till utbildningens volym, innehåll och genomförande på kort och lång sikt.</i></p> <p>Högskolan i design och konsthantverk (HDK) är en institution vid Göteborgs universitet som erbjuder forskarutbildning i design alltsedan etableringen av den konstnärliga fakulteten vid lärosätet år 2000. Utbildningen har fram till 2016 bedrivits i nära samarbete med andra institutioner och nätverk, först och främst Arkitektur och samhällsbyggnadsteknik vid Chalmers och Designfakulteten (den nationella forskarskolan inom design). Sedan 2010 har lärosätet examensrätt även för konstnärlig doktors- och licentiatexamen i design, en inriktning som 2010-2015 utvecklades inom ramen för den nationella Konstnärliga forskarskolan. Enligt självvärderingen ingår design tillsammans med övriga sex ämnen i forskarskolan vid Konstnärliga fakulteten. Den generella och den konstnärliga forskarutbildningen betraktas av lärosätet båda som konstnärligt inriktade. Samtliga doktorander inom designämnet bedriver sin forskarutbildning inom ramen för den gemensamma, fakultetsbaserade forskarskolan för det konstnärliga området. Vid sidan av ämnet design erbjuder forskarskolan forskarutbildning även inom ämnena konsthantverk (också vid samma institution), musikalisk gestaltning, scenisk gestaltning, musikpedagogik, konstnärlig gestaltning samt estetiska uttrycksformer med inriktning mot utbildningsvetenskap.</p> <p>Lärosätet har under de fem senaste åren examinerat fem doktorander inom ämnet design, alla inom ramen för den generella examensordningen under titeln filosofie doktor. För närvarande finns tolv inskrivna designdoktorander, varav tio inriktade mot generell doktorsexamen, en mot generell licentiatexamen och en mot konstnärlig licentiatexamen. Val av examensinriktning, generell eller konstnärlig, sker vid antagning, men doktoranden får möjlighet att byta inriktning fram till och med 50 procentseminariet.</p> <p>De två examina som ges inom designområdet ses i praktiken som en enhet, vilket bekräftas i intervjuer, och formellt avspeglas i näst intill identiska självvärderingar och studieplaner. Bedömggruppen ser många fördelar i detta vad beträffar samlad kompetens och kapacitet, men menar samtidigt att det väcker frågor om behovet av två examina. Under intervjuerna framkom att både doktorander och utbildningsansvariga ser en konstnärlig examen som "mindre gångbar", inte minst internationellt. Samtidigt menade de operationellt ansvariga att den konstnärliga examen är viktig, dels som en koppling till forskarutbildningen i konsthantverk och fri konst som också bedrivs inom ramen för fakultetens forskarskola, dels som ett område under utveckling. Mot bakgrund av detta efterlyser bedömggruppen en större tydlighet i fråga om hur man ser på förhållandet mellan en filosofie och konstnärlig examen, och hur profilerna, om de i själva verket är olika, kan stärkas och hur det kan tänkas påverka kompetensförsörjning och rekrytering.</p> <p>Utbildningen har under de senaste åren stärkt sin handledarkompetens inom området. Självvärderingen listar i en bilaga 21 personer engagerade som huvudhandledare eller biträdande handledare. Av dessa är 19 disputerande och representerar både vetenskaplig och konstnärlig</p>		

Datum
2019-04-29Reg.nr
411-00072-18

kompetens. Nio är anställda vid lärosätet, fem som professorer eller docenter, och sju inom ämnet design eller arkitektur. Två av dessa är pensionerade. Dessutom listar självvärderingen 27 aktiva forskare (varav 23 är disputerade) som genom anställning vid lärosätet eller genom deltagande i forskningsprojekt och nätverk genom sin koppling till miljön utgör en informell resurs för doktorander i forskningsämnet.

Trots den breda kretsen av möjliga handledare samlas huvudhandledaransvaret för samtliga doktorander på sex handledare, varav två är professorer med tidsbegränsade anställningar, två är fast anställda som lektorer respektive forskare och studiedirektor samt två är professorer emeriti. Dessutom fungerar en av dessa både som studierektor och examinator. I självvärderingen uppges att majoriteten av handledarna har genomgått den obligatoriska handledarutbildningen. Samtidigt är handledarutbildning ett krav för alla handledare, pedagogisk utveckling stöttas av en pedagogisk enhet centralt inom lärosätet, en högskolepedagogisk kurs erbjuds och ett särskilt symposium för konstnärlig forskning har anordnats. Kompetens och riktlinjer finns, men tillämpningen är oklar, enligt bedömarna.

Bedömggruppen anser vid en samlad bedömning utifrån självvärderingen och intervjuer att lärosätet och institutionen HDK genom samarbetet inom forskarskolan vid Konstnärlig fakultet har relevanta personalresurser för att bedriva en utbildning inom konstnärlig designforskning, med en krets av handledare som är kvalificerade inom både det konstnärliga och det vetenskapliga området. Samtidigt konstaterar bedömggruppen att kärngruppen av tillsvidareanställda handledare är begränsad till ett fåtal personer, i praktiken fyra varav två med tidsbegränsade anställningar, som därmed ska stå för kontinuiteten och ansvaret för samtliga tolv doktorander. Engagemanget i centumbildningar och externt finansierade projekt utgör ett kraftfullt nätverk av seniora forskare, som till viss del kan kompensera för den begränsade kärngruppen. Samtidigt kvarstår det faktum att organisationen sett till personal är sårbar och i behov av ytterligare förstärkning, vilket kan medföra förändringar i balansen mellan anställningar på konstnärlig och vetenskaplig grund. Det vidare nätverket utgör eventuellt en resurs som kan formaliseras och som också skulle kunna fungera som bas för en kvantitativt mer omfattande utbildningsinsats, i synnerhet för den konstnärliga doktorand- och licentiatexamen. Dessutom står området enligt bedömarna inför en utmaning när det kommer till att säkerställa en kärngrupp av forskare som kan definiera och utveckla de båda inriktningarna inom ämnet konstnärlig designforskning.

Det är bedömggruppens uppfattning att Högskolan för design och konsthantverk som institution inom konstnärlig fakultet bör säkra och konsolidera kärngruppen av huvudhandledare genom tillsvidareanställningar eller genom att formellt engagera ytterligare kompetenta handledare. Det är också bedömggruppens uppfattning att institutionen bör tillhandahålla tillräckliga resurser för de seniora forskarnas egen forskning. Av självvärderingen framgår det att institutionen har valt att fördela forskningstid genom ett ansökningsförfarande, där medel tilldelas i konkurrens. Detta kan vara ett sätt att kvalitetssäkra forskningen, men det kan också betyda att handledarnas möjlighet att bedriva kontinuerlig forskning minskar. Detta kan påverka forskarutbildningens kvalitet negativt, om inte viss forskningstid för handledare tydligt säkras inom ramen för tjänsten.

Slutligen anser bedömggruppen att institutionen bör uppmärksamma hur fler handledare (i synnerhet de som är aktuella eller potentiella huvudhandledare) ska uppnå docentkompetens. Det framgår inte av självvärderingen i vilken utsträckning institutionen bidrar till att säkra handledarutbildningen och kompetensutvecklingen upp till docentnivå. En tydlig insats på det här området är inte minst viktigt i

Datum
2019-04-29Reg.nr
411-00072-18

takt med att institutionen förväntas öka antalet doktorander. Bedömarna anser därför att en tydligare strategisk plan för kompetensförsörjning är önskvärd om utbildningens ambitiösa mål ska kunna säkerställas.

Bedömningsområde: Förutsättningar**Forskarutbildningsmiljö**

Bedömning med motivering: *Forskningen i den aktuella miljön har en sådan kvalitet och omfattning att utbildning på forskarnivå kan bedrivas på en hög vetenskaplig nivå och med goda utbildningsmässiga förutsättningar i övrigt. Relevant samverkan sker med det omgivande samhället både nationellt och internationellt.*

Forskarutbildning inom design utgör enligt självvärderingen en egen miljö och organisation vid Högskolan för design och konsthantverk som institution, med tillhörande institutionstjänstgöring för doktoranderna. Samtidigt är, också enligt självvärderingen, kopplingen till den gemensamma forskarskolan vid Konstnärlig fakultet helt central. Doktoranderna är alltså kopplade till HDK som institution och enheten för design, men också, som bedömargruppen uppfattar det, i första hand till forskarskolan. Dessutom tillkommer kopplingen till nätverk och externt finansierade projekt. Den dagliga miljön för doktoranderna utgörs ändå i stor utsträckning av en gemensam lokal vid institutionen, som är inrättad som ett öppet kontorslandskap, samt av mötesfaciliteter för kurser och seminarier. Av de intervjuer som genomförts framgår att utrymmet kan vara trångt när alla doktorander är på plats och att laboratorier, verkstäder och studior bara i mindre utsträckning ingår i den dagliga miljön, vilket enligt bedömarna kan begränsa doktorandernas utvecklingsmöjligheter.

Forskningen vid institutionen bedrivs ämnesindelad under temana "Konst och politik" respektive "Konsthantverk och samhälle". Det första temat samlar majoriteten av doktoranderna inom ämnet design, medan det andra huvudsakligen samlar doktorander inom konsthantverk, med inriktning mot konstnärlig doktorsexamen. Inom båda forskningsteman deltar institutionen i externt finansierade projekt, och doktorander och seniora forskare ingår i olika centrumbildningar vid Göteborgs universitet och externa forskningsnätverk i anslutning till dessa teman. Den tydliga profileringen ser bedömargruppen som mycket positiv, och något som också understödjer utvecklingen av en vital miljö.

Forskningstemat "Konst och politik", som i synnerhet definierar institutionens forskarutbildningsmiljö inom ämnet design, bygger på långvariga forskningssamarbeten. Ett exempel på det är forskningsplattformen MISTRA Urban Futures, som leds av Chalmers och finansierar två av institutionens doktorander. Samarbeten sker också inom centrumbildningar för global migration och kulturarv med andra institutioner vid Göteborgs universitet. EU-finansierade doktorandnätverk som TRADERS möjliggör också internationellt samarbete. Det finns dessutom en tydlig koppling mellan forskningstemat "konst och politik" och institutionens engagemang vid den internationella plattformen för konstnärlig forskning PARSE som drivs av den konstnärliga fakulteten och som har en omfattande seminarie- och publiceringsverksamhet. För två av doktoranderna inom ämnet finns också en överlappning med institutionens andra forskningstema "Konsthantverk och samhälle" bland annat genom det externt finansierade projektet "Urban Materiality - towards new collaborations in textile and architectural design".

Institutionen har också ett långsiktigt samarbete kring bland annat design management med Handelshögskolan vid Göteborgs universitet genom Business & Design Lab som är baserat vid

Datum
2019-04-29Reg.nr
411-00072-18

institutionen. Business & Design Lab har fungerat som en partner i det EU-finansierade doktorandnätverket DESMA, som har finansierat två avslutade doktorandprojekt vid institutionen. Ett aktuellt licentiatprojekt drivs också med utgångspunkt i Business & Design Lab. Bedömaregruppen ser dessa samarbeten som ett uttryck för en livaktig miljö med ambitionen att bedriva internationellt högkvalitativ forskning och forskarutbildning. Samtidigt menar bedömaregruppen att det är önskvärt att i högre grad diskutera hur samarbeten som dessa specifikt bidrar till forskarutbildningen och de enskilda doktorandprojekten, särskilt med avseende på den konstnärliga doktorsexamen.

Genom forskarskolan för det konstnärliga området har institutionen enligt självvärderingen och dess doktorander dessutom tillgång till forskningsmiljöer vid andra institutioner där konstnärlig, konstnärligt inriktad eller konstnärligt relevant forskning bedrivs. Som nämns tidigare listar självvärderingen ett stort antal disputerade forskare som är anställda vid universitetet eller deltagande i forskningsprojekt och nätverk som en informell resurs för doktoranderna. Bedömaregruppen ser detta som positivt, samtidigt som det i avsaknad av strategisk inramning också ger ett splittrat intryck som inte kompenserar för vad som än så länge är en forskarutbildningsorganisation under uppbyggnad.

Med beaktande av att designforskning fortfarande är ett relativt nytt forskningsområde anser bedömarna att forskningsmiljön vid institutionen är tillfredsställande och uppvisar både bredd och djup. Bedömaregruppen anser att det utifrån självvärderingens översikt av publikationer står klart att både doktorander och seniora forskare är aktiva i internationella forskningsnätverk på ett sätt som ger institutionen en tydlig, ämnesutvecklande profil. Det framgår även tydligt av översikten av de konkreta doktorandprojekten och övrig forskningsverksamhet att institutionen har ett utbyte med det omgivande samhället. Bedömaregruppen vill betona detta arbete som ett positivt exempel på en konkretisering av ambitionen att utveckla kunskap om hur design och designpraktik kan bidra till att möta viktiga samhällsutmaningar.

Institutionens prioritering av tydliga forskningsteman är en kvalitetsaspekt, och även om det i huvudsak är en mindre krets av institutionens anställda som ansvarar för forskningen, ser bedömaregruppen det som viktigt att även framöver prioritera innehållsmässig tyngd och kritisk massa inom de områden där institutionen bedriver forskning. Om detta inte sker kan engagemanget med de relativt många och varierande centrumen och nätverken leda till en utarmning av de enskilda forskningsinsatserna.

En särskild punkt som institutionen enligt bedömaregruppens uppfattning bör rikta uppmärksamhet på är doktorandernas dagliga miljö, i synnerhet de fysiska ramarna för både seminarieaktivitet, individuellt skriv- och läsarbete samt studiobaserat arbete med konstnärliga designexperiment. För närvarande framstår denna dagliga miljö, särskilt tillgången till studio- och projektutrymmen, som underprioriterad. Inte minst är den fysiska forskningsinfrastrukturen av avgörande betydelse mot bakgrund av institutionens tonvikt på tvärvetenskaplig konstnärlig forskning och målet att erbjuda forskarutbildning med inriktning mot konstnärlig doktorsexamen.

Sammanvägd bedömning av bedömningsområdet förutsättningar**Bedömning med motivering:** *Tillfredsställande*

Det är bedömaregruppens uppfattning att institutionen har en relevant handledarkompetens och att den utgör en sammanhållen forskningsmiljö som ger tillfredsställande förutsättningar för att bedriva doktorandutbildning inom ämnet design med inriktning både mot en konstnärlig och en generell

Datum
2019-04-29Reg.nr
411-00072-18

examen. Institutionen bör emellertid rikta fokus på att säkerställa docentkompetens eller motsvarande för huvudhandledare, inte minst för att stärka den konstnärliga examens attraktivitet och för att långsiktigt säkra den konstnärliga kompetensen. Den breda kretsen av potentiella handledare ger tillsammans med det omfattande forskningsnätverk som institutionen ingår i också goda förutsättningar för att öka antalet doktorander. Bedömargruppen ser det som positivt att huvudhandledaransvaret finns samlat hos en relativt liten grupp av handledare, men menar att denna mindre kärngrupp bör förstärkas och ges utvidgade möjligheter att även på lång sikt prägla utbildningens tematiska inriktning, samt att tydliggöra skillnaden mellan konstnärlig och generell examen.

Institutionens engagemang i centrumbildningar, externa forskningssamarbeten och nätverk utgör en styrka för forskarutbildningen. Bedömargruppen ser dock ett behov av att detta koordineras tydligare och kompletteras med en sammanhängande daglig miljö för doktoranderna som säkerställer utbyte och kontakt med seniora forskare även vad gäller experimenterade och gestaltande arbete i det enskilda doktorandprojektet. Institutionen bör lägga särskild vikt vid att säkerställa fokus och kritisk massa för den framväxande forskningsmiljön, med plats även för forskare på postdoktoral nivå. I detta sammanhang finner bedömargruppen att det finns ett särskilt behov av att strategiskt arbeta med profileringen av den konstnärliga forskningen med avseende på såväl filosofie som konstnärlig doktorsexamen.

Bedömningsområde: Utformning, genomförande och resultat**Måluppfyllelse av examensmål i kunskapsformen kunskap och förståelse**

Bedömning med motivering: *Utbildningen säkerställer genom utformning, genomförande och examination att doktoranderna, när examen utfärdas, visar bred kunskap och förståelse inom forskarutbildningsämnet inklusive dess vetenskapliga metodik.*

Den allmänna studieplanen för ämnet design betonar för både den generella och den konstnärliga examen vikten av dialog om praktikbaserade, teoretiska och samhällsrelaterade frågor. Av den allmänna studieplanen samt av självvärderingen och intervjuer framgår det att institutionen lägger vikt vid ett praktikbaserat och konstnärligt inriktat förhållningssätt till ämnet design som tar upp samhällsrelaterade utmaningar både på ett socialt och materiellt plan. Självvärderingen betonar också att detta kan inbegripa både forskning om, för och genom design. Av de allmänna studieplanerna framgår att de två examina betraktas som konstnärliga, men att det för den konstnärliga examen läggs vikt vid att doktorandens arbete är tydligt positionerat inom det konstnärliga forskningsområdet. De två examina skiljer sig främst med avseende på det självständiga arbetet, som för den generella examen består i en doktorsavhandling som motsvarar 150-180 högskolepoäng och för den konstnärliga examen "ett dokumenterat konstnärligt forskningsprojekt" med motsvarande omfattning.

Den sammanhållna utbildningen ger doktoranderna möjlighet att välja mellan konstnärlig och generell examen relativt sent i doktorandprogrammet (fram till 50 procentseminariet) och erbjuder gemensamma kurser och en gemensam utbildningsmiljö för doktorander som följer dessa två olika examensspår. Detta förefaller bedömarna som välmotiverat i ljuset av den nära kopplingen mellan de allmänna studieplanerna för en konstnärlig respektive en vetenskaplig examen. Institutionen bör däremot överväga hur doktoranderna ska bli tillräckligt bekanta med den kunskap och de metoder som är knutna till deras specifika forskningsfält, inklusive vad det innebär om detta är konstnärligt

Datum
2019-04-29Reg.nr
411-00072-18

respektive vetenskapligt. Tydliggörandet av detta betraktar bedömarna således som ett utvecklingsområde.

Genom den gemensamma forskarskolan vid den konstnärliga fakulteten får doktoranderna vid institutionen en gemensam introduktion till "reflektivt skrivande", "forskningsmetoder och forskningsdesign" och till den konstnärliga forskningens särskilda kunskapsproduktion ("kunskapande"). Dessutom ingår som en fjärde grundkurs en öppen process med terminsvisa seminarier och workshoppar som knyter an till doktorandens egna projekt och aktuella forskningsfrågor. Forskarskolans kurser framstår för bedömargruppen som välmotiverade och väl utformade med goda möjligheter för doktoranderna att själva presentera och diskutera ämnen som är av relevans för de egna projekten. Institutionen erbjuder också en gemensam tvärvetenskaplig kurs som täcker in de forskningsämnen som erbjuds av institutionen (design, konsthantverk) med titeln Mapping the research field of the project. Denna kurs är inriktad på att introducera doktoranderna till designforskning och närliggande forskningsdiscipliner genom kartläggning av doktorandernas egna projekt i förhållande till annan aktuell forskning. Detta sker i form av symposier och seminarier arrangerade av doktoranderna själva, samt produktion av och återkoppling på egna texter. Den institutionsspecifika kursen lyfts i självvärderingen fram som särskilt viktig för att skapa en gemensam kunskapsmiljö mellan institutionens doktorander, och det framgår dessutom att det finns ett önskemål bland doktoranderna om fler institutions- eller ämnesspecifika kurser. Detta indikerar enligt bedömargruppen att omfattningen av den gemensamma forskarskolans kurser (totalt 30 högskolepoäng av de 60-90 högskolepoäng som krävs i allmänna studieplanen) som är obligatoriska för samtliga doktorander är tämligen stor med tanke på att dessa kurser inte adresserar ämnen eller forskningsfält specifika för design. Bedömargruppen rekommenderar därför en översyn av kursobligatoriet med avseende på möjligheterna till ämnesfördjupning och specialisering.

Sammantaget uppfattar bedömargruppen att institutionen har ett viktigt utvecklingsområde i att uppnå rätt balans mellan de kursaktiviteter som erbjuds från den gemensamma forskarskolan, kurser från institutionen och de individuella läskurserna. Denna balans bör också säkras genom att större vikt läggs på andra utbildningsmoment med tätare anknytning till doktorandernas specifika forskningsfält.

Eftersom ingen doktorand ännu examinerats baserat på den konstnärliga examensbeskrivningen och bara en av de bifogade individuella studieplanerna gäller denna utgång bedömningen från en genomgång av samtliga doktoranders individuella studieplaner. Denna genomgång tyder på att den specifika ämnesfördjupningen i metodik och innehållsrelaterade frågor typiskt sett sker i läskurser som examineras av institutionens egna seniora forskare och i viss mån även genom deltagande i kurser vid andra institutioner. Bedömargruppen ser här ett utvecklingsområde av stor betydelse för måluppfyllelse gällande kunskap och förståelse, där skillnaden bör tydliggöras mellan kursmomentens lärande i dialog med seniora forskare, och det självständiga lärandet i det konstnärliga forskningsprojektet eller avhandlingsarbetet. För de doktorander som har varit knutna till de EU-finansierade doktorandnätverken DESMA och TRADERS, verkar det som att nätverken här i viss utsträckning har fungerat klargörande. Hur det fungerar för doktorander med en uttalat konstnärlig inriktning är utifrån det begränsade underlaget däremot inte klart.

Enligt självvärderingen ska alla doktorander i forskarskolan hålla etappseminarier motsvarande 25, 50 respektive 80 procent utöver ett slutseminarium där hela avhandlingen i princip ska vara tillgänglig i utkastform. Externa opponenter deltar i dessa etappseminarier och bedömarna menar att detta är viktigt som en garanti för att doktorandernas kunskapsbredd inom forskningsämnet och insikter i

Datum
2019-04-29Reg.nr
411-00072-18

forskningsfältets metoder prövas kritiskt. Bedömaregruppen anser att institutionen genom etappseminarier och andra återkommande seminarier säkerställer att doktoranderna uppnår bred kunskap och förståelse av forskningsämnet.

Bedömningsområde: Utformning, genomförande och resultat**Måluppfyllelse av examensmål i kunskapsformen färdighet och förmåga**

Bedömning med motivering: *Utbildningen säkerställer genom utformning, genomförande och examination att doktoranderna, när examen utfärdas, visar förmåga att planera och med adekvata metoder bedriva forskning och andra kvalificerade uppgifter inom givna tidsramar samt såväl i nationella som internationella sammanhang muntligt och skriftligt med auktoritet kan presentera och diskutera forskning och forskningsresultat i dialog med vetenskapssamhället och samhället i övrigt. Doktoranderna visar också förutsättningar för att såväl inom forskning och utbildning som i andra kvalificerade professionella sammanhang bidra till samhällets utveckling och stödja andras lärande.*

Forskarskolans doktorander erbjuds enligt självvärderingen handledning i betydande omfattning (80 timmar per år för huvudhandledare och 40 timmar per år för biträdande handledare) och alla doktorander har förutom huvudhandledaren åtminstone en, och i majoriteten av fallen två biträdande handledare, samt en examinator knutna till sig. Forskarskolan fäster stor vikt vid att handledarna har tät kontakt med doktoranderna, och ser handledarna som viktiga för doktorandernas förståelse av sitt eget projekt i förhållande till det bredare forskningsfält som de är verksamma inom. Den stora vikt som läggs vid seminarier och workshopsaktiviteter vid institutionen framställs också i självvärderingen som en viktig ram för utbyte mellan doktorander och handledarkollegiet vid sidan av konkreta handledningsuppgifter.

Institutionen beskriver i självvärderingen en beprövad process för utformning och uppföljning av doktorandernas individuella studieplaner. Under förberedelse och uppföljning läggs tonvikten på kursaktiviteter, handledning, seminarieinnehåll, konferensdeltagande och institutionstjänstgöring, medan framstegen i det egentliga projektarbetet endast behandlas indirekt. På motsvarande sätt beskriver de individuella studieplanerna bara relativt kortfattat doktorandernas forskningsämne, och de innehåller inte någon redogörelse för forskningsdesign eller metodik.

Det är bedömaregruppens intryck från genomgången av de individuella studieplanerna och från intervjuer att just forskningsdesign och metodik utgör en utmaning för flera av programmets doktorander och att metoden uppfattas som relativt fristående från forskningsarbetets ämne och problemformulering. Bedömaregruppen ser därför utvecklingen av metodrelaterade färdigheter och förmågor som särskilt viktig, inte minst i relation till den konstnärliga examen. De återkommande obligatoriska etappseminarierna med externt inbjudna opponenter, samt doktorandernas deltagande i förberedelser och genomförande av seminarier och workshoppar i samband med kursaktiviteter innebär däremot att doktoranderna under utbildningens gång får upprepade tillfällen att redogöra för och få återkoppling på forskningsarbetet, vilket bedömaregruppen ser som positivt.

Institutionen lägger vikt vid att doktoranderna får möjlighet att delta i konferenser och har avsatt en tydlig budget för detta ändamål. Det framgår av de individuella studieplanerna att den här möjligheten ofta används, och att en del av konferensdeltagandet sker utan att doktoranderna deltar i doktorandsamtal, workshoppar eller liknande. I bedömaregruppens genomgång av individuella studieplaner framkommer att konferensdeltagande i flera fall betraktas som likvärdigt med kursdeltagande, och kurspoäng delas ut för sådant deltagande. Bedömaregruppens rekommendation

Datum
2019-04-29Reg.nr
411-00072-18

är att konferensdeltagande inte ska räknas som likvärdigt med kursdeltagande, med mindre än att dessa moment struktureras med hjälp av en kursplan och lärandemål, samt kursansvarig seniorforskare.

Till skillnad från ordinarie konferensdeltagande framstår deltagande i sommarskolor, workshoppar och seminarier som erbjuds i samband med stora forskningsnätverk som DESMA, TRADERS och Mistra Urban Futures särskilt relevanta. Bedömargruppen uppfattar dessa aktiviteter som både ämnesmässigt och metodiskt produktiva för de enskilda doktorandernas projekt.

Genomgående för i stort sett samtliga doktorandprojekt inom programmet är att doktoranderna inom ramen för forskningsplattformar och nätverk är involverade i en aktiv dialog med sammanhang utanför universitetsmiljön. Det framgår av intervjuerna att det ses som centralt att kontakten med det professionella konst- och designfältet ska kunna bibehållas under forskarutbildningen. Av självvärderingen, individuella studieplaner och intervjuer att döma bidrar denna dialog till en utvecklad reflektion över en design- och designforskningspraktik i stark förändring, men den är också en del i karriärplaneringen. Det framgår också av både de individuella studieplanerna och av intervjuerna att kopplingen till praktiken för många bidrar till splittring och försvårar möjligheterna att slutföra utbildningen inom utsatt tid. Det är bedömargruppens uppfattning att en tät dialog med en professionell designpraktik är relevant och nyttig. Samtidigt är det, för progression och fördjupning i de enskilda doktorandprojekten, avgörande att doktoranden är engagerad till 100 procent, och att institutionen bara under särskilda omständigheter tillåter doktorander att vara professionellt engagerade vid sidan av sitt doktorandprojekt.

Längre utbytesvistelse vid andra institutioner ingår inte som systematiskt inslag i doktorandernas utbildningsprogram. I och med institutionens omfattande nationella och internationella forskningsnätverk förekommer det ändå att doktoranderna kan erbjudas en sådan möjlighet. Exponering för en annan forskningsmiljö under en längre period kommer, enligt bedömargruppens uppfattning, givetvis att bidra till doktorandernas förståelse för hur deras eget projekt kan inordnas i ett vidare designforskningsområde.

Doktorandernas tjänstgöring vid institutionen bedöms i självvärderingen vara av väsentlig betydelse för att skapa ett samband mellan forskning, forskarutbildning och utbildning, i synnerhet på masternivå. Institutionen prioriterar att erbjuda doktoranderna högskolepedagogiska kurser som kan göra dem kvalificerade att bedriva undervisning. En granskning av de individuella studieplanerna visar också att i synnerhet de doktorander som har en tematisk anknytning till masterprogrammen har bidragit till utbildningarna i betydande utsträckning. Vid en samlad bedömning framstår doktorandernas bidrag till undervisningen vid institutionen ändå som ganska utspridda och präglade av sporadiska insatser. Enligt bedömargruppen finns det därför outnyttjade möjligheter att integrera doktoranderna i större utsträckning med utbildningsaktiviteter vid institutionen och att låta doktorandernas praktikbaserade och konstnärliga infallsvinkel få ökat utrymme.

Bedömningsområde: Utformning, genomförande och resultat**Måluppfyllelse av examensmål i kunskapsformen värderingsförmåga och förhållningssätt**

Bedömning med motivering: *Utbildningen säkerställer genom utformning, genomförande och examination att doktoranderna, när examen utfärdas, visar intellektuell självständighet och vetenskaplig redlighet samt förmåga att göra forskningsetiska bedömningar. Doktoranden har också*

Datum
2019-04-29Reg.nr
411-00072-18

nått fördjupad insikt om vetenskapens möjligheter och begränsningar, dess roll i samhället och människors ansvar för hur den används.

Doktorandernas intellektuella självständighet, forskningsintegritet och förmåga att göra forskningsetiska bedömningar tränas och prövas både genom deras aktiva medverkan med egna presentationer i seminarieaktiviteter i samband med institutionens kurser och genom de återkommande etappseminarierna. Självvärderingen lyfter dessutom fram specifika seminarier om etik som behandlar både forskningens betydelse för samhället samt forskningsintegritet och plagiering inom det enskilda projektet. Flera av doktoranderna har också publicerat i kollegialgranskade sammanhang som en del av sina doktorandstudier och har därmed haft möjlighet att testa sitt arbete mot en relevant kollegial fackgranskning.

Profileringen av forskarutbildningen mot i första hand "konst och politik" ger forskningsetiken en central position. För vissa doktorander, som arbetar med fältstudier har etikprövning av de enskilda studierna utförts, och institutionen överväger om en sådan etikprövning kan vara relevant i större utsträckning framöver. Denna forskningsetiska medvetenhet ser bedömarna som positiv, men menar samtidigt att forskningsetiska aspekter inte kan ses isolerade från forskningsmetodiska perspektiv och avväganden. Bedömargruppen noterar här ett viktigt utvecklingsområde som handlar om att genom kursutbud och i seminarieverksamhet betona designforskning och specifikt forskningsmetodik ur ett etiskt perspektiv. Dessutom efterlyser bedömargruppen en större tydlighet i de specifika etiska frågeställningar som följer med konstnärlig forskning, inklusive sådant som integritetsproblematik, citeringspraxis och immaterialrätt, och hur den konstnärliga forskningens etik förhåller sig till konstens etik och etik i stort.

Bedömarna tolkar självvärderingen och intervjusvar som att det vid institutionen och inom ramen för forskarskolan finns en strävan att uppmuntra doktorandernas självständighet och förmåga att göra forskningsetiska bedömningar. Ett stort ansvar tycks däremot vila på doktoranderna själva för att etablera en relevant forskningspraxis, enligt bedömargruppens uppfattning. Bedömargruppen anser att en större tonvikt på doktorandernas deltagande i större forskningssammanhang, där de kan ha en kontinuerlig dialog och delta i exempelvis gemensamma publikationer med seniora forskare. Det skulle kunna stödja doktoranderna att förstå och utveckla en forskningspraktik som stämmer överens med den större forskningsmiljö som de är en del av. Det är sammantaget ändå bedömarnas uppfattning att utbildningen säkerställer doktorandernas värderingsförmåga och förhållningssätt.

Bedömningsområde: Utformning, genomförande och resultat**Jämställdhet**

Bedömning med motivering: *Ett jämställdhetsperspektiv beaktas, kommuniceras och förankras inte i utbildningens innehåll, utformning och genomförande.*

Jämställdhetsperspektivet behandlas om än kortfattat i självvärderingen. Självvärderingen hänvisar till allmänna policyer för området inom hela Göteborgs universitet, och nämner också att jämställdhetsproblematiken har avhandlats på en personaldag med inbjudna bidrag från Högskolan för scen och musik. Samtidigt saknas det i självvärderingen ett resonemang om hur jämställdhetsperspektivet förankras i forskarutbildningen som helhet.

Lärosätet visar en medvetenhet om den obalans som finns i de olika personalkategorierna, men verkar mindre medvetna om effekterna av detta på forskarutbildningen som sådan.

Datum
2019-04-29Reg.nr
411-00072-18

Bedömarna saknar således en analys av vad den ojämna könsfördelningen (doktorandgruppen utgörs av tio kvinnor och två män) innebär för miljön eller funderingar om hur jämställdhetsfrågor kan aktualiseras genom utbildningens organisation och utformning. Bedömarna menar att det återstår för lärosätet att utveckla en aktiv strategi för rekryteringen av nya doktorander och handledare. På det hela taget menar bedömargruppen att jämställdhet bör kunna spela en större roll i doktorandutbildningens innehåll, utformning och genomförande eftersom den har anknytning till områden som ofta har en ojämn könsfördelning både bland forskare och utövare.

Det läggs vikt i självvärderingen vid att en stor del av doktoranderna hanterar köns- och normkritik i sina egna projekt och att frågor med anknytning till jämställdhet därför får betydande uppmärksamhet i doktorandmiljön, bland annat genom att jämställdhet utgör ett tema inom seminarieverksamheten. Det är enligt bedömarna positivt, och ger möjlighet att i seminarier och andra utbildningssammanhang lyfta jämställdhet som en del av utbildningen. Det saknas däremot en tydlighet i beskrivningen av hur jämställdhet systematiskt kan integreras i forskarutbildningen.

Bedömningsområde: Utformning, genomförande och resultat**Uppföljning, åtgärder och återkoppling**

Bedömning med motivering: *Utbildningens innehåll, utformning, genomförande och examination följs upp systematiskt. Resultat av uppföljningen omsätts i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.*

Sammantaget anser bedömargruppen att utbildningens innehåll, utformning, genomförande och examination följs upp systematiskt på flera olika plan och i flera sammanhang. Institutionen har en relativt komplex organisation kring doktorandutbildningen, där doktoranderna följs både i den fakultetsbaserade konstnärliga forskarskolan, i institutionens egen regi av studierektor och handledarkollegiet samt när det gäller arbetsmiljö av linjeledningen vid enheten för design. Det är denna enhet inom Högskolan för konst och design som doktoranderna är knutna till. Inom dessa olika organisatoriska sammanhang görs en uppföljning av doktorandernas individuella studieplaner, av etappseminarier och av doktorandernas institutionstjänstgöring. Dessutom är doktoranderna i vissa fall knutna till forskningsnätverk eller projekt som också ställer krav på och följer upp doktorandernas arbete. Institutionen bedriver således ett omfattande arbete med att kvalitetssäkra och utveckla forskarutbildningen, och detta arbete stöds av en strategisk prioritering av forskning och forskarutbildning.

Utifrån de tillgängliga individuella studieplanerna och självvärderingen anser bedömargruppen att arbetet med att följa doktoranderna i huvudsak är välorganiserat. Både självvärderingen och intervjuer visar att institutionen även på ledningsnivå har tydligt fokus på forskarutbildningen och utvecklingen av forskningsmiljöerna vid institutionen. Planering och uppföljning genom de individuella studieplanerna har enligt självvärderingen utvecklats och preciserats. Däremot är den enda individuella studieplanen som bifogats för konstnärlig examen (licentiat påbörjad 2014, ännu inte avslutad) knapphändig både när det gäller inriktning och progression. Andra studieplaner visar samtidigt att kursutbud, seminarier och liknande kontinuerligt anpassas utifrån doktorandernas behov, exempelvis genom inrättandet av speciella läskurser eller seminarier om särskilda ämnen, vilket är positivt. Samtidigt menar bedömargruppen att den komplexa organisationen gör det svårt att utvärdera var ansvaret för upprättande, revidering och uppföljning av de individuella studieplanerna ligger. I självvärderingen tas arbetet med studieplanerna upp både i en redovisning av måluppfyllelse och

Datum
2019-04-29Reg.nr
411-00072-18

under uppföljning, återkoppling och utvärdering, men utan att någon entydig beskrivning ges av ansvarsfördelningen mellan huvudhandledare, prefekt, studierektor med flera, och i vilket organ de individuella studieplanerna faktiskt diskuteras.

Uppföljningen av individuella studieplaner sker enligt självvärderingen en gång om året och handledarkollegierna, både fakultetens och institutionens, är tillsammans med utnämnda examinatorer involverade i denna process. Bedömargruppen tolkar det ändå som att ett stort ansvar i slutändan vilar på studierektor för gäller den slutgiltiga uppföljningen och återkopplingen. Bedömarna anser det viktigt att kvalitetssäkringen är samlat hos en relativt begränsad grupp, men finner det oklart om så är fallet och hur ansvaret för uppföljningen formellt är strukturerad. I självvärderingen hänvisas när det gäller ansvar för forskarutbildningen till den formella linjeorganisationen utan att denna tydliggörs. I självvärderingen antyds att studierektorn har ett formellt och långtgående ansvar när det gäller uppföljning, men fördelningen av 'övergripande ansvar', 'visst ansvar', 'kvalitetsansvar', och 'övergripande granskning', i organisationen är oklar. Bedömarna menar också att det i sammanhanget är problematiskt att rollen som studierektor hanteras av en person som samtidigt är huvudhandledare till två doktorander och rekommenderar institutionen att införa vissa förändringar i rutinerna för detta framöver. I relation till den sammansatta strukturen ser bedömargruppen detta som ett viktigt utvecklingsområde inom uppföljning och återkoppling och rekommenderar ett tydliggörande av relationen mellan studierektorrollen, institutionens kärngrupp och handledarkollegium samt forskarskolans kollegium.

Lärosätet verkar för att doktoranden genomför utbildningen inom planerad studietid.

I självvärderingen beskrivs genomströmningen i relation till andra jämförbara forskarutbildningar inom lärosätet som god med en bruttostudietid på 6,5 år och en nettostudietid på 4,4 år för de sex doktorander som examinerats 2011-2016. En uppskattning utifrån samtliga bifogade individuella studieplaner ger delvis en annan bild. En betydande andel av doktoranderna har enligt studieplanerna svårt att färdigställa sitt avhandlingsarbete eftersom de inte lyckats slutföra utbildningen under den period de haft finansiering. För fem av de totalt tolv doktorander uppges i den individuella studieplanen att "försörjning saknas" eller att doktoranden är "yrkesverksam utan anknytning till forskarutbildningen". En av dessa doktorander skrevs in redan 2000 och en annan 2006. För ytterligare en doktorand uppges att "studiefinansiering saknas", men personen är ändå 100 procent verksam. Det betyder att av tolv doktorander har fem en oklar anknytning eller aktivitetsgrad. Aktivitetsgrad är också enligt bedömargruppens uppfattning en aspekt som är motsägelsefullt hanterat i de individuella studieplanerna. Vad som kan utläsas är ändå att flera doktorander under perioder bedriver en yrkesutövning vid sidan av forskarutbildningen. Detta förhållande är enligt bedömargruppen problematiskt och påverkar i de flesta fall måluppfyllelse och genomströmning negativt. Samtidigt visar de genomförda intervjuerna att åtminstone kärngruppen av handledare är medvetna om detta och att institutionen strävar efter att doktoranderna ska vara 100 procent engagerade i sin forskarutbildning. Uppföljningen av genomströmningen ser bedömargruppen därför som ett utvecklingsområde, vilket omfattar tydliga åtgärder för doktorander som inte längre har finansiering.

Sammanvägd bedömning av bedömningsområdet utformning, genomförande och resultat
Bedömning med motivering: Tillfredställande

Datum
2019-04-29Reg.nr
411-00072-18

Vid en samlad bedömning framstår utbildningen inom ämnet som väl organiserad. Utbudet av allmänna kurser, seminarie- och workshopaktiviteter är omfattande på ett sätt som säkerställer ett bra utbyte doktoranderna emellan, såväl som mellan doktorander och handledare. Samordnade satsningar på forskarutbildning genom den fakultetsbaserade forskarskolan och omfattande nätverkande har skapat goda förutsättningar för måluppfyllelse inom kunskap och förståelse. Institutionen bör däremot uppmärksamma den totala omfattningen av obligatoriska aktiviteter, liksom förhållandet mellan kurser och seminarieaktiviteter som betonar breda och allmänna frågor och tillvägagångssätt, med kurser och seminarier som är mer målinriktade och specifikt behandlar särskilda forskningsområden med tillhörande metoder. Ett alltför brett utbud kan riskera att ta alltför mycket av doktorandernas tid i anspråk. Det kan begränsa möjligheterna till fördjupning, liksom möjligheterna att tydligt profilera de två olika examina - generell respektive konstnärlig - som forskarutbildningen omfattar.

När det gäller färdighet och förmåga finner bedömargruppen att institutionen genom etappseminarier och stöd till konferensdeltagande ger doktoranderna möjlighet att presentera och diskutera forskning och forskningsresultat med seniora forskare och forskningsområdet i stort. Däremot finner bedömargruppen att institutionen i högre grad bör uppmärksamma hur doktorandernas forskning kan planeras och genomföras i en mera kontinuerlig dialog med seniora forskare, och i synnerhet hur detta kan understödja doktorandernas arbete med forskningsdesign och forskningsmetodik, särskilt med avseende på konstnärlig forskning. Institutionen bör också vara uppmärksam på hur institutionstjänstgöringen i högre grad kan säkerställas så att doktoranderna ges möjlighet att utvecklas pedagogiskt utifrån sitt specifika forskningsområde.

Sammantaget uppfattar bedömargruppen att institutionen har ett viktigt utvecklingsområde rörande kvalitetssäkring av enskilda doktoranders utbyte med externa forskarmiljöer inom sitt specifika område. Ramverket för sådana utbyten finns på plats, men tätare granskning och uppföljning med fokus på forskningsdesign och metodik i samband med genomgången av de individuella studieplanerna kommer att vara relevant för en fortsatt positiv utveckling av doktorandutbildningen. Förutsatt att doktorandutbildningen inom ämnet fortsätter att förnyas anser bedömargruppen däremot att utbildningen i tillfredställande grad säkerställer att doktorandernas färdighet och förmåga.

När det gäller värderingsförmåga och förhållningssätt konstaterar bedömargruppen att institutionen arbetar aktivt med att uppmuntra doktorandernas självständighet och förmåga till en saklig och forskningsetiskt godtagbar forskningspraxis. Institutionen lägger vikt vid forskningsetisk prövning i de fall doktoranderna deltar i fältarbete och liknande. Bedömargruppen anser däremot att institutionen och forskarskolan bör uppmärksamma kopplingen mellan forskningsmetodologiska och forskningsetiska aspekter ytterligare, för att på så sätt stödja de enskilda doktorandprojekten i deras ambition att anta komplexa samhällsutmaningar.

Institutionen behandlar jämställdhetsperspektivet relativt kortfattat i sin självvärdering och i ljuset av den skeva könsfördelningen bland doktoranderna och den generellt skeva könsfördelningen bland forskare och utövare inom designområdet borde institutionen tydligare beakta jämställdhet i utbildningens innehåll, utformning och genomförande. Bedömarna anser inte att bedömningsgrunden jämställdhet är uppfylld och att det är ett utvecklingsområde för institutionen.

När det kommer till uppföljning, åtgärder och återkoppling har både forskarskolan och institutionen ett relativt välorganiserat, men samtidigt mycket komplext arbete för kvalitetssäkring och utveckling av

Datum
2019-04-29Reg.nr
411-00072-18

doktorandutbildningen. Bedömargruppen finner att institutionen bör uppmärksamma den sammansatta organisationen med många involverade i utbildningen för att därigenom säkerställa ett tydligare handlingsutrymme och en tydligare ansvarsfördelning. Ett viktigt utvecklingsområde är uppföljning av doktorandernas progression och aktivitetsgrad och säkrandet av att utbildningen kan genomföras inom föreskriven tid. I detta sammanhang bör institutionen också se till att det inte finns dubbla roller där seniora forskare är ansvariga för både handledning och övergripande återkoppling och uppföljning.

Bedömningsområde: Doktorandperspektiv

Bedömning med motivering: *Doktoranden ges möjlighet att ta en aktiv roll i arbetet med att utveckla utbildningens innehåll och genomförande.*

Samtliga doktorander får möjlighet att avge muntliga och skriftliga synpunkter på avslutade kurser med hjälp av en kursvärderingsenkät och en gemensam diskussion som följer upp enkäten. Enligt självvärderingen sammanfattas kursvärderingen och görs tillgänglig för berörda, och de fakultetsgemensamma baskurserna och symposierna tas upp i styrgruppen för forskarskolan. Materialet analyseras och resultatet ligger sedan till grund för utveckling och förbättring av kurserna. Ett exempel på delaktighet i utbildningen är forskarskolans baskurs 4, där doktoranderna själva planerar innehåll och organiserar symposier och workshoppar, och på så sätt har ett stort inflytande över upplägg och innehåll. Ett uppföljningsmöte med forskarskolans ledare hålls med den grupp av doktorander som har planerat respektive aktivitet, och en särskild blankett används för att ta del av deras erfarenheter och synpunkter.

Doktoranders deltagande i beslutsprocesser som rör forskarutbildning bedöms utifrån självvärderingen och intervjuer som tillfredsställande av bedömargruppen. Ett exempel på informella kontaktytor mellan doktorander, handledare och seniora forskare, är gemensamma luncher en gång varannan vecka. Dessa annonseras av studierektor som alltid deltar.

Utbildningen säkerställer en god fysisk och psykosocial arbetsmiljö för doktoranden.

Formella samtal om hur doktoranden upplever utbildningen genomförs kontinuerligt och på initiativ av studierektorn. Studierektorn har även ansvaret för studierelaterade frågor, medan enhetschefen är personalansvarig och håller medarbetarsamtal. Kring varje doktorand finns en grupp bestående av en huvudhandledare, en biträdande handledare och en examinator, som vid sidan av huvudhandledare och biträdande handledare kan bistå doktoranden. Självvärderingen tar upp att införandet av en doktorandexaminator har bidragit till en bättre psykosocial arbetsmiljö för doktoranderna, eftersom examinatorn övervakar och förmedlar dialogen mellan doktoranden och handledaren. Studierektorn involveras om det kan vara aktuellt med handledarbyte, vilket det finns rutiner för. Med tanke på att studierektorn också är huvudhandledare i några fall finns en problematik kring säkerställandet av en neutral behandling av doktorandernas studiesituation. Detta är ett utvecklingsområde som redan tidigare har konstaterats av bedömargruppen.

Den dagliga arbetsmiljön för doktoranderna vid institutionen framstår utifrån bedömargruppens tolkning av bedömningsunderlagen som relativt trång och avskild från institutionen i övrigt. Alla doktorander har en daglig arbetsplats i ett stort, delat doktorandrum där alla sällan är närvarande samtidigt, och det finns ingen särskilt tilldelad plats för doktorandernas gestaltande arbete eller plan för utnyttjandet av forskningsmiljöer som även inkluderar andra personer än doktoranderna.

Datum
2019-04-29Reg.nr
411-00072-18

Institutionens ledning gav under intervjun uttryck för en medvetenhet om behovet av att skapa bättre fysiska förutsättningar för doktorandernas arbete och att detta kommer att möjliggöras tack vare den förestående sammanslagningen med Valand i nya byggnader. Bedömaregruppen finner att detta är av stor vikt för att skapa sammanhang och tyngd i miljön. I institutionens ambition om att främja en praktikbaserad och konstnärlig infallsvinkel på forskningsämnet är beroende av att plats skapas för de aktiviteter som inte enbart berör kurser och skrivarbete.

Inom de givna fysiska ramarna är det bedömaregruppen intryck att utbildningen säkerställer en god fysisk och psykosocial arbetsmiljö för doktoranden. De erhåller ergonomiskt anpassad möblering vid behov och en bärbar dator. Doktorandanställningen ger rätt till företagshälsövård, friskvårdsersättning, fri medicin och läkarvård. En arbetsmiljögrupp finns och skyddsronder, arbetsmiljöundersökningar och riskanalyser görs kontinuerligt enligt gängse rutin.

Institutionen avsätter driftsmedel för kostnader för resor, konferenser och material med 20 000 kr/år per doktorand. Frånvaro (exempelvis vid sjukdom, vab och dylikt) och institutionstjänstgöring förlänger doktorandtjänsten med samma antal dagar, i enlighet med vad som är att förvänta för alla statligt anställda.

Sammanvägd bedömning av bedömningsområdet doktorandperspektiv**Bedömning med motivering:** *Tillfredställande*

Doktoranderna förefaller väl integrerade i beslutsprocesserna kring utbildningen och har goda möjligheter att bidra genom att delta i seminarier och workshoppar samt använda sig av institutionens nätverk med andra forskningsmiljöer. Det finns också bra stöd för doktoranderna genom utnämning av handledare och examinatorer som följer doktorandernas arbete.

Ur ett doktorandperspektiv är institutionens stora utmaning att säkerställa fullgoda fysiska och sociala ramar för doktorandens dagliga arbetsmiljö, där inte bara doktorandens läs- och skrivarbete prioriteras.

Bedömningsområde: Arbetsliv och samverkan**Bedömning med motivering:** *Utbildningen är utformad och genomförs på ett sådant sätt att den är användbar och utvecklar doktorandens beredskap att möta förändringar i arbetslivet såväl inom som utanför akademien.*

Innehållet i utbildningen är enligt självvärderingen förberedande för ett kommande arbetsliv som lärare och forskare inom eller utanför akademien och hänvisar i huvudsak till kursutbud, institutionstjänstgöring samt deltagande i seminarier och konferenser för att nå målen. Arbetslivet (näringslivet) utanför akademien omnämns inte i någon större utsträckning, och bedömaregruppen saknar en reflektion över de olika krav och förutsättningar som en snabbt föränderlig arbetsmarknad ställer samt visioner om och strategier för hur lärosätet möter dessa.

Samverkan med andra lärosäten inom och utanför Sverige är omfattande inom bl.a. de EU-finansierade doktorandprojekten samt via de olika nätverk som Högskolan för design och konsthantverk erbjuder. Exempelvis finns ett utbytesavtal på forskarutbildningsnivå med The Oslo School of Architecture and Design. Samverkan sker också i flera doktorandprojekt i bl.a. Kenya (medfinansierade av Mistra Urban Futures och Sida). Migration står i fokus för ett annat

Datum
2019-04-29Reg.nr
411-00072-18

doktorandprojekt som innebär fältstudier i flyktingläger i Grekland. Fyra doktorander mot licentiatexamen finansierade av Göteborgs Slöjdförening var under en huvuddel av studieperioden anställda på Röhsska museet. Ytterligare ett exempel är en doktorand som är knuten till forskningsinstitutet RISE Viktoria (projekt mot licentiatexamen - externfinansierat genom Energimyndigheten) och arbetar mot fordonsindustrin. Dessa samverkansprojekt ses som mycket positiva av bedömargruppen eftersom de utvecklar doktorandernas beredskap att möta andra kulturer och förutsättningar i arbetslivet och bidrar till utvecklingen av generiska kunskaper.

Lärosätet har god kontakt med alumner, som deltar aktivt i forskarutbildningen med föreläsningar, seminarier och i vissa fall också fungerar som handledare för doktorander. Inom forskarskolan genomförs workshoppar fokuserade på framtida karriär, då alumner bjuds in för att tala om sina avhandlingar och sitt yrkesliv efter disputationen. Bedömargruppen upplever att institutionen bara delvis tar ansvar för att introducera arbetslivet då detta begränsar sig till att handledaren och doktoranden förutsätts diskutera framtida karriärvägar inom ramen för en yrkesförberedande planering och en aktiv alumniverksamhet samt delta i nationella och internationella samverkansprojekt. Det saknas en beskrivning av och strategier för det ansvar institutionen har att introducera arbetslivet utanför akademien, vilket är ett tydligt utvecklingsområde enligt bedömargruppens uppfattning.

Det framgår inte av självvärderingen om institutionen introducerar eller verkar för att entreprenörskap och immaterialrättsliga frågor behandlas under utbildningen, vilket ses som angeläget ur ett arbetsmarknadsperspektiv. Under intervjuerna förmedlas däremot en tydlig bild av en livaktig miljö som aktivt uppmuntrar samverkan med det omgivande samhället liksom med andra discipliner under utbildningen.

Institutionstjänstgöring på 20 procent erbjuds doktoranden, men det framgår inte i självvärderingen om detta är obligatoriskt. Det är också oklart beskrivet hur högskolepedagogiska kurser kan göras om till institutionstjänstgöring. Det framgår av självvärderingen att för att undervisa krävs den första av tre kurser (5 högskolepoäng) i högskolepedagogik. Undervisning och planering av utbildning ses av bedömargruppen som centrala kompetenser. En tydligare integrering av institutionstjänstgöringen är därför önskvärd ur ett arbetslivsperspektiv.

Sammanfattande bedömning av bedömningsområdet arbetsliv och samverkan**Bedömning med motivering: *Tillfredställande***

Sammantaget är det bedömargruppens uppfattning att institutionen säkerställer att doktorandernas utbildning sker i gott utbyte med det omgivande samhället och att doktoranderna förbereds för ett kommande arbetsliv både genom utbyte med alumner och genom presentationer av eget arbete för samarbetspartner utanför institutionen. Institutionen bör däremot lägga större vikt vid att förbereda doktoranderna också för ett eventuellt arbetsliv utanför akademien. Likaså bör större vikt läggas vid doktorandernas deltagande i undervisningen genom institutionstjänstgöringen.

Datum
2019-04-29Reg.nr
411-00072-18**Samlat omdöme:** *Hög kvalitet***Bedömning med motivering:** *Sammantaget visar underlagen att utbildningen håller hög kvalitet.*

Forskarutbildningen bedrivs i en stark och bred miljö med livaktiga nätverk och högkvalitativ designforskning. Dess tematisering är relevant och bygger vidare på ett betydande engagemang även i externt finansierade projekt.

Institutionen visar i självvärderingen och i de genomförda intervjuerna att det finns en bred, kompetent och engagerad krets av seniora forskare kring institutionens doktorander. Institutionens bidrag till centrumbildningar vid Göteborgs universitet och till externt finansierade forskningsprojekt och nätverk visar vidare att institutionen har förutsättningar att säkerställa en forskarutbildningsmiljö av hög kvalitet. Genom ett strategiskt arbete med kompetensförsörjning och organisation har miljön potential att rymma en större grupp doktorander, inte minst med inriktning mot konstnärlig examen.

Forskningen och forskarutbildningen vid institutionen är tydligt profilerad kring konstnärlig designforskning i kombination med särskilda forskningsteman. Detta uppfattar bedömargruppen som en styrka. Samtidigt framgår det av självvärderingen och intervjuer att den särskilda profilering som möjliggörs genom den konstnärliga examen är mindre tydlig, med bara en doktorand. Med tanke på det aktuella generationsskiftet i kärngruppen av huvudhandledare är det bedömargruppens uppfattning att institutionen bör stärka de två olika inriktningarnas särart, och förtydliga de kompetenser som därmed krävs. Bedömargruppen efterlyser en större tydlighet i fråga om hur man ser på förhållandet mellan en filosofi och en konstnärlig examen, hur profilerna kan stärkas och hur det kan tänkas påverka kompetensförsörjning och rekrytering. Här kan det vara en särskild utmaning för institutionen att ge kärngruppen av handledare ett tydligt handlingsutrymme och se till att en kritisk massa uppnås, både i den specifika forskningsmiljön inom institutionen och enheten och genom anknytningen till den konstnärliga forskarskolan.

Institutionens doktorander är redan i stor utsträckning involverade i stora forskningsprojekt och nätverk, men trots betoningen av praktiska och konstnärligt inriktad forskning tycks doktorandens dagliga miljö främst handla om att prioritera kurs- och seminarieaktiviteter, på bekostnad av experimentell och gestaltande arbete, som inte har en lika given plats. Ett ökat fokus på att integrera studio- och verkstadsmiljöer i forskningen samt på att integrera doktoranderna och deras arbete i undervisningen på grund- och avancerad nivå kan enligt bedömargruppens uppfattning bidra till att skapa sammanhang och kvalitet, framför allt vad gäller konstnärliga kunskaper och metoder. Det är förståeligt och välmotiverat att doktorander som arbetar mot en konstnärlig respektive generell examen ingår i en sammanhängande miljö, men det förefaller nödvändigt att stärka engagemanget och förtydliga det specifika för det konstnärliga forskningsområdet om valet av en konstnärlig examen ska förbli relevant även i framtiden.

Sammantaget är den kurs- och seminarieaktivitet som institutionen erbjuder genom den gemensamma forskarskolan vid Konstnärlig fakultet vid Göteborgs universitet omfattande och väl utformad. Den fungerar som ett kvalitetshöjande ramverk och stimulerar utbyten mellan doktoranderna och mellan doktorander och handledare. Bedömargruppen ser tydliga tecken på att den organisatoriska ramen trots sin komplexitet även ger goda möjligheter för doktoranderna att föra in egna problemställningar vid seminarier och workshoppar. När det kommer till att utöka antalet doktorander som siktar mot en konstnärlig examen är en viktig resurs också den gemensamma forskarskolan och det samarbete med Konsthögskolan Valand som sker inom ramen för denna.

Datum
2019-04-29Reg.nr
411-00072-18

Det framgår samtidigt av individuella studieplaner och intervjuer att det ligger en utmaning i att uppnå en bra balans mellan allmänna kurser och introduktionskurser, mellan mer ämnesspecifika kurser och seminarier samt mellan kursmoment och självständigt dokumenterat konstnärligt forskningsprojekt eller avhandlingsarbete. Här är det bedömargruppens uppfattning att doktorandernas arbete med särskild forskningsdesign och forskningsmetodik skulle kunna stärkas genom att öka utbudet av ämnesspecifika kurser med inriktning just mot designämnet vid institutionen eller i samarbete med andra lärosäten. Centralt är också uppföljning av doktorandernas aktivitetsgrad och anknytning till miljön, allt för att möjliggöra slutförande av utbildningen inom föreskriven tid. Här ser bedömargruppen ett område i behov av utveckling.

Bedömarna anser inte att bedömningsgrunden jämställdhet är uppfylld och att det är ett utvecklingsområde, som institutionen behandlar relativt kortfattat i sin självvärdering. Jämställdhet bör kunna spela en större roll i doktorandutbildningens innehåll, utformning och genomförande samt förankras i forskarutbildningen som helhet. Inte minst på grund av anknytningen till områden som ofta uppvisar en ojämn könsfördelning både bland forskare och utövare.

Kopplingen till den övergripande forskarskolan säkerställer kvalitet och bredd men innebär även utmaningar. En stärkt och långsiktig satsning på en kärngrupp av handledare vid institutionen för att profilera institutionens forsknings- och forskarutbildning inom designämnet kan bidra till att skapa ett bra komplement till den gemensamma forskarskolan.

En fortsatt satsning på egen forskning vid institutionen, som även omfattar postdoktorander, kan stärka miljön, inte minst om satsningen också tar formen av en större integrering av doktoranderna i institutionens undervisning på grund- och avancerad nivå.

Doktoranderna förbereds för ett kommande arbetsliv genom utbyte med alumner och samarbetspartner utanför institutionen, men institutionen borde kunna göra mer för att förbereda doktoranderna för ett eventuellt utomakademiskt arbetsliv.

Datum
2019-04-29

 Reg.nr
411-00072-18

Högskolan i Borås

Lärosäte Högskolan i Borås	Forskarutbildningsämne Design - konstnärlig licentiat- och doktorsexamen	ID-nr A-2018-02-4437
--------------------------------------	---	--------------------------------

Bedömningsområde: Förutsättningar
Personal

Bedömning med motivering: *Antalet handledare och lärare och deras sammantagna konstnärliga och pedagogiska kompetens är adekvat och står i proportion till utbildningens volym, innehåll och genomförande på kort och lång sikt.*

Den konstnärliga forskarutbildningen i textil- och modedesign vid Textilhögskolan Borås har sin bakgrund i ett samarbete som inleddes redan 2003 med Chalmers forskarutbildning i interaktionsdesign. Sedan 2010 har lärosätet tillstånd att utfärda konstnärlig doktorsexamen i textil- och modedesign. Enligt tabellunderlaget har sedan 2014 fram till att självvärderingen lämnades in totalt nio doktorander disputerat, varav sex även avlagt licentiatexamen. Två doktorander avlade licentiatexamen under 2018, enligt självvärderingen som ett steg mot doktorsexamen. Över en tidsperiod på femton år har totalt fjorton doktorander disputerat och ytterligare fem avlagt licentiatexamen. Forskarutbildningsämnet är konstnärligt och materiellt profilerat med betoning på "konstnärlig grundforskning", men är samtidigt tematiskt nära kopplat till de två andra vetenskapligt definierade forskarutbildningsämnena i textil och mode - ämnen som tillsammans med det ämne som här granskas utgör en forskarskola i textil och mode.

Handledarkompetensen framstår som tillfredsställande om än sårbar. För huvudhandledning av elva aktiva doktorander finns tre tillsvidareanställda professorer varav en inom kort pensionerad och en relativt nydisputerad. Av de bifogade individuella studieplanerna framgår att en professor idag är huvudhandledare för fem aktiva doktorander, och att tre av doktoranderna har disputerade seniora lektorer som huvudhandledare. Enligt tabellunderlaget finns i miljön också tio konstnärligt kvalificerade lärare och tekniker utan doktorsexamen, med specialisering inom olika textila områden. Ytterligare fyra professorer i textilt management och materialteknik, två biträdande professorer, fyra docenter och elva lektorer finns i miljön, men betraktas enligt självvärderingen inte som en formell huvudhandledarresurs inom det aktuella konstnärliga forskarutbildningsämnet. Högskolepedagogisk grundkurs och handledarutbildning erbjuds, men är också enligt självvärderingen inte ett formellt krav, även om samtliga huvudhandledare har genomgått sådan utbildning. Här noterar bedömargruppen en otydlighet när det gäller säkerställande av kompetens, och rekommenderar att handledarutbildning och högskolepedagogik blir obligatoriskt för uppdrag som huvudhandledare.

Den sårbara handledarkompetensen pekar på en utmaning när det gäller att tillhandahålla både generell forskarkompetens, experimentell grundforskningskompetens och spjutspetskompetens i vitt skilda tekniker. Bedömargruppen ser det som en styrka att utbildningen i sin självvärdering tydligt identifierar denna utmaning, men noterar samtidigt att säkrandet av kompetens både på kort och på lång sikt är ett utvecklingsområde. Internt bemöts kompetensbehovet genom en hög andel fakultetsfinansierad forskning i tjänst för professorer och huvudhandledare (50 procent), vilket ger goda möjligheter för kompetensutveckling. Samtidigt betraktas handledning av doktorander enligt självvärderingen som forskning och ska följaktligen rymmas inom denna tid. Lärosätet definierar således själv en oklarhet i gränsdragningen mellan forskning och forskarutbildning. Det är en oklarhet som vid handledarbrist, pensionsavgångar eller ökning av antalet doktorander skulle enligt

Datum
2019-04-29Reg.nr
411-00072-18

bedömarna kunna få negativa effekter på utbildningens kvalitet. Den interna kompetensen kompletteras samtidigt genom engagerande av kvalificerade externa handledare och gästforskare/gästprofessorer. Samtliga handledare, både interna och externa, publicerar sig också i relativt hög omfattning i internationella sammanhang, främst i konferenspublikationer, men också enligt bifogade publikationslistor i relevanta tidskrifter.

För att säkra huvudhandledarkompetens pågår rekrytering av ytterligare en heltidsanställd seniorforskare. En strategisk plan för kompetensförsörjning har också upprättats enligt lärosätets självvärdering. Planen omfattar bland annat uppbyggnad av en kärna av tillsvidareanställda, bättre integrering av gästforskare och projektanställda samt en tydligare rekryteringsplan utifrån investeringar och internationella nätverk. Målet är att säkra en hög senior närvaro i miljön och att förtydliga inriktningen mot konstnärlig grundforskning. Sammantaget ser bedömargruppen denna plan som en styrka och som ett relevant svar på de utmaningar som för närvarande identifierats på både kort och lång sikt.

Bedömningsområde: Förutsättningar**Forskarutbildningsmiljö**

Bedömning med motivering: *Den konstnärliga forskningen i den aktuella miljön har en sådan kvalitet och omfattning att utbildning på forskarnivå kan bedrivas på en hög konstnärlig nivå och med goda utbildningsmässiga förutsättningar i övrigt. Relevant samverkan sker med det omgivande samhället både nationellt och internationellt.*

Högskolan i Borås erbjuder en internationellt sett unik miljö för konstnärlig designforskning inom textil och mode. Textil- och modedesign utgör ett av tre forskarutbildningsämnen parallellt med textil materialteknik och textilt management inom ramen för en gemensam forskarskola. Här finns avancerade studior och verkstäder som är samlokaliserade med industrin - sammanhållna resurser som enligt självvärderingen finansieras långsiktigt med både nationella och internationella externa medel. Doktoranderna förfogar över egna ateljéer och intervjuerna bekräftade också att doktoranderna upplever sig ha god tillgång både till avancerade verkstäder och laboratorier och till inkubatorverksamheten Marketplace, som förstärker karriärmöjligheterna. Närheten till och till viss del samlokaliseringen med ledande textil- och modeföretag är ytterligare en miljömässig styrka. Bedömarna uppfattar att förutsättningarna är goda för experimentell textil- och modeforskning, samtidigt som den entreprenöriella kontexten och den starka inriktningen mot samverkan och innovation också påverkar forskarutbildningens profil när det gäller fritt konstnärligt utövande.

Bedömargruppen ser lokaltillgången som ett viktigt element i forskarutbildningsmiljön. Förutom egna ateljéer och utrymmen för avancerade och fullskaliga experiment och utställningar kan doktoranderna dra fördel av närheten till och samarbetet med Textilmuseet. Dessutom bekräftas i intervjuer att det högre seminariet, förutom att vara en bärande del av kursobligatoriet, också är en central kollegial mötesplats, där det specifikt konstnärliga grundforskningsperspektivet tillåts stå i fokus. En sammanhållen handledarmiljö är av största vikt för den teknologiska komplexiteten, den flerdisciplinära miljön och den höga graden av samverkan. Bedömargruppen menar att detta säkerställs både formellt och informellt genom ett starkt handledarkollegium och genom en fysiskt närvarande handledargrupp med komplementära vetenskapliga och konstnärliga kompetenser. Bedömargruppen noterar samtidigt att behovet av koordination kan bli särskilt stort, eftersom flera av doktorandprojekten är direkt integrerade i pågående, större och tillämpade forskningsprojekt, som ArclnTex och Smart Textiles. Miljön breddas ytterligare genom intensiv nationell och internationell

samverkan omkring hållbart och cirkulärt mode liksom omkring mera konstnärligt undersökande frågeställningar, som exempelvis inom det internationella programmet Body and Space Research Lab och plattformen Transfashional.

Intervjuerna förstärker bilden av en stimulerande och stödjande forskarmiljö med en hög grad av kontakt mellan doktorander, seniorforskare och övrig teknisk personal. I självvärderingen påpekas däremot att trycket är konstant högt och konkurrensen hård när det gäller tillgång till laboratorier och maskinpark. Här finns strategiska utmaningar både på kort och lång sikt när det gäller prioriteringar, planering och samverkan, allt för att säkra forskarutbildningens konstnärliga och konceptuella kvalitet och integritet. Att långsiktigt ekonomiskt säkra den avancerade forskningsinfrastruktur som utbildningen vilar på är avgörande, och i självvärderingen samt intervjuer framkommer en stor medvetenhet om detta. Sammanhållna "triple helix"-satsningar i kombination med internationella forskningssamarbeten lyfts fram som exempel på sådant som kan bidra till att säkerställa måluppfyllelsen både på kort och på lång sikt.

Sammanvägd bedömning av bedömningsområdet förutsättningar

Bedömning med motivering: *Tillfredsställande*

Handledarkompetensen är tillfredsställande i förhållande till doktorandgruppens storlek och ämnesmässiga bredd, samt omfattar både grundforskningsrelaterad och avancerad tillämpad kompetens. Bedömargruppen noterar dock en viss brist på docentkompetenta handledare eller motsvarande och ett ojämnt fördelat huvudhandledaransvar, vilket skapar viss sårbarhet både på kort och på lång sikt. Samtidigt har lärosätet noterat detta som ett utvecklingsområde genom en aktiv rekryteringsplan, med en senior tjänst under tillsättning, och med förtydligade krav på adekvat högskolepedagogisk utbildning. Vidare menar bedömargruppen att det sker ett kontinuerligt arbete för att säkerställa en stimulerande forskarutbildningsmiljö, framförallt genom ett tydligt kollegialt samarbete inom ramen för handledarkollegiet och handledargruppen där forskarutbildningen ges hög prioritet. Handledarna bedriver aktiv forskning inom ramen för flera nationella och internationella forsknings- och utbytesprogram, vilka också aktivt involverar doktorander. Forskarna i miljön publicerar sig kontinuerligt internationellt och underhåller därigenom aktivt lärosätets och forskningsmiljöns höga renommé.

Miljön omfattar mycket avancerade laboratorier och verkstäder med teknologisk och materiell spjutspetskompetens, och forskarutbildningen kännetecknas av ett starkt fokus på experimentell grundforskning i design. Samtidigt bedrivs utbildningen i nära anslutning till den professionella designpraktiken och näringslivet. Bedömargruppen ser det därför som positivt och viktigt att den konstnärliga och forskningsmässiga integriteten framhålls som central både i självvärdering och i intervjuer. Det framgår också tydligt hur den säkerställs, framför allt genom de interna möjligheter som erbjuds för avancerade experiment och konstnärliga utställningar i kombination med en hög grad av senior närvaro och en löpande och levande kollegial kritik, som dessutom följs upp i en ambitiös högre seminarieverksamhet.

Bedömningsområde: Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse av examensmål i kunskapsformen kunskap och förståelse

Bedömning med motivering: *Utbildningen säkerställer genom utformning, genomförande och examination att doktoranderna, när examen utfärdas, visar bred kunskap och förståelse inom forskarutbildningsämnet inklusive dess konstnärliga forskningsmetoder.*

Datum
2019-04-29Reg.nr
411-00072-18

Forskarutbildningsämnet textil- och modedesign karaktäriseras av sin speciella problematik när det gäller relationen bredd och djup. Det faller inom ett brett och föränderligt forskningsområde som präglas av hög teknisk och kulturell komplexitet. Detta avspeglas i den allmänna studieplanen, som både utgår ifrån en specifik ämnesdefinition utifrån konstnärlig forskning och en mera allmän, med utgångspunkt i praktikbaserad designforskning. Samtidigt reflekteras i den allmänna studieplanen också de utmaningar som präglar en forskarutbildning på konstnärlig grund, speciellt med avseende på syfte och lärandemål. Utgångspunkten är "praktikbaserad experimentell grundforskning" med fokus på utvecklande, fördjupning och kritisk belysning av "uttrycksfullhet", vilket hos bedömare väcker frågor om konkret utformning, genomförande och framförallt examination. I intervjuerna framkom en samsyn kring tolkningen, med en betoning av estetiskt experimenterande, "fritt" konstnärligt utövande och en inriktning mot sinnlig eller perceptionsbaserad upplevelse snarare än praktisk tillämpning. Denna kvalitativt komplexa definition av forskarutbildningsämnet ställer höga krav på kombinerandet av det tekniskt avancerade och det konceptuellt utvecklande. När det gäller kunskap och förståelse innebär det därför att stor vikt fås vid den konstnärliga progressionen i termer av "förståelse", "förtrogenhet" och "fördjupning" genom fritt utforskande arbete i studior, men formaliserat genom den obligatoriska licentiatexamen (120 högskolepoäng). Detta kombineras med ett obligatoriskt kurspaket på 45 högskolepoäng, av totalt 60 högskolepoäng kurser, bland annat innehållande kursen Experimentell designforskning och vetenskapshistoria (5 högskolepoäng), Konstnärlig och praktikbaserad forskning respektive Designteori (5+5 högskolepoäng), liksom högre seminariet I och II (5+5 högskolepoäng). Intervjuerna visar att utbudet upplevs som relevant, trots att det inte ger mycket utrymme för specialisering. Det något begränsade kursutbudet kompletteras ändå genom utvecklade samarbeten som möjliggör deltagande i kurser vid andra lärosäten, bl.a. Konstfack i Stockholm, Vilnius Academy of Fine Arts och Universität der Kunste, Berlin. Kursutbudet som helhet ses därför av bedömarna som ett utvecklingsområde, som antingen kan angripas internt eller genom samverkan.

Samtidigt pekar självvärderingen på en utmaning för måluppfyllelse främst konstnärlig kunskap och förståelse, inklusive förtrogenhet med konstnärliga metoder. Utmaningen ligger i att omsätta det experimentella och praktikbaserade kunnandet i forskningsrelaterad kunskap. I självvärderingen berörs svårigheten att koppla det experimentella till begreppsliggorande, kritisk tolkning och metodologisk medvetenhet. Doktoranderna uppfattas av bedömarna som generellt införstådda med vikten av teoretiserande och metodologiskt artikulerande moment, men har ändå svårt att ta steget från experimenterande till formulerande i dialog med annan forskning. Detta förhållande bekräftades i intervjuerna. Bedömargruppen uppfattar att de metodologiska kurserna fungerar väl, men befarar att dessa trots allt kan upplevas som krävande av doktoranderna. Både självvärderingen och intervjuer visar att kursutbudet fyller en särskilt viktig funktion, eftersom forskningsorienterad kunskap om teoribildningar och metod oftast inte varit centralt för de studerande tidigare under grundutbildningen.

Utifrån självvärdering, granskning av individuella studieplaner och intervjuer, identifierar bedömargruppen ett utvecklingsområde, som berör säkerställande av måluppfyllelse inom begreppslig och metodologisk förståelse. Adekvata åtgärder har till viss del redan vidtagits, såsom införandet av fler skriftliga examinationsmoment inom ramen för de obligatoriska kurserna, för att uppnå en battare progression och måluppfyllelse gällande det slutgiltiga, dokumenterade konstnärliga forskningsprojektets skriftliga del.

Datum
2019-04-29Reg.nr
411-00072-18

Förutom de obligatoriska kurserna och de kompletterande kurser som doktoranderna genomgår vid andra lärosäten betonas informella aspekter vid intervjuer, framförallt forskningsmiljöns betydelse och vikten av aktiv närvaro i miljön, vid seminarier och kurser. Det här är för Textilhögskolans vidkommande ett styrkeområde, vilket också bekräftades under intervjuerna. Samtliga intervjuade gav uttryck för ett starkt engagemang och en samsyn på kunskap och förståelse som bygger på kontinuerligt utbyte och dialog. Det säkrar konceptuell utveckling inte bara inom ramen för det enskilda doktorandprojektet, utan i miljön som helhet.

Bedömningsområde: Utformning, genomförande och resultat**Måluppfyllelse av examensmål i kunskapsformen färdighet och förmåga**

Bedömning med motivering: *Utbildningen säkerställer genom utformning, genomförande och examination att doktoranderna, när examen utfärdas, visar förmåga att planera och med adekvata metoder bedriva forskning och andra kvalificerade, konstnärliga uppgifter inom givna tidsramar samt såväl i nationella som internationella sammanhang muntligt och skriftligt med auktoritet kan presentera och diskutera forskning och forskningsresultat i dialog med vetenskapssamhället och samhället i övrigt. Doktoranderna visar också förutsättningar för att såväl inom forskning och utbildning som i andra kvalificerade professionella sammanhang bidra till samhällets utveckling och stödja andras lärande.*

I den allmänna studieplanen beskrivs den konstnärliga grundforskningsförmågan som förmågan att kritiskt, självständigt, kreativt och noggrant identifiera och formulera konstnärliga frågeställningar. Detta mål uppfylls genom att doktoranden kontinuerligt tränas utifrån tanken om en tredelad grundkompetens bestående av att behärska processer, modifiera och tillämpa metoder samt relatera till annan forskning. Detta sker främst genom det experimentellt utforskande designarbetet i studio och verkstad, vilket kontinuerligt granskas och examineras i seminarier och handledardiskussioner. Det sker också genom specifika kurser, när det gäller färdighet och förmåga främst genom den obligatoriska kursen Experimentell designforskning och vetenskapshistoria (5 högskolepoäng) och genom kursen Fördjupning textil teknik (5 högskolepoäng), vidare genom kurser vid andra lärosäten i bland annat Konstnärliga forskningsprocesser, Research Entrepreneurship och Research Career, Development and Business Plan. En av de utmaningar som berörs i självvärderingen är i detta avseende svårigheten i konstnärlig forskning "att särskilja examensmål från konstnärlig förmåga". Det vill säga att särskilja specifikt forskningsrelaterade färdigheter från den bredare utforskande kompetensen som tar sig uttryck i konstnärligt gestaltande, och som när det gäller lärande i självvärderingen beskrivs i termer av en mognadsprocess. Det uttalade målet är inte specifika färdigheter utan konstnärlig integritet, vilket ställer mycket höga krav på handledning och uppföljning av studiobaserade och experimentella moment. Bedömarna ser det som viktigt i just detta avseende att förutsättningarna för måluppfyllelse konkretiseras. Det görs till viss del i självvärderingen, genom kopplandet av den konstnärliga progressionen och självständigheten till den språkliga, kommunikativa förmågan. Denna utvecklas enligt självvärderingen främst genom kursutbudet, men också genom att stor vikt läggs vid fördjupning av den förmedlande kompetensen genom presentationer vid internationella konferenser, vilket aktivt uppmuntras och stöttas.

Institutionstjänstgöringen är också viktig för utvecklandet av förmedlande färdigheter och förmågor. Doktoranderna i textil- och modedesign spelar en viktig roll inom grundutbildningen och får där möjlighet att konkret bidra till utvecklingen genom att integrera sina egna projekt, testa sina idéer och utveckla sin egen kompetens i kursutbudet. De får också möjlighet att till forskarutbildningen foga högskolepedagogiska introduktionskurser (2+3 högskolepoäng). Vid intervjuerna framkom att det

Datum
2019-04-29Reg.nr
411-00072-18

pedagogiska ansvaret i vissa avseenden har varit alltför stort, vilket ibland gått ut över forskarstudierna. Intervjuerna visade ändå att en medvetenhet finns om detta och att nya rekryteringar kommer att minska risken för en alltför hög undervisningsbörda. En stor medvetenhet uttrycktes också om att en individanpassad institutionstjänstgöring kan bidra till att doktoranderna, när examen utfärdas, är mycket väl rustade för att med en hög grad av auktoritet presentera och diskutera forskning och forskningsresultat och stödja andras lärande.

Bedömningsområde: Utformning, genomförande och resultat**Måluppfyllelse av examensmål i kunskapsformen värderingsförmåga och förhållningssätt**

Bedömning med motivering: *Utbildningen säkerställer genom utformning, genomförande och examination att doktoranderna, när examen utfärdas, visar intellektuell självständighet, konstnärlig integritet och forskningsmässig redlighet samt förmåga att göra forskningsetiska bedömningar.*

Doktoranden har också nått fördjupad insikt om konstens möjligheter och begränsningar, dess roll i samhället och människors ansvar för hur den används.

I självvärderingen betonas genomgående självständighet, konstnärlig integritet och redlighet. Det övergripande målet är att genom mode och textilforskning bidra till samhällets utveckling. Kritik och värderingsförmåga betonas i förhållande till just modebegreppet och vikten av ett aktivt utforskande av och kritiskt förhållningssätt till designprofessionen. Detta utvecklas konkret i forskarutbildningen genom att doktoranderna genom studiopedagogiken fortlöpande tränas i kollegial diskussion om konstens och forskningens möjligheter och begränsningar. Samtidigt är denna diskussion också bärande i valbara och obligatoriska kurser. Den konstnärliga integriteten betonas återkommande, både i den allmänna studieplanen, i självvärderingen och vid intervjuerna, och utvecklas konkret genom ett tydligt fokus på fortlöpande presentation av det egna arbetet inom ramen för de fem obligatoriska seminarierna (ett per år, inklusive obligatorisk licentiatexamen med extern opponenter). Till dessa seminarier kommer dessutom presentation i internationella designforskningssammanhang och i publika utställningssituationer, där värderingsförmåga, kommunikationsförmåga och förhållningssätt är avgörande. Bedömargruppen uppfattar detta som positivt.

Etik är centralt i utbildningen, främst genom en obligatorisk generell kurs i Forskningsetik (2,5 högskolepoäng) och den obligatoriska kursen i Forskningsetik inom konst och design (2,5 högskolepoäng). I den senare ligger tyngdpunkten på den speciella etiska problematiken i forskning med och om människor och identitet (mode), men också i relation till extrema institutionella miljöer (intensivvård, fängelser). Vidare betonas inom ramen för metodkurser och metoddiskussioner på ett tydligt sätt etiska dilemman kopplande till forskningsmässig redlighet, dokumentationsproblematik, upphovsrätt, deltagandefrågor och hållbarhet, vilket bedömarna betraktar som en styrka. I intervjuerna betonades integreringen av de etiska frågorna, både i formuleringen av forskningsfrågor och som en metodrelaterad problematik, ofta konkretiserad i workshopsammanhang, i samarbete med större företag eller i kombination med frågor om upphovsrätt. Också från handledarhåll betonades att designetiska frågor är både grundforsknings- och metodrelaterade, och högst närvarande i exempelvis etnografiskt orienterad designforskning omfattande visualisering av kroppar, förvrängning, jämförbarhet etc. Den etiska diskussionen bedöms som levande, reflekterad i flera av forskningsprojekten och avhandlingsämnena, vilka i flera fall har motiverat etisk prövning och inrättandet av ett årligt forskningsetiskt internat.

En etisk aspekt som inte på samma tydliga sätt berörs i självvärderingen är det eventuella beroendet av näringslivet och den starka kopplingen till industrin och eventuella medföljande konsekvenser. Här

Datum
2019-04-29Reg.nr
411-00072-18

noterar bedömargruppen ett utvecklingsområde om inte annat för att bemöta möjliga förändringar av de ekonomiska och klimatrelaterade förutsättningarna inom textil- och modedesign. Samtidigt noteras att samtliga berörda under intervjuerna uttryckte en stor medvetenhet om problematiken. Tydligheten när det gäller konstnärlig och forskningsmässig auktoritet är stor, ingen detaljstyrning tillåts och doktoranderna uppmuntras aktivt att utveckla kritiska perspektiv, att delta i samhällsdebatt om kön och kläder etc., och att samarbeta med en idéburen sektor, inte minst genom ett ambassadörskap inom hållbart mode.

Bedömningsområde: Utformning, genomförande och resultat**Jämställdhet**

Bedömning med motivering: *Ett jämställdhetsperspektiv beaktas, kommuniceras och förankras i utbildningens innehåll, utformning och genomförande.*

Jämställdhetsarbetet beskrivs som brett och utöver de formella organen och regelverken baserat på ett medvetet val att inte arbeta med kvoteringsliknande åtgärder utan med förändring genom kunskapsspridning, och ett bemötande av alla utifrån intresse och kunskap. Mot bakgrund av de speciella förhållandena betraktar bedömargruppen detta som vällovligt, men samtidigt som ett passivt förhållningssätt.

Utbildningen präglas av en uppenbar snedfördelning med nästan uteslutande kvinnliga studerande. Inom forskarutbildningen är samtliga elva aktiva doktorander i dagsläget kvinnor (endast två tidigare doktorander har varit män). Enligt självvärderingen tar utbildningen sin utgångspunkt i de övergripande policydokument som finns för högre utbildning nationellt och lokalt. En handlingsplan har utvecklats centralt inom högskolan och två prioriterade områden har identifierats, varav det ena är könsbundna studieval och det andra är karriärvägar. Med tanke på den aktuella forskarutbildningens uttalade obalans är detta av avgörande betydelse.

Vissa högskoleövergripande kurser anknyter också direkt till problematiken, både Jämställdhet i praktiken- baskunskaper och vägledning för jämställd undervisning och Normkritiskt förhållningssätt i högre utbildning (5 högskolepoäng). Vidare eftersträvas enligt självvärderingen en medvetenhet i handledning, vid fastställande av kursplaner och vid tillsättningar, tex. betygsnämnder. Vid intervjuerna framkom ett stort engagemang, men också delade meningar om hur jämställdhetsarbetet strategiskt bör bedrivas. Från central nivå uttalades en tydlig syn på jämställdhet som en kvalitetsfråga, vilket har motiverat lärosätet att utveckla en policy när det gäller att motverka könsbundna studieval och genom olika former av vidareutbildning öka möjligheterna att också på kortare sikt påverka rekryteringen.

Från handledar- och forskarnivå betonades vikten av normkritik och en handlingsplan för jämställdhet inriktad på att höja statusen för ett kvinnodominerat område snarare än att förändra könsbalansen. Här noterar bedömargruppen ett viktigt utvecklingsområde, inte minst utifrån den speciella situation som just denna forskarutbildning befinner sig i. Ett led i utvecklingen är i det avseendet den handlingsplan som lyfts fram i självvärderingen och intervjuer, liksom införandet av en obligatorisk kurs för personalen. Bedömargruppen rekommenderar att detta arbete prioriteras, och ser det också som mycket positivt att lärosätet i självvärderingen betonar vikten av uppföljning av fattade jämställdhetsrelaterade beslut. Genom "att föra till protokollet" när jämställdhet i olika ärenden medvetet har beaktats kan mönster och förändringar identifieras, vilket bedömarna noterar som ett positivt exempel.

Datum
2019-04-29Reg.nr
411-00072-18

För doktorandernas vidkommande beskrivs i självvärderingen frågor om genus, normkritik och maktstrukturer som ständigt närvarande, både i seminarier och kurser samt i designprojekt och forskningsarbeten. Att gå från att detta är en ständigt närvarande aspekt genom enskildas intressen, till att vara en integrerad och kvalitetsdrivande aspekt i forskarutbildningen är ett utvecklingsområde, där lärosätet har goda möjligheter genom befintliga kurser och handlingsplaner.

Bedömningsområde: Utformning, genomförande och resultat**Uppföljning, åtgärder och återkoppling**

Bedömning med motivering: *Utbildningens innehåll, utformning, genomförande och examination följs upp systematiskt. Resultat av uppföljningen omsätts i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.*

Högskolan i Borås tillämpar centralt ett generellt system för kvalitetssäkring baserat på självutvärderade utvärderingar med externa sakkunniga i en sexårscykel, som också leder till förslag på utveckling. Den senaste genomfördes 2014/2015 och utifrån denna utvecklades två handlingsplaner - en övergripande och en på akademivå. Det ledde vidare till utvecklandet av en doktorandhandbok och till att de individuella studieplanerna förbättrades. Dessutom utvecklades en kompletterande målmatris för forskarutbildningen, som senare har kommit att betraktas som det viktigaste verktyget för måluppfyllelse. I målmatrisen som kompletterar de individuella studieplanerna gör doktoranden en egen skriftlig bedömning, vilken är tänkt att användas för riktade insatser. Utvärderingen ledde också till en tydligare beslutsstruktur för det gemensamma kursutbudet, som nu fastställs för två år i taget, delvis utifrån doktorandernas löpande värdering av kurserna. Detta uppfattar bedömarena givetvis som viktigt och pekar på en flexibel struktur under utveckling, och möjligtvis också på ett pågående sökande efter en grundform.

I utbildningen har också licentiatexamen införts som ett obligatorium. Uppföljningen av vilka konsekvenser det har på utbildningen och av de mål som skulle uppfyllas med hjälp av licentiatexamen, är inte tillräcklig enligt bedömargruppen. För de flesta doktorander infaller licentiatarbetet sent i forskarutbildningen, och framstår därför inte som en uppföljning efter rimlig tid. Bedömargruppen anser att det inte framstår som klart varför licentiatexamen är ett krav, och att uppföljningen av det kravet inte genomförts på ett tillfredsställande sätt.

Lärosätet verkar för att doktoranden genomför utbildningen inom planerad studietid.

De individuella studieplanerna framstår som ett centralt instrument för uppföljning och återkoppling, vilket också bekräftas i intervjuerna. Bedömargruppen uppfattar att uppdateringen av de individuella studieplanerna, som genomförs två gånger per år, kan liknas vid en rapporterings- och planeringsövning, men där fokus tycks ligga på rapportering snarare än uppföljning. Det är till exempel svårt att utifrån en individuell studieplan avgöra hur aktivitetsgraden och progressionen ser ut. Samtidigt kompletteras uppföljningen av studieplanerna av de årliga seminarier, som betraktas som en ryggrad i forskarutbildningen, ytterligare formaliserad genom obligatorisk licentiatexamen där fokus ligger på det gestaltande arbetet. I och med att licentiaten för de flesta infaller påfallande sent i forskarutbildningen finns samtidigt risken att den snarare blir ett stressmoment i förhållande till den övergripande måluppfyllelsen. Bedömargruppen noterar här att den ambitiösa seminariestrukturen därför är något som kan behöva utvärderas och följas upp.

Datum
2019-04-29Reg.nr
411-00072-18

En långtgående tvärvetenskaplighet och en kombination av bredd och djup i varje enskilt doktorandprojekt har också motiverat utvecklingen av ett delat kollegialt ansvar för forskarutbildningen. Detta delade ansvar, anser bedömarna kräver tydliga rutiner för uppföljning och återkoppling genom ett nära samarbete mellan doktorand, handledare, examinator och studierektor för forskarutbildningen. Den senare har en mycket viktig koordinerande och ur ett doktorandperspektiv stöttande funktion, vilket framkom tydligt under intervjuerna. Med tanke på mångfalden av kompetens och aktiviteter är doktorandens eget ansvar givetvis stort, men samtidigt beroende av studierektors överblick av doktorandens allmänna studie- och tjänstgöringssituation. Studierektor kan vid behov föra dialog med sektionschefen, som har personalansvar och genomför årliga medarbetarsamtal, där bland annat undervisningsbeting och handledarsituation kan tas upp. Ansvarsfördelningen framstår trots komplexiteten som tydlig för bedömarna, vilket inte minst bekräftas av doktorandernas positiva upplevelse av introduktion och anpassning till tillvaron som doktorand.

Sammanvägd bedömning av bedömningsområdet utformning, genomförande och resultat**Bedömning med motivering: *Tillfredsställande***

Bedömargruppen ser det som positivt att lärosätet i sin självvärdering uttrycker en medvetenhet om integreringen av gestaltande/studiobaserade och teoretiska/reflekterande moment och den utmaning som ligger i det. Det är också positivt att de svagheter som noterades i den självinitierade utvärderingen för fyra år sedan har följts upp, framför allt genom en tydligare utformning av och rutiner för användandet av individuell studieplan och en tydligare kursstruktur. Kursutbudet har förtydligats, både högskoleövergripande och på forskarutbildningsämnesnivå. Den senare genom utvecklandet av en 2-årig obligatorisk kurscykel, vars struktur och relevans i förhållande till det specifika forskarutbildningsämnet däremot ännu inte framgår tydligt. Kursutbudet är enligt bedömargruppen en aning begränsat, men omfattar både ämnesteoretisk fördjupning, metodkännedom och språklig och pedagogisk kompetensutveckling. Utbudet kompletteras vidare genom ett riktat samarbete med andra lärosäten, både nationellt och internationellt. Inte minst det senare är här att betrakta som en styrka. Bedömargruppen noterar samtidigt att kursutbudet i sin helhet är ett utvecklingsområde. Ett utvecklat kursutbud skulle kunna bidra till att överbrygga den klyfta som noterats mellan det studiobaserade, konstnärliga experimenterandet och det diskursiva begreppsliggörandet.

Vad gäller värderingar och förhållningssätt är forskarutbildningsämnet, textil- och modedesign, genom sin koppling till både industriell utveckling, resursproblematik och identitetsfrågor sammansatt och aktuellt. Etiska frågeställningar och värderingar intar därför en central position, både i specifika kurser, i handledning och i seminarier. Flera av doktorandprojekten utgår också ifrån etiskt orienterade eller normkritiska frågeställningar, vilket skapar goda förutsättningar för måluppfyllelse när det gäller att värdera och kritiskt reflektera.

Jämställdhetsproblematiken är också mycket central, och en särskild prioritering sker i beslutssammanhang för att bemöta könsbundna studieval och karriärvägar. Här noterar bedömargruppen en viss brist på samsyn och därmed ett utrymme för intensifierad debatt och fortbildning. Utifrån sina speciella förutsättningar har forskarutbildningen stora möjligheter att bidra till förståelsen av jämställdhet som en kunskapsrelaterad kvalitetsfråga och därmed konstruktivt påverka utvecklingen både på kort och på lång sikt.

Datum
2019-04-29Reg.nr
411-00072-18

I fråga om uppföljning, åtgärder och återkoppling noterar bedömaregruppen i både självvärdering och i intervjuer en långtgående medvetenhet. En tydlig ansvarsfördelning och uppföljande dialog finns mellan handledare, studierektor och sektionsschef om doktorandens studiesituation. Rutiner finns för handledarbyte, även om det med nuvarande handledartillgång kan vara svårt att förverkliga, liksom rutiner för individanpassning av institutionstjänstgöringen. Bedömaregruppen vill här särskilt lyfta fram koordinationens betydelse, den tydliga ambitionen att utveckla en sammanhållen stödstruktur runt den enskilda doktoranden, liksom den exemplariska introduktionen av nya doktorander i miljön som positiva exempel.

Bedömningsområde: Doktorandperspektiv

Bedömning med motivering: *Doktoranden ges möjlighet att ta en aktiv roll i arbetet med att utveckla utbildningens innehåll och genomförande.*

Bedömaregruppens uppfattning är att doktorandinflytandet säkerställs i miljön. Formellt finns doktorandrepresentation i alla beslutande råd och organ, och därmed finns möjlighet att påverka forskarutbildningsämnet, den allmänna studieplanen, kursplaner, rekryteringar etc. Samtidigt uttrycks i intervjuerna önskemål om en mera specifik kanal inom ramen för studentkåren för dialog om frågor som är specifikt kopplade till forskarutbildningen. Diskussioner pågår om inrättandet av en speciell doktorandkommitté, men ännu är ingenting beslutat. I dag sker engagemanget genom studentkårens ordinarie sektioner, och förlängning av studietid för förtroendeuppdrag ges, men jämförelsevis för doktorander med institutionstjänstgöring som inte får överstiga 20 procent. Viktigt att notera är samtidigt att doktoranderna informellt har ett stort inflytande genom den täta dialogen mellan doktoranden och handledargruppen, ett intryck som förstärktes under intervjuerna. Doktoranderna har vidare ett egenansvar för de valbara 15 högskolepoängen av kurserna. Den individuella budgeten har också utökats, vilket skapar ytterligare möjligheter att påverka den egna utbildningen genom deltagande i konferenser, finansiering av materialinköp, genomförande av experiment eller utställningsprojekt. Samtliga forskarutbildningskurser utvärderas också kontinuerligt, och doktorandernas kursvärderingar ligger till grund för kontinuerliga justeringar.

Genomströmningen är generellt god även om de bifogade individuella studieplanerna visar att vissa doktorander av olika anledningar ändå har svårt att nå fram till disputation inom planerad tid eller under långa perioder redovisar en låg aktivitetsgrad. Detta kommenteras inte närmare i självvärderingen. Ett långtgående arbete med att stärka progressionen och därmed genomströmningen har ändå genomförts efter den lokala utvärderingen av forskarutbildningen 2014/2015. Åtgärder omfattar framtagande av doktorandhandbok, utvecklad individuell studieplan inklusive målmatris och tydligare uppföljning av denna. De årliga seminarierna ses av lärosätet som ett viktigt stöd, liksom den obligatoriska licentiaten. Den senares betydelse för säkerställande av måluppfyllelsen bedöms däremot av bedömaregruppen som tveksam, eftersom den för de flesta doktorander infaller mycket sent i forskarutbildningen och då kan utgöra ett stressmoment som kan inverka negativt på slutförandet av doktorandarbetet. Bedömaregruppen anser att det inte framstår som klart varför licentiatexamen är ett krav.

En styrka i miljön, inte minst för karriärplaneringen, är den entreprenöriella atmosfären och den täta samverkan med olika partner. Andra positiva exempel är att möjligheterna till direkt involvering i större forskningsprojekt som ArcinTex och dess Marie Curie-finansierade internationella forskarskola ArcinTexETN, liksom SmartTextiles är goda. Vidare noterar bedömarna genom självvärderingen existensen av ett vittomfattande och vitalt internationellt nätverk inom textil- och modedesign, samt

Datum
2019-04-29Reg.nr
411-00072-18

möjligheter genom Grants and Innovation Office att få stöd för egna utvecklingsprojekt. Samtidigt kan kopplingarna inte minst till industrin påverka forskarutbildningens konstnärliga kvalitet. Under intervjuerna betonades samtidigt att även om samarbetet med stora företag innebär etiska utmaningar, så finns en nolltolerans för detaljstyrning och ett värnande av möjligheten "att vara ärlig" i sin forskning.

Utbildningen säkerställer en god fysisk och psykosocial arbetsmiljö för doktoranden.

Även om de formella och informella förutsättningarna är goda finns det som tidigare påpekats av bedömarna vissa begränsningar. Dels beror detta på de begränsade resurserna av huvudhandledare och svårigheten att byta handledare, vilket kan leda till en viss beroendeställning ur doktorandens perspektiv. Dels beror det på att tillträdet till verkstäderna och laboratorierna är begränsat. Ofta prioriteras grundutbildningen, vilket för doktorandens vidkommande kan framkalla stress. Detta är något som lyfts fram i självvärderingen, men som inte bekräftades under intervjuerna. Här uttrycktes i stället en stor tillfredsställelse över det professionella och stöttande bemötandet från verkstadstekniker och annan expertis.

Den generella psykosociala arbetsmiljön upplevs av doktoranderna också som mycket god och stimulerande. Detta kan bero på de förtydliganden som gjordes om ansvarsfördelningen när en ny sektionschef tillsattes vid årsskiftet 2017/2018. Studierektorns roll som koordinator förstärktes, inte minst vid uppföljningen av de individuella studieplanerna två gånger per år, när studierektorn för individuella samtal med varje doktorand. Doktoranderna bekräftar intrycket av en vital och stödjande miljö med långtgående utbyte i vardagen med handledare och annan nyckelpersonal, som oftast är på plats och kan säkerställa att de olika behoven tillgodoses. Samtidigt innebär utbildningens komplexitet att ansvarsfördelningen kan förtydligas och framför allt ytterligare säkerställas. En ny digital plattform (ping-pong) med samlad information är därför under utveckling, vilket välkomnas av bedömargruppen.

Sammanvägd bedömning av bedömningsområdet doktorandperspektiv

Bedömning med motivering: Tillfredsställande

Den lagstadgade representationen i nämnder och organ beaktas genomgående och doktoranderna har ett långtgående inflytande över sin egen utbildning. Ett doktorandkollegium saknas i dagsläget, men diskussioner pågår för att inrätta ett sådant. Forskningsmiljön är ur doktorandperspektiv stimulerande och tydliga hänsyn tas till den enskilda doktorandens behov. De fysiska förutsättningarna är goda med en verkstads-, laboratorie- och studiomiljö av hög internationell klass. Täta kontakter med ett rikt lokalt näringsliv, direkt involvering i större tillämpade forskningsprojekt, ett vittomfattande och vitalt internationellt nätverk inom textil- och modedesign samt möjligheter att genom Grants and Innovation Office få stöd i karriärplanering ger sammantaget ett intryck av att förutsättningarna för utveckling är mycket goda. Rutiner och ansvarsfördelning finns för den psykosociala arbetsmiljön, och åtgärder har tagits för att förtydliga detta ytterligare. Genomströmningen är relativt god och en tydlig dialog mellan doktoranderna, handledarna, studierektorn och sektionschefen gör det möjligt att i tid upptäcka och stödja doktorander vid problem. Trots detta uppstår ibland problem, vilket visar att det fortfarande finns aspekter att förbättra i progressionen. Det finns en beredskap för avvikelser, men denna skulle enligt bedömarna kunna förbättras ytterligare.

Datum
2019-04-29Reg.nr
411-00072-18

Doktoranderna får också möjlighet till pedagogisk kompetensutveckling både genom kurser och genom institutionstjänstgöring. Doktoranddrivna initiativ uppmuntras och är till viss del också obligatoriska, exempelvis när det gäller ansvaret för den del av kursutbudet som är kopplad till det egna projektet. Finansiellt stöd ges genom en individuell budget för varje projekt. Sammantaget tyder detta på att doktorandernas möjligheter att påverka utbildningens innehåll och genomförande är goda, och att den psykosociala miljön understödjer dessa möjligheter ytterligare.

Bedömningsområde: Arbetsliv och samverkan

Bedömning med motivering: *Utbildningen är utformad och genomförs på ett sådant sätt att den är användbar och utvecklar doktorandens beredskap att möta förändringar i arbetslivet såväl inom som utanför akademien.*

Textilhögskolan i Borås är byggd på ett långtgående samarbete med näringsliv och region, liksom med internationella samarbetspartner. I självvärderingen framhålls vikten av att utbildningen förbereder för fördjupat forskningsarbete inom hela designområdet. Detta är också tydligt uttalat i den allmänna studieplanen, där ett av lärandemålen berör doktorandens förmåga "att såväl inom forskning och utbildning som i andra kvalificerade professionella sammanhang självständigt kunna bidra till samhällets utveckling och stödja andras lärande". De professionsförberedande egenskaperna utvecklas genom utbildningens kursutbud, där kurserna Projektstyrning (4 högskolepoäng) och Immaterialrätt (2 högskolepoäng) är två exempel. Yrkesförberedande moment erbjuds också genom ett långtgående samarbete inom innovationsmoduler och deltagande i projekt och plattformar med olika tematisk inriktning. Som exempel kan här nämnas Smart Textiles som lett till fler än 450 olika samverkansprojekt med företag. Också nationellt och regionalt finansierade initiativ som Re:Textiles, Do-Tank-Centre och Hållbart Mode borde bidra till den samverkansanda som präglar miljön och som ger utrymme för innovationsorienterat företagande för de doktorander som ser sin framtid utanför akademien. Organiserat stöd erbjuds genom Science Park, Innovation Office och Karriärservice, bland annat inför anställningsintervjuer och kontakter med näringslivet. Samverkan med alumner, liksom med företrädare för idéburen och kulturell sektor är lika centrala, och konkreta samarbetsprojekt med samhället utanför uppmuntras kontinuerligt och möjliggörs budgetmässigt. Lärosätet anordnar också STARK-dagen, en arbetsmarknadsdag när skolans studenter träffar företag och organisationer. Detta betraktas som positiva exempel och bedömargruppen ser här ett tydligt styrkeområde, men identifierar samtidigt ett utvecklingsområde. Utmaningen för lärosätet består i att i samverkansprojekt värna den akademiska och konstnärliga integriteten, liksom det kritiskt undersökande perspektivet. Även om det under intervjuerna tydligt betonades att man inte tillåter detaljstyrning, så är det fortfarande oklart i vilken utsträckning detta uppmärksammas inom ramen för enskilda samverkansprojekt.

Institutionstjänstgöringen på upp till 20 procent betraktas också som yrkesförberedande och är därför av stor vikt. Samtidigt förbises ibland det faktum att institutionstjänstgöringen är en del av utbildningen och därför inte ska ses som en lösning vid bristande bemanning. Risken finns att doktoranderna här får ett alltför stort ansvar, och dessutom att kursmoment tillkommer som inte relaterar till avhandlingsarbetet, och att reflekterande och utveckling istället faller bort. Vid intervjuerna bekräftades att åtgärder har vidtagits för att individanpassa institutionstjänstgöringen och utforma den så att den bidrar till att säkra måluppfyllelse i förmåga att stödja andras lärande. Enligt självvärderingen är högskolepedagogisk introduktionskurs (3 högskolepoäng) obligatorisk för doktorsexamen, liksom kursen Handledning och undervisning på högskolenivå inom konstnärligt område (2 högskolepoäng). En genomgång av de fjorton bifogade individuella studieplanerna visar

Datum
2019-04-29Reg.nr
411-00072-18

ändå på en stor oklarhet när det gäller poängsättningen av främst den senare kursen, som i de flesta fall tycks omfatta 10 högskolepoäng. Det tyder å ena sidan på att momentet har hög prioritet, men å andra sidan på att det är högst oklart vad dessa poäng syftar på och verkligen omfattar. Bedömarens rekommendation är här att de pedagogiska inslagens betydelse i forskarutbildningen förtydligas med avseende på omfattning, inriktning och poängsättning.

Högskolan i Borås erbjuder dessutom väl utvecklade forskningssamarbeten nationellt och internationellt och studenterna får stora möjligheter att själva utveckla nätverk och samarbeten, t.ex. med universitet i Japan och Kina samt med flera europeiska universitet. Sammantaget uppfattar bedömarens grupp att miljön präglas av ett rikt utbud av möjligheter och uppföljningar visar att samtliga examinerade har gått vidare till kvalificerade anställningar.

Sammanfattande bedömning av bedömningsområdet arbetsliv och samverkan**Bedömning med motivering:** *Tillfredsställande*

Forskarutbildningen är utformad med ett stort mått av medvetenhet om arbetsliv och samverkan. Möjligheter ges både i kurser och i upplägg av enskilda projekt till långtgående samarbeten med näringslivet, idéburen eller kulturell sektor eller till aktivt deltagande i tillämpade forsknings- och utvecklingsprojekt. En utvecklad alumnverksamhet kan noteras, vilket ytterligare stärker kopplingen mellan utbildningen och arbetslivet utanför akademien, inte minst med forskningsintensiva sektorer och företag. Institutionstjänstgöring och högskolepedagogiska kurser med inriktning mot konstnärlig pedagogik stärker de akademiska karriärmöjligheterna, och samtliga doktorander som disputerat inom ämnet textil- och modedesign har gått vidare till kvalificerade anställningar, antingen inom akademien eller inom industrin. Högskolan arbetar aktivt och offensivt med att ytterligare utveckla karriärvägar genom karriärservice, ett nationellt nätverk för karriärvägledning, arbetsmarknadsdagar och specialriktade seminarier. Bedömarens grupp ser arbetsliv och samverkan som ett särskilt styrkeområde, men samtidigt som ett utvecklingsområde, eftersom det inte är helt tydligt hur man inom ramen för forskarutbildningen stärker doktorandernas möjligheter till konkreta samarbeten för att hantera etiska dilemman och hävda konstnärlig och forskningsmässig integritet.

Samlat omdöme: *Hög kvalitet***Bedömning med motivering:** *Samtantaget visar underlagen att utbildningen håller hög kvalitet.*

Grundförutsättningarna för att bedriva forskarutbildning inom textil- och modedesign anses av bedömarens grupp vara goda. Miljön kännetecknas av ett starkt fokus på konstnärlig grundforskning. En styrka är en gemensam övertygelse om att både grundforskningsrelaterade, praktikbaserade och konceptuella kompetenser är centrala. Handledarkompetensen är tillfredsställande, men här identifierar bedömarens grupp ett utvecklingsområde som handlar både om att långsiktigt säkra huvudhandledarkompetens på docentnivå och att säkra tillgången till tvärvetenskaplig, konstnärlig och specialinriktad kompetens. Ett styrkeområde är den mycket avancerade miljön med egna studior för doktorander, projektrum, samt tillgång till högkvalitativa laboratorier, verkstäder och maskinpark. Dessa resurser är till viss del samlokaliserade och samfinansierade med näringsliv och externa aktörer. Detta skapar en miljö med en hög grad av senior närvaro där ett stort mått av både internationellt och nationellt forskningsutbyte äger rum.

När det gäller utbildningens utformning, genomförande och resultat så konstaterar bedömarens grupp att det här är fråga om en forskarutbildning som vuxit fram över en längre tid. Den har därmed börjat

hitta sin form, delvis genom internt initierade självvärderingar, framförallt när det gäller integreringen av gestaltande och konstnärliga moment med begreppsbyggande och teoretiskt reflekterande. Den medvetenhet som uttrycks om den konstnärliga forskarutbildningens speciella utmaningar är en styrka, samtidigt som det också i självvärderingen pekats ut som ett utvecklingsområde. Utifrån en granskning av den allmänna studieplanen, de individuella studieplanerna och intervjuvaren delar bedömargruppen den tolkningen. Doktoranderna inom ämnet har oftast ett starkt fokus på experimenterande och konstnärligt skapande, men har inte på samma sätt kommit i kontakt med metodologiska och begreppsliga aspekter eller teoribildning inom designforskningsområdet. Här uppfattar bedömarna att det finns utrymme att fundera över vilka framställnings-, dialog- och examinationsformer som på ett bättre sätt kan överbrygga dessa trösklar.

Värderingar och förhållningssätt är centrala inom ämnet textil- och modedesign och får ett stort utrymme både i de enskilda doktorandprojekten, i handledningen, kursobligatoriet och seminarieverksamheten, vilket skapar goda förutsättningar för måluppfyllelse. I och med att det här ofta handlar om etnografiskt orienterad forskning, om deltagande, exponering av kroppar eller identitetsproblematik så ges stort utrymme åt normkritisk diskussion och i många fall görs en formell etikprövning. Även den konstnärliga praktikens etiska dilemman berörs, exempelvis gällande konstnärlig integritet eller upphovsrätt. Formella fora finns, exempelvis kurser, men samtidigt noterar bedömargruppen en viss övertro på det studiobaserade utforskandet på detta område. Ett utvidgat formellt uppmärksammande av etiska frågor att betrakta som ett utvecklingsområde.

Uppföljning, åtgärder och återkoppling är enligt bedömargruppen säkerställda aspekter. Med utgångspunkt i den interna självvärdering som genomfördes för fyra år sedan har ansvarsfördelningen förtydligats mellan handledaren, examinatoren, studierektorn och sektionschefen. En styrka är den tydliga studierektorsfunktionen som omfattar den övergripande koordineringen av doktorandernas ofta mycket sammansatta situation genom uppföljning av individuella studieplaner och intern kommunikation med ansvariga. I doktorandintervjuerna bekräftas att studierektorn uppfattas som företrädare för doktorandernas intresse, och därmed som ett viktigt stöd.

Jämställdhet är självklart ett centralt tema med tanke på den uppenbara snedfördelningen med enbart kvinnliga doktorander. Formellt sett beaktas alla lagstadgade krav, och jämställdhetsfrågor är också viktiga i doktorandernas egna projekt. En hög grad av medvetenhet kan noteras i fråga om representation, kurslitteratur, rekryteringar och utnämningar, och en stor vikt finns vid uppföljning av beslutsfattande. Här finns många styrkor, men samtidigt noterar bedömargruppen att det är ett utvecklingsområde, speciellt utifrån intervjuerna. Det handlar om att initiera en utvidgad dialog om hur jämställdhet kan utvecklas till en fråga om ämnesmässig och samhällelig kvalitet, snarare än att det är en fråga om statushöjning.

Doktorandernas allmänna behov inom ramen för forskarutbildningen tycks vara väl säkerställda. Den lagstadgade representationen beaktas genomgående, samtidigt som ett behov har identifierats av ett särskilt doktorandråd. Forskningsmiljön upplevs som mycket stimulerande, doktoranderna upplever sig som viktiga och inkluderade, de fysiska förutsättningarna är av världsklass och den psykosociala miljön upplevs som trygg och stöttande. Närvaron i miljön är hög, och det händer mycket. Förutom seminarieverksamhet finns täta kontakter och utbyten inom ramen för nationella och internationella forsknings- och utvecklingsprojekt, ofta i direkt samarbete med en avancerad textilindustri. Också kontakterna med den idéburna sektorn och kulturområdet är viktiga, med samlokaliseringen av Textilmuseet som ett exempel. Möjligheterna till pedagogisk kompetensutveckling genom kurser och

institutionstjänstgöring är stora, vilket både är en styrka och ett utvecklingsområde. Doktoranderna är viktiga och får stora möjligheter att påverka grundutbildningen utifrån sina speciella intresseområden - en möjlighet som riskerar att bli alltför betungande i relation till doktorandprojektet. Åtgärder har här redan vidtagits för bättre individanpassning och uppföljning.

Det har i bedömningen framkommit att arbetsliv och samverkan utgör ett styrkeområde. En intensiv senior forskning, en tät interaktion med näringsliv och offentlig sektor, stora möjligheter att få långgående stöd för egna entreprenöriella projekt, samt ett starkt stöd både finansiellt och emotionellt när det gäller internationellt nätverkande, säkerställer doktorandernas framtida möjligheter till en yrkeskarriär. Samtliga utexaminerade doktorander har också gått vidare till avancerade eller högre tjänster inom akademien eller industrin. Framgången är tydlig, vilket också motiverar bedömargruppen att peka ut just detta område som ett fält i behov av utveckling, framför allt en tydligare koppling av karriärplanering och samverkan till etiska frågeställningar och till kompetensförsörjning. Här finns utifrån Textilhögskolans starka ställning ett stort utrymme för innovation och pionjärverksamhet.

Kungl. Tekniska högskolan

Lärosäte Kungl. Tekniska högskolan	Forskarutbildningsämne Konst, teknik och design - licentiat- och doktorsexamen	ID-nr A-2018-02-4440
<p>Bedömningsområde: Förutsättningar</p> <p>Personal</p> <p>Bedömning med motivering: <i>Antalet handledare och lärare och deras sammantagna vetenskapliga och pedagogiska kompetens är adekvat och står i proportion till utbildningens volym, innehåll och genomförande på kort och lång sikt.</i></p> <p>Den vetenskapliga forskarutbildningen i Konst, teknik och design vid KTH, genomförs i samverkan med Konstfack. Utbildningen är relativt nystartad, då den första kullen antogs 2014 och ingen doktorand har ännu utexaminerats. KTH har examenstillståndet och kvalitetsansvaret för utbildningen, medan Konstfack är den designbaserade miljön för doktoranderna. Utbildningen omfattar totalt sju doktorander. Forskarutbildningsämnet är flervetenskapligt med fokus på hållbar samhällsutveckling, där konst, teknik och design anger de vetenskapliga förhållningssätt som utgör ramverket.</p> <p>I självvärderingen lyfts en kärngrupp som dels består av de aktiva handledarna, dels de programansvariga. Dessutom redovisas en relativt stor och bred yttre krets av personal, men det är inte tydligt för bedömarna på vilka sätt de är knutna till forskarutbildningen. Sammanlagt identifieras i tabellunderlaget tretton aktuella handledarresurser, varav fem är knutna till Konstfack, fem till KTH och övriga är knutna till andra lärosäten. Fem av handledarresurserna är huvudhandledare, varav två på Konstfack och tre på KTH, till de sju doktoranderna. I den vidare kretsen finns ytterligare elva forskare, varav sex på Konstfack och fem på KTH. Den faktiska tillgängligheten för doktoranderna till dessa övriga forskare framgår inte av självvärderingen. Från självvärderingen kan utläsas att huvudhandledarna kommer från fyra olika institutioner, varav tre är på KTH. Dessa tre är aktiva vid olika skolor inom KTH, varav några närvarade vid intervjun. Det är gruppens bedömning att persongalleriet avspeglar den tvärvetenskapliga ambition som finns för forskarutbildningen.</p> <p>I självvärderingen lyfts fram att KTH gjort avkall på kravet på docentkompetens när det gäller huvudhandledarna från Konstfack. Huvudhandledaren ska uppfylla KTH:s krav på docentkompetens eller vara disputerad professor anställd på Konstfack. Vidare bestämdes, i en överenskommelse mellan KTH och Konstfack, att varje doktorand ska tilldelas handledare från bägge lärosätena, vilket innebär att KTH gör avsteg från principen att huvudhandledare måste ha docentkompetens och vara anställd till minst 20% på KTH. I överenskommelse med forskarutbildningsansvarig på skolan för Arkitektur och Samhällsbyggnad åberopas istället "särskilda fall", vilket innebär att person som är disputerad och professor på Konstfack kan godkännas som huvudhandledare.</p> <p>I praktiken, enligt tabellbilagan, innebär det att en av de två huvudhandledarna på Konstfack inte har docentkompetens (denne handleder två doktorander), och två av fem är bihandledare utan docentkompetens. Den enda docentmeriterade på Konstfack har bara huvudhandledaransvar.</p> <p>I självvärderingen konstateras att handledarna uppmuntras och erbjuds möjlighet att genomgå handledarutbildning. Nya och blivande handledare har erbjudits plats på KTH:s handledarutbildning eller uppmuntrats söka motsvarande vid andra lärosäten. Konstfack säger sig nu undersöka</p>		

möjligheterna att stärka och utveckla kraven på handledarutbildning och egna högskolepedagogiska kurser. I självvärderingen beskrivs inte hur uppföljning av detta görs för att se till att alla huvudhandledare genomgår handledarutbildning, eller har erforderlig utbildning och kompetens. Positivt i sammanhanget är att det har funnits sammankomster mellan Stockholms konstnärliga högskolor kring handledning inom konstnärlig forskning, som bidragit till Konstfack såväl som KTH. I självvärderingen konstateras samtidigt att deltagandet i dessa varit blandat och obalanserat mellan lärosätena.

Under intervjun framgick inte heller om det fanns någon strategi att säkerställa en ökad volym docentkompetenta handledare på Konstfack. Med tanke på att fyra av de fem som inte har docentkompetens befinner sig på Konstfack (av Konstfacks totalt fem redovisade handledarresurser), och att lärosätet i självvärderingen hänvisar till ett avtal som är under färdigställande, upplever bedömarna det oroande att detta inte tagits upp som ett utvecklingsbehov.

Sammantaget saknas inte möjligheter till handledning för doktorandgruppen, ur det nätverk som är distribuerat över många institutioner. Däremot menar bedömargruppen att utveckling av den pedagogiska kompetensen inte har getts tillräcklig vikt. Gruppens bedömning är således att det inte saknas handledarkompetenser, men att tillgången till docentkompetenta handledare är obalanserad mellan Konstfack och KTH.

Bedömningsområde: Förutsättningar**Forskarutbildningsmiljö**

Bedömning med motivering: *Forskningen i den aktuella miljön har inte en sådan kvalitet och omfattning att utbildning på forskarnivå kan bedrivas på en hög vetenskaplig nivå och med goda utbildningsmässiga förutsättningar i övrigt. Relevant samverkan sker med det omgivande samhället både nationellt och internationellt.*

I självvärderingen framgår det att den grundläggande idén för utvecklingen av programmet har varit att erbjuda en miljö som samlar resurser från både KTH och Konstfack, med den dagliga verksamheten förlagd till Konstfack. Det framgår av intervjuer och i viss utsträckning också av självvärderingen att ambitionen varit att denna miljö även skulle utgöra en gemensam forskningssatsning med aktiv medverkan av seniora forskare. Utifrån de bifogade publikationslistorna bedriver enskilda forskarna vid KTH och Konstfack forskning inom sina respektive områden som bedömargruppen uppfattar vara av tillräcklig kvalitet, men ingenting tyder på att denna forskning bidrar till en gemensam forskningsmiljö.

I uppbyggnadsskedet har utbildningen byggt strukturer så att det finns aktiva personer på båda lärosätena i samverkande uppgifter, programansvarig på det ena lärosätet och studierektor på det andra. Alla doktorander har handledare från båda lärosätena. Som mekanism för att tillsammans driva den gemensamma utvecklingen finner bedömargruppen detta lovvärt. Bedömarna anser också att det är en god ambition att använda resurser på ett smart och effektivt sätt, men det ställer också höga krav på koordination och samverkan.

I självvärderingen läggs mycket fokus på att beskriva och reflektera över det interna arbetet mellan kollegorna på de olika institutionerna. I självvärderingen och intervjuerna framgår tydligt att forskarutbildningsmiljön mötts av utmaningar under utvecklingen och fortfarande dras med stora

Datum
2019-04-29Reg.nr
411-00072-18

utmaningar. Bedömaregruppen ser det som positivt att utbildningen visar en medvetenhet om detta genom att ta upp en del av dessa utmaningar i självvärderingen.

Den dagliga forskarutbildningsmiljön är tänkt att vara Konstfack, och i både självvärderingen och intervjuerna framgår att KTH-baserade forskare inte självklart befinner sig i den dagliga miljön, för att delta i utformningen av en forskarutbildningsmiljö eller bidra till en levande forskningsmiljö. Det framgår inte för bedömarna hur utbildningen har tänkt åstadkomma en levande miljö, om dessa forskare i huvudsak är verksamma på distans. I den allmänna studieplanen och i självvärderingen beskrivs utbildningen som uttalat tvärdisciplinär. I intervjuerna framträder diametralt olika uppfattningar om forskarutbildningsmiljön från de olika intervjugrupperna, vilket understöds av självvärderingens reflektioner över utmaningar för forskarutbildningen att förena konstnärliga och vetenskapliga förhållningssätt med avancerade kunskapsteoretiska och metodologiska perspektiv. Allt i från att den är rik och berikande till att det i princip inte finns någon forskarutbildningsmiljö alls. Bedömarna anser därför att forskarutbildningsmiljön inte är tillräcklig för det dagliga arbetet för doktoranderna som grupp.

Gruppen doktorander är liten, vilket i sig inte måste utgöra ett problem, men i självvärderingen lyfts att åtminstone tre av doktoranderna är bosatta på annan ort. För en av doktoranderna, som är knuten till skolan ITM (Industriell teknik och management) på KTH råder oklarhet i självvärderingen om hen har sin arbetsplats på KTH eller på Konstfack. Den dagliga miljön består som mest av tre doktorander och handledarna på Konstfack. Anknytningen mellan doktoranderna och miljön på KTH beskrivs i självvärderingen som svag. Ingen av doktoranderna undervisar inom grundutbildningen på KTH, och deltagandet på seminarier och disputationer uppges vara sporadisk. Det medför att eftersom doktoranderna inte har någon institutionstjänstgöring eller undervisning på skolan ABE (Arkitektur och samhällsbyggnad) på KTH skapas inte heller den typ av samverkan och dialoger som omger genomförande av utbildning med forskare och lärare på KTH. Under intervjuerna framkom också andra uppgifter om institutionstjänstgöringen, där utbildningens olika aktörer inte verkade vara helt överens om dess existens eller omfattning. I den dagliga miljön för doktoranderna finns inte några doktorander från andra ämnen, som skulle kunna komplettera forskarutbildningsmiljön, vilket bedömarna anser skulle kunna ha en positiv effekt.

Forskarutbildningsmiljön består som det beskrivs i självvärderingen och intervjuerna av åtminstone två miljöer: en på Konstfack och en på KTH. Intentionen har varit att skapa en miljö, men så långt har lärosätena ännu inte kommit. I självvärderingen görs ingen analys av hur denna tudelning av miljön påverkar och strukturerar den faktiska forskarutbildningen för doktoranderna, och under intervjuerna med programledning och lärosätesföreträdare stakades inte någon strategisk utveckling ut. I praktiken är det dessutom ytterligare forskarmiljöer som är en del av det som i självvärderingen beskrivs som forskningsmiljön, med två ytterligare institutioner på KTH vid två andra lärosäten och med doktorander som arbetar på distans. Därutöver finns det ett antal plattformar och nätverk med en struktur som drar åt olika håll.

I den allmänna studieplanen definieras kunskapsområdet som forskarutbildningen koncentreras kring som "hållbar samhällsutveckling och den omställning som en sådan utveckling kräver, med radikalt omtänkande av relationen mellan individ-samhälle-miljö", där konstnärlig teknik- och designforskning sätter de metodologiska ramarna. De två tydliga forskningsmiljöerna, som underbygger forskarutbildningen och som doktoranderna oavsett fokus rör sig i, är dels arkitekturforskning, dels designforskning. Enligt bedömaregruppen blir den uppdelade miljön obalanserad inte enbart i relation

Datum
2019-04-29Reg.nr
411-00072-18

till de tre metodologiska ramarna, utan också i relation till kunskapsområdet som ska utvecklas enligt den allmänna studieplanen. Den distansering som finns mellan miljöerna, till exempel i form av brist på deltagande i varandras miljöer, visar ytterligare hur uppdelad miljön är. Det framstår som uppenbart för bedömarna att det saknas en sammanhängande forskningsmiljö som stöder och kvalificerar den allmänna studieplanens ämne. Det profilerade forskarutbildningsämnet saknar en forskningsmiljö med erfarna forskare, som understödjer denna miljö.

Antagningen av doktorander har gjorts vid två tillfällen. Vid den första omgången antogs två doktorander finansierade från vardera lärosätet (utlysta 2014), och i andra omgången antogs två doktorander finansierade av Konstfack (utlysta 2016). Av de tjänster som utlysts i närtid finansieras fyra av Konstfack (kommer att utlysas 2018), medan KTH/ABE uppger att de inte har några medel för att finansiera doktorander. Konstfack går utöver detta in med ytterligare finansiering för alla doktorander, så att de kan bedriva projekt i paritet med annan konstnärlig forskning i Sverige, enligt självvärderingen. Vad detta innebär, i termer av storlek på finansiering, vilka resurstyper som finansieras, eller hur denna finansiering kan åtnjutas, framgår inte tydligt av underlagen.

I självvärderingen framgår att ställtiden från utlysning till antagning är ungefär ett år, vilket i princip gör att första kullen doktorander examineras samma år som tredje kullen antas. Bedömarna saknar en analys över konsekvenserna av att både ha få doktorander och ett sådant långt tidsspann mellan antagningarna i en sådan här uppdelad och distribuerad miljö, t.ex. hur lärmoment organiseras samt hur närvaro och deltagande i miljön struktureras. Antalet doktorander är litet, sammanlagt sju, som antagits 2014, 2015 respektive 2017. Institutionen avser enligt självvärderingen att anta ytterligare doktorander under 2018. I självvärdering och intervjuer framkommer det att doktoranderna inte med självklarhet befinner sig i och deltar i skapandet av forskarutbildningsmiljön, vilket bör ställas i kontrast till den ambition som uttrycks i självvärderingen om en samlad forskarutbildningsmiljö.

Bedömargruppen ser på kort och medellång sikt en stor risk med att det inte i tid antas tillräckligt många doktorander till programmet, och att det totala antalet doktorander i forskarutbildningen är litet, trots att doktorander anslutit från andra forskarutbildningar. Utifrån formuleringarna i den allmänna studieplanen och självvärderingens om att skapa en forskarutbildningsmiljö, menar bedömarna att det finns anledning för lärosätet vid rekrytering och vid medarbetarsamtal ställa krav på större närvaro i miljön, både för doktorander och för handledare.

Den analys som görs av forskarutbildningsmiljöns vidare utveckling i självvärderingen lyfter fram vikten av att inkludera fler av KTH:s miljöer. Det framgick inte tydligt för bedömarna från självvärderingen eller intervjuer om det handlar om att detta skulle ge möjlighet till fler doktorander, eller enklare tillgång till handledare och kursledare, eller integration med ytterligare doktorandprogram. Det är bedömargruppens uppfattning att en sådan strategi i stället skulle kunna spåda på utmaningarna med den distribuerade obalanserade miljön, snarare än att åtgärda den. Bedömargruppen menar att det finns andra utmaningar som istället bör prioriteras, som har att göra med tydliggörande och mobilisering av forskningsmiljöerna, samt forandet av en levande forskarutbildningsmiljö.

I självvärderingen, och i flera av intervjuerna, beskrivs doktorandernas forskningsprojekt som individualistiska projekt och det framstår tydligt att dessa inte är sammankopplade i en miljö, eller får strukturella förutsättningar att bidra till en gemensam utveckling av miljön. Många inslag i och kring forskarutbildningsmiljön sker i samverkan med andra miljöer utanför lärosätena, nationellt och internationellt. Detta ger doktoranderna goda möjligheter att utveckla sin förmåga till, driva och delta i

Datum
2019-04-29Reg.nr
411-00072-18

relevant samverkan utanför akademien, vilket bedömarna finner som ett gott exempel. Bedömarna upplevde att det fanns en samstämmighet i intervjuerna om att det är doktoranderna som förväntas fylla och utveckla forskarutbildningsämnet samt bygga upp forskarutbildningsmiljön genom sina egna projekt. Det som skulle kunna ses som ett innovativt grepp för att bygga upp ett samarbete mellan två akademiska institutioner runt ett antal gemensamma doktorander, uppfattar bedömargruppen i det här sammanhanget snarare som ett utslag av otillräckligt ansvarstagande. En miljö med frånvaro av seniora forskare med dedikerad forskning inom forskarutbildningens specifika ämne tvärs genom de medverkande institutionerna innebär att doktoranderna i hög grad lämnas åt sig själva.

I självvärdering och intervjuer framställs samverkan med omgivande samhälle som en integrerad del av forskarutbildningsmiljön, med alltifrån seminarier öppna för allmänheten över traditionell samverkan till fördjupade samarbetsprojekt. Isolerat från andra bedömningsgrunder uppfattar bedömargruppen lärosätets samverkan som relevant.

Sammantaget är bedömargruppens uppfattning att forskarutbildningsmiljön har ställts inför stora utmaningar och att KTH och Konstfack har goda skäl att fortsätta bygga upp forskarutbildningen, men att lärosätena snarare än att tillsammans gå till botten med utmaningarna istället antagit strategier som cementerar dessa.

Sammanvägd bedömning av bedömningsområdet förutsättningar

Bedömning med motivering: *Inte tillfredsställande*

Bedömningsgrunden personal bedöms som tillfredsställande. Sammantaget saknas inte möjligheter till handledning utifrån det institutionsövergripande nätverk som beskrivs i självvärderingen. De finns således pedagogiska förutsättningarna för att bedriva forskarutbildning. Däremot menar bedömarna att utveckling av den pedagogiska kompetensen inte har getts tillräcklig vikt och att tillgången till docentkompetenta handledare är obalanserad mellan Konstfack och KTH, vilket betraktas som ett utvecklingsområde.

Bedömningsgrunden forskarutbildningsmiljö bedöms däremot som inte tillfredsställande, då det finns stora utmaningar i att säkerställa docentkompetenta handledare från båda lärosätena. I självvärderingen och intervjuerna presenteras inga strategiska åtgärder för att bryta upp den strukturella obalansen, och bedömarna uppfattar en liknöjdhet inför detta. Av självvärderingen och intervjuerna framträder forskning som för den enskilde forskaren och de enskilda miljöerna ger förutsättningar att erbjuda forskarutbildning och skapa en forskarutbildningsmiljö

Det saknas en särskild satsning på att bygga upp en sammanhängande forskningsmiljö, som hanterar och utvecklar de specifika ämnena inom forskarutbildningen. Som forskarutbildningsmiljön framställs i både självvärdering och intervjuer, står det klart för bedömarna att det inte rör sig om en, utan flera distribuerade miljöer. Dessa miljöer är till viss del isolerade från varandra, och doktoranderna både bygger samt utgör ämnet och miljön. Tillräckligt ansvar har inte tagits av lärosätena för att skapa en livaktig forskarutbildningsmiljö baserat på de förutsättningar som finns, och där seniora forskare och doktorander formar ämnet.

Vad gäller samverkan med omgivande samhälle är det bedömargruppens uppfattning att den är tillfredsställande.

Datum
2019-04-29Reg.nr
411-00072-18**Bedömningsområde: Utformning, genomförande och resultat****Måluppfyllelse av examensmål i kunskapsformen kunskap och förståelse**

Bedömning med motivering: *Utbildningen säkerställer inte genom utformning, genomförande och examination att doktoranderna, när examen utfärdas, visar bred kunskap och förståelse inom forskarutbildningsämnet inklusive dess vetenskapliga metodik.*

Den allmänna studieplanen framstår för bedömarna som klar i två avseenden. Dels har forskarutbildningen "hållbar samhällsutveckling, samhällsutveckling, och den omställning en sådan utveckling kräver, med ett radikalt omtänkande av relationen individ-samhälle-miljö" i fokus. Dels ska forskningsområdet "formas i dynamiska möten mellan såväl konstnärliga och vetenskapliga förhållningssätt". När det gäller hållbar samhällsutveckling, till skillnad från det dynamiska mötet, erbjuder inte forskarutbildningen det som krävs. Det saknas en operationalisering bl.a. av "hållbar samhällsutveckling" och "relationen individ-samhälle-miljö" i kurser och andra lärmoment, för att doktoranden ska kunna få förutsättningar för att tillgodogöra sig bred kunskap och förståelse inom ämnesområdet, vilket bedömargruppen ser som en allvarlig brist och ett tydligt utvecklingsområde.

Kursdelen, som den beskrivs i den allmänna studieplanen och självvärderingen, består av 60-90 högskolepoängskurser, varav 30 högskolepoäng är obligatoriska. De obligatoriska kurserna är fyra stycken. En av kurserna betraktas som områdets högre seminarium (Omtänkande forskningspraktiker i konst, teknik och design, 7,5 högskolepoäng), och en är en kurs i högskolepedagogik om 5 högskolepoäng (Högskolepedagogisk introduktion: konst och designutbildning). De övriga två är på 7,5 högskolepoäng, Vetenskapsteori och forskningsmetodik i konst, teknik och design samt Begrepp, teorier och experimentella praktiker i konst, teknik och design.

I intervjuerna framträder en bild av kurserna, vilka oftast sker i seminarieform, som de enda tillfällen i utbildningen när de enskilda doktoranderna möts och kan utbyta erfarenheter. I självvärderingen och i den allmänna studieplanen framträder inte samma bild. Bedömargruppen menar att detta speglar att forskarutbildningen inte är planerad efter de förutsättningar som skapats med en starkt distribuerad doktorand- och forskargrupp. Även om de begränsade tillfällena för kontakt mellan doktoranderna inte nödvändigtvis måste innebära en direkt negativ inverkan på doktorandernas kunskap och förståelse, finner bedömargruppen detta som oroväckande.

När det gäller det dynamiska mötet mellan förhållningssätt som stipuleras i den allmänna studieplanen, framhålls i självvärderingen kurser, individuell studieplan, etappseminarier och programråd som de mekanismer som ska bidra till måluppfyllnad inom kunskap och förståelse. I självvärderingen och intervjuerna framhålls även samverkan med andra forskarutbildningar som viktig för måluppfyllelsen, vilket bedömargruppen finner positivt eftersom det skapar doktorandsammanhang för den lilla doktorandgruppen.

Det högre seminariet som utgör en av baskurserna ("Omtänkande forskningspraktiker i konst, teknik och design") är öppen för allmänheten. Det är ett intressant upplägg, som kan skapa intressanta dialoger och fungera som ett sätt att sprida forskningskunskap. Samtidigt ser bedömarna en risk att det kan få en begränsande effekt för doktoranderna, eftersom det då inte självklart är möjligt att ägna sig åt den fördjupande dialog som är en viktig del av en forskarutbildning. I självvärderingen konstateras också att ämnesdiskussionen ofta uteblir på seminarierna, vilket bedömargruppen finner extra problematiskt eftersom självvärderingen framhåller att just seminariet ska tillgodose doktorandernas progression.

Datum
2019-04-29Reg.nr
411-00072-18

Åtminstone en kurs genomförs seminariebaserat med utgångspunkt i doktorandens eget arbete, och dialoger runt det. I självvärderingen finns ingen analys av om det beror på att de utbildningsansvariga anser att detta är bra sätt att driva lärande på forskarnivå, eller ett sätt att använda kurser för att skapa en aktiv forskarutbildningsmiljö, vilket lämnar bedömaregruppen funderad.

I självvärderingen framhålls också etappseminarierna som viktiga för forskarutbildningen. Det som beskrivs om dessa motsvarar vad som kan förväntas inom en vetenskapligt baserad forskarutbildning. Eftersom utbildningen också ska möjliggöra andra kunskapsutvecklingsformer, hade bedömaregruppen förväntat sig motsvarande beskrivning av det som driver på den gestaltande delen av utbildningen, utöver att doktorander deltar i och genomför utställningar. Här finns ett tydligt utvecklingsområde.

I självvärderingen beskrivs att de två kurser som KTH från början ansvarade för, ersattes av två andra kurser från den nationella forskarskolan ResArc för de två doktorander som påbörjade sin utbildning 2017-2018. Anledningen anges vara praktisk; att ett avtal mellan lärosätena saknats. Det ges ingen ordentlig förklaring till varför ett särskilt avtal ska behövas för att KTH ska ge de kurser i en forskarutbildning som lärosätet själva inrättat för de doktorander som antagits. Däremot förs ett resonemang om att i framtiden närmare integrera forskarutbildningen med forskarutbildningen i arkitektur. Till självvärderingen har inga kursplaner för ResArc kurserna bifogats, som hade kunnat visa om lärosätet uppfyllt de mål som anges i den allmänna studieplanen med hjälp av dessa för de doktorander som påbörjade utbildningen 2017-2018. Huruvida någon av kurserna i själva verket har genomförts av någon av doktoranderna framgår inte av självvärderingen. Däremot finns noteringar i de individuella studieplanerna om att vissa doktorander har genomfört just dessa kurser som ersättning för de som anges i den allmänna studieplanen.

I självvärderingen framgår inte hur processen runt de individuella studieplanerna ser ut och fungerar. Bedömarna uppfattar att kopplingen mellan de redovisade individuella studieplanerna och de strukturerade lärmoment som utbildningen omfattar är svag.

Bedömningsområde: Utformning, genomförande och resultat**Måluppfyllelse av examensmål i kunskapsformen färdighet och förmåga**

Bedömning med motivering: *Utbildningen säkerställer inte genom utformning, genomförande och examination att doktoranderna, när examen utfärdas, visar förmåga att planera och med adekvata metoder bedriva forskning och andra kvalificerade uppgifter inom givna tidsramar samt såväl i nationella som internationella sammanhang muntligt och skriftligt med auktoritet kan presentera och diskutera forskning och forskningsresultat i dialog med vetenskapssamhället och samhället i övrigt. Doktoranderna visar förutsättningar för att såväl inom forskning och utbildning som i andra kvalificerade professionella sammanhang bidra till samhällets utveckling och stödja andras lärande.*

I självvärderingen sätts doktorandens eget forskningsarbete i högsätet för att driva på och uppnå färdighet och förmåga. Det motsvarar även tydligt den bild som ges i flera av intervjuerna. Stora delar av denna måluppfyllelse kretsar kring informella sätt att följa och följa upp lärandet. Doktorandernas eget arbete och egna drivkrafter verkar till synes vara det som till största delen formar ovanstående färdigheter och förmågor. Till viss del pekar detta på avsaknaden av en daglig forskningsmiljö där utvecklingen av färdighet och förmåga i den starkt praktikdrivna forskningen kunde utvecklas och kritiserar i ett gemensamt strukturerat kunskapande. Bedömaregruppen menar att utformningen och

Datum
2019-04-29Reg.nr
411-00072-18

genomförandet av forskarutbildningen i det här avseendet har stora utmaningar i form av att balansera det enskilda lärandet med det reflekterade lärandet i en miljö som har sitt fokus på att forska och utveckla färdigheter och förmågor relaterat till forskning.

I mötet mellan vetenskapligt och konstnärligt kunskapande finner bedömarna utmaningar som berör forskningsmetodik och vetenskapsteori. Till viss del täcks detta in i befintliga kurser i utbildningen, men det verkar vara starkast i det konstnärliga praktikbaserade fältet. Bedömagruppen saknar en del av den bredd som kunde förväntas utifrån den allmänna studieplanen. I självvärderingen beskrivs också att lärosätet inte kunnat motivera varför en kurs som gavs för en bredare grupp doktorander, också var relevant för det här programmets studenter, trots att den togs fram också med just dessa studenter i åtanke.

Doktoranderna uppmuntras och får goda resurser att åka på konferenser, utställningar, etc., vilket är positivt. Det framgår av de individuella studieplanerna att den här möjligheten används, och av en del doktorander mer flitigt än andra. Konferens- och utställningsdeltagande räknas i flera fall som likvärdigt med kursdeltagande och ger kurspoäng. Det framstår däremot inte som uppenbart för bedömarna varför vissa engagemang kvalificerar till 1,5 högskolepoäng, medan andra ger 3 högskolepoäng. I de flesta fall finns en kurskod kopplad till poänggivande engagemang, men kursplanerna saknas som underlag i självvärderingen. Det är bedömagruppens mening att det är viktigt med transparens och tydlighet i samband med den här typen av examinerande moment, för god kvalitet hos forskarutbildningen och likabehandling av doktorander.

I den allmänna studieplanen framhålls att utbildningen ska bidra med en stark innovationskraft, vilket bedömarna inte anser avspeglas i utformning, genomförande eller examination. I kursplanerna täcks inte innovationskraft in på något tydligt sätt, och i övrigt tas det i självvärderingen upp som en del av samverkan. I intervjuerna uppfattar bedömarna att det här faller in bland de saker som lutar sig mot doktorandens eget arbete, med det stöd som kan skapas i stunden.

När det gäller att bidra till samhällets utveckling och stödja andras lärande bedöms detta i stor som tillfredsställande. I det högre seminariet och till andra publika event bjuds internationellt aktiva forskare och designer in, vilket bedömarna ser som positivt eftersom det skapar goda möjligheter till dialog och deltagande i en internationell utblick

I självvärderingen beskrivs att doktoranderna prioriterar, eller är bättre på, "görandet än skrivandet". Exakt vad det innebär för måluppfyllelse är svårt att utläsa ur självvärderingen, och ingen analys görs av vad som ligger bakom detta.

När det gäller att stödja andras lärande, har doktoranderna framförallt engagerats i undervisning på Konstfack, och inte på KTH. Lärosätena gör ingen egentlig analys av varför det har blivit så i självvärderingen. Inte heller lyfts det fram om det är något de utbildningsansvariga vill göra något åt, eller vad som i så fall skulle kunna göras. Trots ambitionen som den uttrycks i den allmänna studieplanen med samverkan mellan KTH och Konstfack når man inte fram till detta. Den obligatoriska kursen i universitetspedagogik, som beskrivs i den allmänna studieplanen och som skulle ske genom ett samarbete mellan KTH och Konstfack, har inte genomförts sedan de första doktoranderna började 2014. I självvärderingen förklaras att den skrinlades för att det var för svårt att administrera kursen i samarbete mellan KTH och Konstfack, men den är fortfarande upptagen som en obligatorisk kurs i den allmänna studieplanen. Det är gruppens bedömning att det är olyckligt att

Datum
2019-04-29Reg.nr
411-00072-18

en kurs som i självvärderingen beskrivs som central, inte har getts i någon form sedan starten och inte heller ersatts, tillfälligt eller permanent, med någon motsvarande kurs från t.ex. KTHs utbud av pedagogikkurser. Enligt självvärderingen ges en kurs under 2018, vilket fortfarande möjliggör också för de tidigast antagna doktoranderna att gå kursen, vilket är positivt.

Bedömningsområde: Utformning, genomförande och resultat**Måluppfyllelse av examensmål i kunskapsformen värderingsförmåga och förhållningssätt**

Bedömning med motivering: *Utbildningen säkerställer inte genom utformning, genomförande och examination att doktoranderna, när examen utfärdas, visar intellektuell självständighet, och vetenskaplig redlighet samt förmåga att göra forskningsetiska bedömningar. Doktoranden har inte nått fördjupad insikt om vetenskapens möjligheter och begränsningar, dess roll i samhället och människors ansvar för hur den används.*

Den allmänna studieplanen beskriver att grunden för utbildningen är hållbar samhällsutveckling bland annat genom radikalt omtänkande. För att uppnå det borde forskarutbildningen både behöva och kräva ett tydligt inslag av att utveckla värderingsförmåga och förhållningssätt. Självvärderingen inom detta bedömningsområde utgörs, trots dess absolut centrala roll i utbildningen, av den kortast skrivna texten som i stora stycken främst är redovisande.

I självvärderingen och i intervjuerna framträder en bild av i sin praktik mycket självständiga doktorander och doktorandarbeten, vilket tränar dem i intellektuellt oberoende och integritet. Doktoranderna skapar sina egna kretsar baserat på sina intressen och forskningsprojekt. Hur detta struktureras till ett uppföljningsbart lärande redovisas inte och görs ingen direkt analys av det i varken självvärderingen eller intervjuerna. Bedömargruppen uppfattning är att den nuvarande utbildningen i inte uppfyller kraven på en fullgod forskarutbildning vad gäller intellektuell självständighet.

När det gäller forskningsetik, har det utformats så att lärandet kring detta ligger nära doktorandernas eget arbete, snarare än att vara en del av ett strukturerat upplägg. I självvärderingen lyfts det fram att det vid ett av internaten (oklart vilka doktorander som deltagit) fokuserade på forskningsetik. Det är dock bedömargruppens uppfattning att det är riskabelt att i hög grad hänga upp etikaspekten i utbildningen på enskilda doktoranders intressen och projekt, eller på enskilda insatser, särskilt när det är få doktorander som antas med långa mellanrum. Etik bör vara en tematik som de seniora forskarna tar ansvar för att strukturera upp som ett inslag i forskarutbildningen, med stöd i resurser inom etik vid lärosätena. Idén om det radikala omtänkandet, och förskjutningar av relationer människa-samhälle-miljö, som framhålls i den allmänna studieplanen kräver detta. Inte heller här anser bedöman att utbildningen motsvarar ställda förväntningarna på en forskarutbildning.

När det gäller värderingsförmåga, beskrivs den som att den utvecklas genom moment i utbildningen, t.ex. utställningar. Hur detta struktureras till ett uppföljningsbart lärande redovisas inte, eller görs någon direkt analys av i självvärderingen. Bedömargruppen identifierar här ett tydligt utvecklingsområde.

Bedömningsområde: Utformning, genomförande och resultat**Jämställdhet**

Bedömning med motivering: *Ett jämställdhetsperspektiv beaktas, kommuniceras och förankras inte i utbildningens innehåll, utformning och genomförande.*

Datum
2019-04-29Reg.nr
411-00072-18

När det gäller jämställdhet saknas det genomgående i självvärderingen och intervjuerna ett perspektiv som fokuserar på hur ett jämställdhetsperspektiv förankras i forskarutbildningen, och hur förutsättningar baserat på personal och forskarutbildningsmiljö påverkar och möjliggör detta. Enligt självvärderingen ansluter utbildningen sig till de övergripande policydokument som finns.

Enligt bifogat tabellunderlag är huvudhandledarna på Konstfack uteslutande män och på KTH är kvinnor i majoritet. I ljuset av att dessa inte är samlade i en tydlig forskningsmiljö och även forskarutbildningsmiljön är distribuerad saknar bedömargruppen, i självvärderingen såväl som i intervjuerna, en analys och en värdering av vad det innebär för forskarutbildningen i termer av förutsättningar och kvalitet. I den mån dessa kan samlas inom en forskningsmiljö eller forskarutbildningsmiljö är balansen lovvärd, men eftersom de två lärosätena har strukturerat arbetet olika finner bedömarna det önskvärt att utbildningen synliggör och arbetar med detta. Detta gäller till exempel vid säkerställande av att fler kvinnor uppnår docentmeritering för att få huvudhandledarskap samt fördelandet av administrativa roller mellan kvinnor och män.

Bedömarna noterar att det inte heller förs något resonemang kring karriärvägar för att kunna bli huvudhandledare eller bli docent, för de som ännu inte är det. Det tas vare sig upp i självvärderingen eller i intervjuerna. Inom den personalgrupp på Konstfack som redovisas i tabellunderlaget berör detta till största delen kvinnor; sju av totalt elva biträdande handledare eller möjliga biträdande handledare är kvinnor och skulle kunna komma ifråga för docentmeritering. Av de 13 disputerade som inte är huvudhandledare, som därmed skulle kunna meriteras att bli huvudhandledare, pekas endast en av de sju kvinnorna ut som möjlig huvudhandledare, och tre av de sex männen. Av de som pekas ut som möjliga huvudhandledare är alltså bara en av tre kvinnor. Eftersom KTH gjort avsteg från sitt krav på docentkompetens för forskare från Konstfack att bli huvudhandledare skapas därmed inte heller något drivande incitament för att bli docent, eller satsning för att någon ska bli docent. I sin tur innebär det att den enda vägen att bli huvudhandledare inom ämnet, med en anställning på Konstfack, är att vara disputerad och ha en anställning som professor. Bedömargruppen konstaterar att en strukturell ojämställdhet således understöds genom undantaget från kravet på docentkompetens för att vara huvudhandledare, som framförallt drabbar kvinnlig disputerad personal på Konstfack.

Flera av doktorandprojekten, som de framställs i självvärderingen och de individuella studieplanerna innefattar jämställdhetstematik. I självvärderingen framgår att flera av forskarna jobbar med teman som gränsar till eller är en del av jämställdhetsperspektivet. Det är enligt bedömarna positivt, och borde innebära möjligheter att i seminarier och andra utbildningssammanhang ta upp jämställdhet som en del av utbildningen. Det saknas däremot en tydlighet i beskrivningen av hur jämställdhet integreras, även om det underförstått skulle kunna vara starkare närvarande i en av de obligatoriska kurserna.

Bedömningsområde: Utformning, genomförande och resultat**Uppföljning, åtgärder och återkoppling**

Bedömning med motivering: *Utbildningens innehåll, utformning, genomförande och examination följs inte upp systematiskt. Resultat av uppföljningen omsätts i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.*

Trots att utbildningen funnits under relativt kort tid har ett antal förändringar gjorts som tyder på att det finns ett system övergripande för utbildningen som fungerar för att fånga upp både problem och

Datum
2019-04-29Reg.nr
411-00072-18

behov, åtminstone vad gäller kurser i forskarutbildningen. Även om bedömargruppen kan konstatera att systemet finns och det har genomförts åtgärder, verkar systematiken för att följa upp fler och bredare frågor ännu inte finnas på plats. Systematiken kompliceras ytterligare då KTH innehar huvudansvar för kvaliteten, men kursansvar och utbildningsansvar har fördelats mellan KTH och Konstfack, samt genom att Konstfack har utpekats som forskarutbildningsmiljön.

Användningen av de individuella studieplanerna som uppföljningsinstrument verkar inte ha varit helt smärtfritt, enligt bedömargruppens tolkning av självvärderingen och intervjuerna. Dels har det skapat merarbete för den programansvariga, dels finns det passusar i självvärderingen och intervjuerna som tyder på att de inte alltid har använts på det sättet som var tänkt. Några av de individuella studieplaner som bifogats självvärderingen har inte uppdaterats under 2017, trots att det anges i dessa individuella studieplaner att de skulle ha uppdaterats under eller före 2017. Bedömargruppen ser detta som en brist i forskarutbildningens genomförande och uppföljning av densamma.

Det är inte tydligt i självvärderingen hur balansen mellan doktorandernas olika uppdrag följs upp, så att doktoranden inte blir försenad i forskarutbildningen på grund av andra uppdrag eller av otydlighet kring dessa. Stora delar av självvärderingen kring detta område fokuserar på KTH och inte på Konstfack. Det framgick även under intervjuerna att uppföljning och hantering av doktorandernas olika uppdrag inte har fungerat på ett sätt som gjort det möjligt för doktorandernas handledare att planera och följa upp.

Under programmets korta tid har fyra handledarbyten gjorts och det finns en reflektion i självvärderingen kring dynamiken i en nystartad utbildning och kring doktorandernas förväntningar och svårigheter, men bedömargruppen saknar en mer utarbetad analys i självvärderingen av de underliggande orsakerna och dess relation till kvalitet i programmet. Bedömarna finner inte heller någon värdering av den process som tillämpas vid handledarbyte.

Enligt bedömargruppen är det av central betydelse i ett sådant här komplicerat arrangemang att det för de olika ledarrollerna tydliggörs vem som hanterar vilka ärenden. Handledaransvaret måste bli tydligt för alla inblandade på samma sätt som personal-, examinator- och programansvaret. I självvärderingen anges en struktur som har tillämpats, men där roller som kanske bör hållas åtskilda har innehafts av en och samma person. Det uppges nu vara åtgärdat, men det förefaller från intervjuerna som att rollfördelningen inte är tydliggjord för alla.

I självvärderingen lyfts det fram att det under utbildningens lopp har identifierats och utvecklats en kurs som fyller en lucka i den allmänna studieplanen: "Framställning och förmedling av konstnärlig forskning". Självvärderingen beskriver att de två kurser som KTH från början ansvarade för att ge, ersattes av två andra kurser från den nationella forskarskolan ResArc, som skulle motsvara kurserna inom forskarutbildningen Konst, teknik och design. Nu är det planerat för att byta tillbaka till de ursprungliga kurserna, vilket nämns i intervjuerna och tas upp i självvärderingen, men utan vidare analys av vad det innebär för kvaliteten på forskarutbildningen eller vad det säger om kvalitetsuppföljningen i sig.

I självvärderingen beskrivs kursen "Vetenskapsteori och forskningsmetodik", som en kurs där åtgärder gjorts efter doktoranders invändningar mot kursen, framför allt att det var för mycket litteratur, för många studenter utanför Konst, teknik och design och ingen ämnesspecifik inriktning. Doktoranderna efterfrågar, enligt självvärderingen kurser som tar fasta på den programspecifika

Datum
2019-04-29Reg.nr
411-00072-18

praktiken. Vilken den praktiken är framgår inte av självvärderingen eller intervjuer. Under programmets korta existens, och under de få gånger de olika kurserna i programmet getts, har det gjorts stora förändringar flera gånger. Bedömarna finner visserligen att det är positivt att vara lyhörd inför doktoranderna, men det är också viktigt att poängtera att det är de seniora forskarna som ska stå för en långsiktig hållbar infrastruktur och riktning för forskarutbildningen.

Lärosätet verkar inte för att doktoranden genomför utbildningen inom planerad studietid.

Med hänsyn till att ingen doktorand som deltagit i programmet från början har disputerat är det inte möjligt att bedöma om lärosätet verkar för doktorandernas progression i detta avseende. Inga doktorander har hittills avslutat sin forskarutbildning. Från de individuella studieplanerna framgår däremot att några doktoranders planerade disputationdatum har skjutits upp ett år framåt i tiden, men utan att detta kommenteras i berörda studieplaner, eller tas upp för analys i självvärderingen. Bedömarna ser vissa positiva aspekter i självvärderingen, som arbete med att skapa former för att utbildningen inte skall bli lidande av andra åtaganden. Detta visar på att tydligt arbeta med att utveckla förutsättningar för att doktorander skall kunna genomföra utbildningen inom planerad studietid är ett utvecklingsområde för utbildningen.

Sammanvägd bedömning av bedömningsområdet utformning, genomförande och resultat
Bedömning med motivering: *Inte tillfredsställande*

Forskarutbildningens utformning och genomförande uppfyller inte de kvalitetskrav som ställs på en forskarutbildning, enligt bedömargruppens uppfattning. Den allmänna studieplanen beskriver att forskarutbildningen har hållbar samhällsutveckling i fokus, och att den ska ske i ett dynamiskt möte mellan konstnärliga och vetenskapliga förhållningssätt, genom radikalt omtänkande, och bidra med en stark innovationskraft. Den fler- eller tvärvetenskapliga inriktningen framhålls som unik för utbildningen, men understöds inte i underlagen av några beskrivna ansträngningar för att etablera en sammanhängande forskningsmiljö för det forskningsområde som pekas ut i den allmänna studieplanen. På samma sätt är det specifikt adresserade området frånvarande i form av kurser och seminarier. I stället framgår det av självvärderingen att institutionen vill låta ämnet och forskarutbildningen växa fram främst baserat på doktorandernas arbete. Det finns inget i självvärderingen eller intervjuerna som tyder på att man använt sig av någon annan flerdisciplinär forskarutbildningsmiljö som förebild eller dialogpartner, eller att man gjort en omvärldsanalys för att understödja sin position.

Detta kombineras med att ämnet och utbildningen, enligt intervjuer och självvärdering, formas av doktoranderna själva. Forskarutbildningens moment vilar i stora stycken på det doktoranderna för närvarande arbetar med och har behov av. Doktoranderna förväntas ta ansvar för att forma forskarutbildningen, vilket motiveras med att det tvärvetenskapliga angreppssättet tidigare är oprövat, och det kritiska förhållningssättet är innovativt. Kurser och seminarier anges som de tillfällen när de seniora forskarna möter doktoranderna i en forskarutbildningsvardag, och används därför också för handledning och uppföljning med doktoranderna. Bedömargruppen ser detta som ett av flera exempel på hur svag och sårbar forskarutbildningsmiljön blir med avsaknad av en livaktig forskarmiljö som bas.

Vad gäller kunskap och förståelse är bedömningsgrunden inte tillfredsställande. Det är oklart om ämnet är "hållbar samhällsutveckling" eller "konst, teknik, design". Det erbjuds inte tillräckliga

möjligheter för doktoranden i form av strukturerat och informellt lärande, för att ge bred kunskap och förståelse inom ämnesområdet. Stora delar av utbildningen är inte planerad med utgångspunkt i den distribuerade miljön.

Vad gäller färdighet och förmåga är bedömningsgrunden inte tillfredsställande. Utvecklingen av kunskap och förståelse byggs till stor del på doktorandernas eget arbete och drivkrafter snarare än de seniora forskarna och en genomtänkt ämnesbaserad utveckling. Bedömargruppen saknar den bredd i form av vetenskapligt och konstnärligt kunskapande som förväntas baserat på den allmänna studieplanen. Det råder också brister kring färdighet och förmåga kring innovationskraft, som lyfts fram som specifikt för utbildningen.

Vad gäller värderingsförmåga och förhållningssätt är bedömningsgrunden inte tillfredsställande. Doktorander ges många tillfällen till att utveckla sin självständighet, men hur det omsätts till ett uppföljningsbart lärande för att uppnå intellektuell självständighet är oklart. Det lärande som görs kring forskningsetik struktureras så att det ligger nära doktorandernas eget arbete, utan att struktureras och relateras till etik som generellt ämne.

Vad gäller jämställdhet är bedömningsgrunden inte tillfredsställande. I och med att det gjorts avsteg från kravet på docentmeritering för att agera som huvudhandledare för Konstfacks handledare så har en strukturell ojämställdhet skapats, som dels påverkar karriärvägarna för Konstfacks forskarutbildade och dels påverkar forskarutbildningens kvalitet. Detta sammanfaller med att de som berörs av karriärvägarna till största delen är kvinnor. Här saknar bedömarna insikt och utvecklingsstrategier.

Vad gäller uppföljning, åtgärder och återkoppling är bedömningsgrunden inte tillfredsställande. Det finns ett system för att fånga upp problem och behov hos doktoranderna i termer av kursinsatser. Däremot saknas en systematik i den bredare uppföljningen och åtgärderna baserat på utbildningens mål och kvalitet, i relation till de olika balanserna mellan Konstfack och KTH vad gäller kursansvar, deltagande i forskarmiljö, uppföljningssystem, etc.

I de olika intervjuerna har utbildningsrepresentanterna oreflekterat helt olika bilder av vad forskarutbildningen och ämnet är. Dessa lämnar även olika bilder av målen för forskarutbildningen samt om och hur dessa mål nås. Den infrastruktur som skapats av individuella studieplaner, kurser, seminarier, etappseminarier har inte varit tillräcklig för att motsvara de krav som ställs på en forskarutbildning. Med självvärdering och intervjuerna som bakgrund, uppfattar bedömarna att lärosätena och de seniora forskarna tar för lite ansvar för utbildningen och för att försöka förstå varandras perspektiv. Bedömargruppen rekommenderar att dessa tillsammans på allvar börjar samarbeta inom sina respektive roller inom forskarutbildningen.

Bedömningsområde: Doktorandperspektiv

Bedömning med motivering: *Doktoranden ges möjlighet att ta en aktiv roll i arbetet med att utveckla utbildningens innehåll och genomförande.*

Den huvudsakliga plattformen för doktorandernas inflytande över utbildningen utgörs av programrådet, till vilket doktorandgruppen har utsett två representanter. Syftet med programrådet är bra och är i linje med det förväntade enligt bedömnarnas uppfattning. Lärosätet tar samtidigt upp att deltagandet på mötena av olika anledningar varit svagt, bland annat beroende på skiftande

Datum
2019-04-29Reg.nr
411-00072-18

engagemang och hög arbetsbelastning. En doktorandrepresentant finns även i Utbildnings- och forskningsnämnden på Konstfack, och i Forskning- och forskningsutbildningsutskottet. Utbildnings- och forskningsnämnden har det övergripande ansvaret för forskningens kvalitet, och doktorander har därmed insyn och påverkansmöjlighet i forskningsstrategiska frågor på Konstfack. Doktoranderna får en roll vid rekryteringen av nya doktorander i utbildningen genom att ha en utsedd representant som medverkar vid intervjuutställningarna av kandidater. Programledningen ansvarar för att förmedla information till doktoranderna. I och med att forskarutbildningen är fördelad över KTH och Konstfack, finns en komplexitet i ansvar och inflytande som bör ses över. På det stora hela ser ändå lösningarna för doktoranderna ut att vara förenliga med bedömargruppens förväntningar.

Doktoranden får möjlighet att aktivt utveckla utbildningens innehåll, exempelvis genom kursutbudet och i översynen av den allmänna studieplanen. Exempel på detta är den kritik mot kursen i vetenskapsteori som väcktes och som medförde förändringar och inrättandet av en ny kurs med tydligare avstamp i doktorandernas egna projekt. Även önskemålet om begränsning av externt deltagande i interna kurser har hörtsammats. Bedömarna ser denna lyhörddhet gentemot doktoranderna som ett positivt exempel.

Programmet ger doktoranderna stor frihet att utforma sina doktorandprojekt. Inflytandet på individuell nivå sker framför allt i arbete med de individuella studieplanerna i samråd med huvudhandledaren, och rör då planeringen av projektarbete, kurser, utlandsvistelser och andra aktiviteter. Planering av etappseminarier, val av opponent och dylikt är också frågor där doktoranden har ett stort inflytande. Verktyget för detta utgörs framför allt av den individuella studieplanen. Utvecklingssamtal hålls varje år med den programansvariga och är ytterligare en kanal för doktoranderna. Sett enbart ur doktorandperspektivet är bedömningen att detta i stort är positivt, men här finner bedömargruppen utmaningar som kommer av hur detta samspelar med andra bedömningsområden.

Utbildningen säkerställer inte en god fysisk och psykosocial arbetsmiljö för doktoranden.

Doktoranderna erbjuds en fysisk arbetsplats på Konstfack, samt tillgång till verkstäder av mycket hög kvalitet för arbete med många material, IT-utrustning och bibliotek. Studenthälsan på KTH erbjuder stöd vid studerandesvårigheter och dylikt. Forskarutbildningsansvarig finns för samtal när problem uppstår om arbetsprocess eller handledning. Två handläggare på KTH finns tillgängliga för att hjälpa doktoranderna med praktiska frågor om LADOK, elektronisk individuell studieplan, doktorandmedel, beställning av resor m.m. På Konstfack finns motsvarande resurser på utbildnings- och forskningsadministrativa avdelningen (UFA), som stöd och komplement till de personalansvariga på den institution där doktoranden är anställd. Alla funktioner verkar alltså finnas på plats, men det framkommer i underlagen att det råder otydligheter i vart doktoranderna ska vända sig i olika frågor. Bedömarna anser därför att detta inte verkar vara en stabil lösning och vill lyfta det som ett viktigt utvecklingsområde.

Flera av doktoranderna bor på annan ort eller har valt en lägre arbetstakt på grund av annan konstnärlig verksamhet. Detta försvårar ett aktivt deltagande och inflytande, och minskar dessutom möjligheten till möten och utbyten på daglig basis. Utbildningen är inriktad mot doktorander som bedriver en självständig praktik, vilket innebär att de har andra arbetsplatser och nätverk med externa parter. Det framgår av självvärderingen och intervjuerna att särskilt Konstfack vill bygga upp en daglig forskningsmiljö vid lärosätet, samtidigt som doktoranderna ofta har sina vardagliga projektaktiviteter

Datum
2019-04-29Reg.nr
411-00072-18

långt ifrån institutionen. Bedömarna hade gärna sett att utbildningen presenterat en strategi för att hantera denna situation och för att skapa en gemensam miljö mellan de båda lärosätena.

Självvärderingen tar upp att det finns en önskan från flera håll om närmare kontaktvägar mellan doktorander och forskare. Doktoranderna efterfrågar mer och tätare kontakt och utbyte sinsemellan, till exempel genom att begränsa deltagandet i kurser till doktorander inom programmet. Detta hamnar då i strid med ambitionen för programmet, som är att bredda studenternas nätverk genom bredare deltagande i kurserna. Det framkommer enligt bedömarna en spänning mellan doktorandernas vilja att i högre utsträckning forma utbildningen, och utbildningens ambitioner att förena konstnärliga och vetenskapliga förhållningssätt med avancerade kunskapsteoretiska och metodologiska perspektiv.

Bedömarna uppfattar som ett tydligt utvecklingsområde för de två lärosätena att skapa en enkel och tydlig struktur för doktorandernas arbetsmiljö och dess utveckling, samt göra ett val när det gäller närvaro i forskarutbildningsmiljön och utarbeta strukturer och former efter detta.

Sammanvägd bedömning av bedömningsområdet doktorandperspektiv**Bedömning med motivering:** *Tillfredsställande*

Sammanfattningsvis framgår det av både intervjuerna och självvärderingen att doktoranderna i hög grad är involverade i utformningen av utbildningen och har stor frihet att organisera sina egna projekt. Denna involvering och frihet i det egna arbetet verkar däremot inte matchas tillräckligt väl av en tydlig profilering av ämnet, miljön, eller en daglig forskningspraxis som doktoranderna kan förhålla sig till.

Det är problematiskt anser bedömarna att forskarutbildningsmiljön inte knyter an till någon egentlig sammanhängande forskningsmiljö som även inkluderar disputerade forskare, och att planer på att etablera en sådan miljö inte verkar finnas. Dessutom har institutionerna inte ett tillräckligt stöd för den distribuerade inlärningsmiljö som är en konsekvens av att ha antagit doktorander som inte är på plats på institutionen.

Bedömningsområde: Arbetsliv och samverkan**Bedömning med motivering:** *Utbildningen är utformad och genomförs på ett sådant sätt att den är användbar och utvecklar doktorandens beredskap att möta förändringar i arbetslivet såväl inom som utanför akademien.*

Utbildningen är avsedd att vara uttalat tvärdisciplinär med ett starkt hållbarhetsfokus enligt självvärderingen och den allmänna studieplanen: "Görandets praktiker förenas med ett kritiskt akademiskt perspektiv som tillsammans bidrar till innovation och nytänkande". Det redovisas däremot på flera ställen i självvärderingen att de utbildningsansvariga upplever svårigheter att implementera perspektivet i sin verksamhet och att vissa forskningsperspektiv uteblir. Bedömggruppen hade önskat att strategierna för implementering hade beskrivits tydligare samt att det även redovisats vilka satsningar som görs för att nå utbildningens mål för innovation.

Utbildningens beskrivs ha en unik inriktning mot att förena vetenskapliga och konstnärliga perspektiv vilket förväntas ge doktoranderna en god beredskap för en verksamhet som forskare. Från intervjuerna framkom att inga egentliga samtal om karriärvägar efter avslutad forskarutbildning sker, vare sig om möjligheterna att fortsätta inom forskningen eller att arbeta som forskarutbildad designer utanför lärosätena. Detta identifierar bedömggruppen därför som ett utvecklingsområde.

Disputerade designers är efterfrågade inom många samhällssektorer utanför akademien där kunskap om immaterialrättsliga frågor, näringslivets lönsamhet och ekonomistyrda verksamheter kommer alltmer i fokus. Det framgår inte av underlagen om dessa kunskapsområden finns representerade inom ramen för någon av de kurser, projekt eller andra moment som ingår i utbildningen. Att kurserna inbegriper ett stort antal inbjudna forskare som ger doktoranderna inblick i flera forsknings- och verksamhetsområden, både inom och utanför akademien, är enligt bedömarna positivt.

Flera doktorander har aktiva samarbeten med externa parter som del i sin forskningspraktik. Av de individuella studieplanerna framgår att vissa doktorander har samverkan i internationella projekt, men att de flesta har det inte. I de fall sådan samverkan finns saknar bedömarna däremot en beskrivning av hur samarbetena är kopplade till utbildningens tematik, vilket borde ha framgått och exemplifierats. Bedömargruppen finner det viktigt ur ett arbetslivs- och samverkansperspektiv att doktoranderna erbjuds kunskap och färdigheter inom områden som är en del av ett arbetslivsperspektiv utanför akademien, t.ex. entreprenörskap, innovation, ekonomi och anser att detta inte lyfts fram i tillräcklig utsträckning.

Sammanfattande bedömning av bedömningsområdet arbetsliv och samverkan

Bedömning med motivering: *Tillfredsställande*

Doktoranderna skaffar sig av egen kraft erfarenheter från många olika miljöer, och i seminarier och kurser får de tillfälle att föra dialog med andra praktiker. Den förberedelse detta ger för en karriär utanför akademien är viktig. Däremot uppfattar bedömarna att det saknas en dialog eller inslag inom utbildningen om framtida karriärvägar.

Samlat omdöme: *Ifrågasatt kvalitet*

Bedömning med motivering: *Sammantaget visar underlagen att utbildningens kvalitet är ifrågasatt.*

Bedömarna finner förutsättningarna för att bedriva en god forskarutbildning som ett tydligt utvecklingsområde. Sett till personalresurser finns vissa förutsättningar med docentkompetenta handledare, men dessa utnyttjas inte fullt ut, vilket medför att bedömarna identifierar brister i forskarutbildningsmiljön. Tillräckligt ansvar har inte tagits av KTH och Konstfack för att skapa en livaktig forskarutbildningsmiljö baserat på de förutsättningar som finns. Både lärosätena och de seniora forskarna som anges vara en del av miljön, behöver ta ett större helhetsansvar för utbildningen, och forskarutbildningsmiljön. Bedömarna uppfattar det i nuläget som att alltför stort ansvar och alltför stor förväntan läggs på doktoranderna att forma forskarutbildningen och ämnet. Att doktorander är en del av den gemenskap som formar ett ämne är självklart och något positivt, och att seniora forskare med egen forskning tar eget aktivt ansvar i en sådan gemenskap är också det som förväntas. Bedömargruppen anser att lärosätena hittills inte förmått bygga en sådan forskningsmiljö, och inte heller en forskarutbildningsmiljö.

Forskarutbildningens utformning och genomförande kan inte anses uppfylla de kvalitetskrav som ställs på en forskarutbildning. Utifrån den allmänna studieplanen och övriga underlag framstår det för bedömargruppen ännu som oklart om ämnet är "hållbar samhällsutveckling" eller "konst, teknik, design", och utformningen och genomförandet fokuserar på en liten del av detta. Detta är ett tydligt och angeläget utvecklingsområde för utbildningen. Bedömarna finner det tydligt uttalat i de sammantagna underlagen att doktoranderna inte bara förväntas genomgå en forskarutbildning.

Datum
2019-04-29Reg.nr
411-00072-18

Många av forskarutbildningens moment vilar i dag till stor del på doktoranderna och de projekt de för närvarande arbetar med och vilka behov som finns knutna till dessa, vilket är både olyckligt och olämpligt. På så sätt förväntas doktoranderna ta ansvar för att forma forskarutbildningen, vilket motiveras med att det tvärvetenskapliga angreppssättet tidigare är oprövat, och det kritiska förhållningssättet är innovativt. För de två lärosätena kan detta vara korrekt, men bedömarna ser inte detta gälla generellt inom forskarutbildning.

När det gäller resultatuppföljning sker den genom examination av kurser och genom seminarier, vilka båda två anges som de tillfällen när de seniora forskarna och forskarutbildarna möter doktoranderna. Detta är ett av flera exempel som bedömarna anser visa på hur svag och sårbar forskarutbildningsmiljön blir med avsaknad av en livaktig forskarmiljö som bas. Den ottydlighet som finns i den allmänna studieplanen underlättar inte en systematisk planering och uppföljning i en forskarutbildning som i dagsläget uppfattas ske i obalanserat samarbete mellan två lärosäten. Den infrastruktur som skapats av individuella studieplaner, kurser, seminarier, etappseminarier har inte varit tillräcklig för att motsvara de krav som ställs på en forskarutbildning, och identifieras därför också av bedömargruppen som ett centralt utvecklingsområde. Således kan ingen av de tre kunskapsformerna anses som tillräckligt uppfylld.

Vid ett betraktande av KTH:s och Konstfacks respektive personalgrupp som en sammanhållen miljö uppvisas en god jämställdhet. Bedömargruppen identifierar ändå tydliga strukturella jämställdhetsutmaningar, där skillnader mellan de båda lärosätena förstärker dessa. Bland annat understöds den strukturella ojämställdheten på ett olyckligt sätt genom KTH:s undantag för huvudhandledare från Konstfack från kravet på docentkompetens för att kunna vara huvudhandledare. I utbildningen är vissa typer av jämställdhetsaspekter närvarande, genom enskilda forskares och doktoranders intressen. Däremot har det inte tydligt framgått att jämställdhet som kvalitetsaspekt finns integrerat sårbart i utbildningen på ett mer övergripande sätt, vilket gör att bedömningsområdet inte kan anses som tillfredsställande uppfylld.

Under den relativt korta tid som forskarutbildningen funnits har lärosätena hunnit göra ett antal radikala åtgärder i relation till den allmänna studieplanen. Dels har obligatoriska kurser för en doktorandkull ersatts med kurser från en annan forskarutbildning, dels har ett antal handledarbyten genomförts, och dels har en kurs från forskarutbildningen som lockat studenter från andra forskarutbildningar gjorts till en kurs som inte ger tvärvetenskapliga inspel. Bedömarna anser att det är mycket positivt att utbildningsföreträdarna lyssnar in doktoranderna, men det är också viktigt att poängtera att det är de seniora forskarna som ska stå för en långsiktigt hållbar infrastruktur och riktning för forskarutbildningen. Sammantaget kan därför bedömningsgrunden Uppföljning, åtgärder och återkoppling inte anses vara tillfredsställande.

Doktorandernas perspektiv har stort inflytande på forskarutbildningens innehåll och utformning, och de har stor frihet att forma egna projekt. Bedömningsområdet Doktorandperspektiv bedöms i huvudsak som tillfredsställande. Det som saknas är en daglig forskningsmiljö som bärs upp av seniora forskare och som denna frihet kan förhålla sig till, och som samtidigt utgör en levande dialog om ämnet och dess särarter.

Många doktorandprojekt sker i samverkan med andra miljöer utanför lärosätena. Bedömningsområdet Arbetsliv och samverkan bedöms som tillfredsställande. Detta ger doktoranderna goda möjligheter att

självständigt utveckla sin förmåga att utveckla karriärförståelse bortanför akademien, vilket bedömarna finner vara ett gott exempel.

Umeå universitet

Lärosäte	Forskarutbildningsämne	ID-nr
Umeå universitet	Industridesign - licentiat- och doktorsexamen	A-2018-02-4439
<p>Bedömningsområde: Förutsättningar</p> <p>Personal</p> <p>Bedömning med motivering: <i>Antalet handledare och lärare och deras sammantagna vetenskapliga och pedagogiska kompetens är adekvat, men står inte i proportion till utbildningens volym, innehåll och genomförande på kort och lång sikt.</i></p> <p>Den vetenskapliga forskarutbildningen i industridesign vid Umeå universitet inrättades 2001, den första doktoranden disputerade 2012. Från 2012 gjordes en omarbetning av utbildningen. Med en tydlig profil mot design som artefaktens tillblivelse inklusive de faktorer som bestämmer tillblivelsen, är utbildningen nu mer fokuserad. Utbildningen omfattar för närvarande åtta doktorander, och ges inom ramen för institutionen designhögskolan på teknisk-naturvetenskaplig fakultet. Forskarutbildningsämnet är inom ramen för sin profil tvärdisciplinär och bygger på ett forskar- och lärarkollegium med flera lärosätetillhörigheter.</p> <p>I självvärderingen anges att institutionsledningen de senaste tre åren fokuserat på att skapa förutsättningar för tre kunskapsproducerande praktiker: forskande, konstnärligt och professionellt. Bedömargruppen finner det positivt att detta lyfts fram som en ram för självvärderingen.</p> <p>Från självvärderingen framgår även att de två professorerna är huvudhandledare för alla de nio antagna doktoranderna, samtidigt som dessa två även ansvarar för och genomför de obligatoriska kurserna inom forskarutbildningen. Detta görs inom ramen för 0,7 heltidsekvivalenter, vilket inte kan anses stå i proportion till utbildningens volym. Två av de nio doktoranderna huvudhandleds av en professor som har sin huvudsakliga anställning på ett lärosäte i USA med 20 procentstjänst vid Umeå universitet. De två lektorer som besitter handledarkompetens bihandleder tre av doktoranderna. Den lektor (0,05 heltidsekvivalenter) som är knuten till Umeå universitet bihandleder en doktorand på distans från sin huvudsakliga anställning på ett lärosäte i USA.</p> <p>Det internationella kollegiet, och kopplingarna till andra forskande lärosäten är enligt bedömarens uppfattning i grunden positivt, förutsatt att det också innebär utveckling och skapar en kritisk massa. Från självvärderingen framgår dock inte hur detta skapar utväxling i personalgruppen i form av högre kvalitet eller ökad effektivitet. Bedömargruppen rekommenderar därför att Umeå universitet gör en översyn över hur detta skulle kunna åstadkommas.</p> <p>Baksidan av att ha ett internationellt kollegium, som inte befinner sig på lärosätet annat än vid specifika tillfällen, är att personalgruppen försvagas av att flera av de tongivande personerna inte befinner sig i personalgruppen på daglig bas. Den faktiska tillgängligheten för doktoranderna till dessa forskare framgår inte av självvärderingen, men i intervjuerna framgick att kommunikationen med dessa upplevs som tillfredsställande.</p> <p>I självvärderingen uppmärksammas tydligt behovet av att anställa fler personer med handledarkompetens vid institutionen. Detta sammanfaller med bedömargruppens rekommendation för att anpassa kollegiets kapacitet till volymen på forskarutbildningen. Det framgår även att utannonsering av en heltidsprofessur planerades redan under 2015, men att detta ännu inte har</p>		

Datum
2019-04-29Reg.nr
411-00072-18

kunnat genomföras på grund av otillräckliga ekonomiska förutsättningar. Under 2017 anställdes en lektor som fungerar som biträdande handledare. I självvärderingen hänvisas det till en kompetensförsörjningsplan, och bedömargruppen antar att det är till den det refereras när framtiden för personalgruppen beskrivs. Genom rekrytering av gästprofessorer och omstrukturering av institutionsuppdrag tillför den planen ytterligare personer och mer tid för forskning och forskarutbildning. Forskningsmiljön är sårbar, vilket bedömarna identifierar som en utmaning för lärosätet, där behov av fler seniora forskare med egen forskning i miljön behöver vara en prioriterad satsning genom fasta forskningsresurser och projektmedel.

Bedömargruppen identifierar på medellång sikt en tydlig sårbarhet, såvida området är i återkommande behov av strategiska satsningsmedel från lärosätet för att upprätthålla sin personalkapacitet, och därmed sin förmåga att erbjuda en god forskarutbildning. Det framgår av självvärderingen och intervjuer att institutionen satsar på att attrahera externa forskningsmedel för finansiering av bland annat doktorandstipendier och postdoktorer. Detta anser bedömargruppen vara ett naturligt nästa steg för institutionen, men det är även bedömargruppens uppfattning att en sådan strategi förutsätter en större tilldelning av medel även till ordinarie befattningar på senior nivå från lärosätet.

I självvärderingen noteras att personalgruppen är könsmässigt obalanserad. Det är bra att det konstateras och att vissa analyser görs, som att den relativt jämna könsbalansen bland forskarstuderandena beror på att flera lärare som är kvinnor antagits till forskarutbildningen till följd av Designhögskolans kompetensutvecklingsstrategier. Med utgångspunkt i det ser bedömargruppen goda möjligheter till en mer djuplodande analys, som realistiskt beskriver vad detta får för konsekvenser framöver för personalen.

Bedömningsområde: Förutsättningar**Forskarutbildningsmiljö**

Bedömning med motivering: *Forskningen i den aktuella miljön har en sådan kvalitet och omfattning att utbildning på forskarnivå kan bedrivas på en hög vetenskaplig nivå och med goda utbildningsmässiga förutsättningar i övrigt. Relevant samverkan sker med det omgivande samhället både nationellt och internationellt.*

I självvärderingen framgår att de seniora forskarna de senaste sex åren har fokuserat på att bygga upp forskarutbildningens strukturer. Bedömargruppen ser positivt på det långsiktiga arbetet med detta, vilket avspeglas framför allt i den allmänna studieplanen och de individuella studieplanerna. Baserat på söksiffror till utlysta doktorandtjänster verkar också miljön internationellt attraktiv som forskarutbildningsmiljö.

En konsekvens av satsningen på att bygga upp forskarutbildningen har varit att forskningen i miljön framför allt utförs av doktorander, vilket understöds av intervjuerna. Forskningen håller däremot hög kvalitet, vilket framgår av de publikationer som redovisas.

I självvärderingen framhålls att de seniora forskarna i miljön har haft lite tid till egen forskning de senaste sex åren. Bedömargruppen förstår detta som en konsekvens av att miljön med seniora forskare inte har kunnat utökas i den takt som institutionen har planerat. Det är bekymrande att det finns så få forskare med så lite tid för egen forskning på plats i miljön, som ska skapa ramverket för och upprätthålla den forskningskultur som krävs. I det sammanhanget förefaller det extra viktigt att

Datum
2019-04-29Reg.nr
411-00072-18

institutionen lyckas med sin strategiska satsning för att få del av externa forskningsmedel. Självvärderingen betonar att det hittills har utförts enbart begränsade insatser på detta område, men att institutionen har haft framgång med bland annat ansökan om projekt om designfilosofi och digitalisering från Marianne och Marcus Wallenbergs stiftelse, där 4,5 miljoner kronor har beviljats för perioden 2018-2021.

Flera av de anknutna forskarna har sin dagliga verksamhet på en annan ort och i en annan organisation. Det medför att miljön blir starkt beroende av digitala medier för att närheten mellan seniora forskare och doktorander ska kunna upprätthållas, och av de fåtal sammankomster som förekommer varje år på plats i Umeå. I självvärderingen saknar bedömarna en reflektion av hur detta påverkar forskningsmiljön och konsekvenser för den dagliga kvaliteten på forskarutbildningen, och hur detta integreras i studiemiljön. Flera av de internationella forskarna har omfattande tjänstledigheter eller begränsade förordnanden, vilket sätter frågetecken för deras faktiska tillgänglighet i forskarutbildningsmiljön och forskningsmiljön. En är tjänstledig på 80 procent från en heltid, och en annan är tjänstledig på 75 procent från en 20 procentstjänst.

I miljön har två doktorander aktivitetsgrad om 10 procent eller lägre. Det är bedömargruppens rekommendation att så låga aktivitetsgrader inte ska vara ett alternativ, vare sig för institutionen eller för doktoranden. En så låg aktivitetsgrad ger inga goda förutsättningar för att bedriva forskning eller för en doktorand att ta sig fram till disputation. Bedömargruppen ser det som positivt att adjunkter får möjlighet att forska för att disputeras, och det är en styrka att knyta industridoktorander till miljön, men i flera fall får de inte tillräckliga förutsättningar att bedriva sin forskarutbildning, vilket bland annat framgår tydligt i individuella studieplaner och självvärderingen.

Samverkan med andra delar av Umeå universitetet verkar bygga på närhet genom det konstnärliga campuset samt en historisk koppling till informatikämnet. Baserat på de individuella studieplanerna verkar det finnas ett behov av att utveckla relationen till genus- och maktstudier, för att understödja miljön. Trots att samverkan med genusstudier lyfts upp i självvärderingen, tas detta inte upp som ett bidrag till miljön, utan endast som en del av jämställdhetsarbetet. Här identifierar bedömarna ett utvecklingsområde.

I självvärderingen och i de individuella studieplanerna tydliggörs att nationella satsningar som ResArc och Designfakulteten har varit viktiga i att skapa förutsättningar för miljön att utvecklas och ges sammanhang bortanför miljön på plats i Umeå. Bedömargruppen ser det som oroväckande att designområdet verkar vara i återkommande behov av strategiska satsningsmedel centralt från Umeå universitet för att upprätthålla sin handledarkapacitet, och därmed ett beroende i sin förmåga att erbjuda god forskarutbildning. Samtidigt tilldelas designnämnet inte fakultetsfinansiering som andra inom fakulteten. Det är bedömargruppens uppfattning att tilldelning av ordinarie medel till befattningar på senior nivå samt fakultetsmedel till doktorandstipendier och postdoktorer är avgörande för att institutionen ska lyckas få utdelning från större externt finansierade forskningsbidrag. Det saknas i självvärderingen en genomgång av hur de satsningar som har gjorts 2009, 2012 och 2015 har bidragit till att skapa förutsättningar för en livaktig forskningsmiljö.

Självvärderingen pekar på några centrala komponenter i miljön som bedömargruppen anser vara välplanerade och välutformade. Dels är det valet att bedriva forskningen med bas i studiomiljö, där utbytet mellan doktorander och forskare kan ske både strukturerat och informellt, dels det

Datum
2019-04-29Reg.nr
411-00072-18

återkommande seminariet som ger ett intryck av att vara väl inarbetat samt även den årliga doktorandfestivalen.

Sammanvägd bedömning av bedömningsområdet förutsättningar**Bedömning med motivering: *Tillfredsställande***

Umeå universitet har under flera år lagt mycket resurser på att utveckla sin forskarutbildningsmiljö, med utgångspunkt i att många av de seniora forskarna inte har sin dagliga verksamhet förlagd i miljön. Utifrån de förutsättningarna har Umeå universitet genomfört ett långsiktigt och genomgripande arbete med den allmänna studieplanen och en doktorandnära process med de individuella studieplanerna som har varit centralt för att åstadkomma en väl fungerande forskarutbildningsmiljö. Forskningsmiljön är vid tiden för utvärderingen sårbar, och de personella förutsättningarna är inte anpassade till volymen på forskarutbildningen med ett obalanserat nyttjande av handledar- och lärarkompetenser i forskarutbildningens olika delar. Sårbarheten blir särskilt tydlig när bedömargruppen tar i beaktande att de ledande forskarna i forskningsmiljön i sin anställning i princip inte har någon tid över till egen forskning. Bedömargruppen rekommenderar därför åtgärder vad gäller handledarkapaciteten inom området. Kvaliteten på den forskning som bedrivs av både seniora forskare och doktorander håller hög kvalitet. Bedömargruppen ser positivt på forskarutbildningens internationella attraktivitet som avspeglas i doktorandkollegiet, och i det internationella kollegiet av forskare som är knutna till miljön. Sammantaget visar Umeå universitet att det går att skapa en god forskarutbildningsmiljö, där flera av de tongivande forskarna deltar i miljön på andra sätt än att vara på plats fysiskt.

Bedömningsområde: Utformning, genomförande och resultat**Måluppfyllelse av examensmål i kunskapsformen kunskap och förståelse**

Bedömning med motivering: *Utbildningen säkerställer genom utformning, genomförande och examination att doktoranderna, när examen utfärdas, visar bred kunskap och förståelse inom forskarutbildningsämnet inklusive dess vetenskapliga metodik.*

I självvärderingen anges de grundkomponenter som är en del av att åstadkomma måluppfyllelsen. Dels är det den nya allmänna studieplanen som sätter ramar, med den tillhörande utarbetade processen för strukturell uppföljning på individnivå av de individuella studieplanerna. Dels är det forskningsseminariet, läsgrupper, det egna kursutbudet, fakultetens kursutbud, doktorandfestivalen, högskolepedagogisk kurs, deltagande i kurser i andra forskarmiljöer, individuella läskurser samt publicering och presentation. På det stora hela påminner detta om hur många andra etablerade forskarutbildningar beskriver sina grundkomponenter. Bedömargruppens uppfattning är att det finns en välorganiserad och funktionell grundstruktur, som är relevant och ger möjlighet att uppnå måluppfyllelse. Bedömargruppen ser det också som en bra prioritering, utifrån den personaltäthet som finns i miljön, att ge de fyra ämnesdrivna kurserna över en tvåårsperiod.

Bland komponenterna finns en skillnad mellan de som examineras genom formella och transparenta arbetssätt och de som examineras genom mer informella arbetssätt. Till de förra hör exempelvis kurserna som erbjuds i kursutbudet. Kursdelen utgörs av 70-100 högskolepoäng varav 40 högskolepoäng är obligatoriska. Av de obligatoriska är 30 högskolepoäng ämnesspecifika och 10 högskolepoäng fokuserade på generiska färdigheter såsom vetenskapsteori, etik och pedagogik. När det gäller de som examineras med mer informella arbetssätt, pekar självvärderingen på ett stort och tungt ansvar för de enskilda doktorandernas handledare, genom det ständigt pågående samtalet

med forskare i miljön och från andra miljöer samt de texter som författas baserat på läskurser, etc. Dessutom lyfts det i självvärderingen fram en förflyttning av grunden för examination till extern peer-review utanför det direkta forskarutbildningssammanhanget. Intervjuerna understöder både vikten av dessa informella arbetssätt och av att de fungerar tillfredsställande.

Det framgår inte av självvärderingen hur forskningsseminariet och läsgrupper faktiskt examineras, inte heller vilka strukturer som används för att säkerställa kunskap och förståelse baserat på dessa. För bedömargruppen har det inte tydligt framkommit hur systemet görs transparent och rättvist för doktoranderna, vilket därför identifieras som ett utvecklingsområde.

När det gäller att bygga en kunskapsprogression och en grund för informell examination på peer-review av konferens- och journalbidrag, framgick det av intervjuerna att detta sker i dialog mellan handledaren, medförfattaren och doktoranden. Eftersom dessa bidrag till sin natur är provisoriska och innebär prövande av resultat i olika delprojekt i forskningen, och inte nödvändigtvis en drivkraft för kunskap och förståelse inom ämnet, riskeras ett starkt beroende av de förutsättningar, kvaliteter och förmågor som de anonyma granskarna har. Bedömarna identifierar här ett utvecklingsområde, att göra detta transparent och rättvist mellan doktoranderna.

Umeå universitet betonar i självvärderingen sina försök att skapa en utbildning som förbereder doktoranden för en fortsatt verksamhet där denne är ensam om sin spetskompetens, baserat på en idé om att detta skiljer designforskning från annan forskning. Även om det inte uttalas direkt, uppfattar bedömarna att detta innebär att en hög grad av självständighet avkrävs doktoranderna, vilket också direkt medför en aktiv frånvaro av kontakt med seniora forskare. Det är bedömargruppens uppfattning att detta förhållande bekräftades under intervjuerna. Det framgår inte av självvärderingen hur lärosätet betraktar målet att utbilda doktoranden mot en spetskompetens inom ett område som kräver kunskap och förståelse. Därmed framgår det inte hur utbildningen systematiskt arbetar med att utveckla doktorandernas kunskap och förståelse för att självständigt kunna verka inom sin spetskompetens, eller att kunna etablera designforskning i nya miljöer.

I självvärderingen framhåller lärosätet att ämnet finns inom en tvärdisciplinär tradition. I utformningen av forskarutbildning förlitar sig lärosätet i viss utsträckning till andra verksamheter för att åstadkomma detta. Med tanke på den personaltäthet som finns inom området är detta nödvändigt. I intervjuerna framhölls detta som positivt för utbildningen och doktoranderna. Detsamma gäller den ämnesspecifika fördjupningen, där lärosätet erbjuder en förberedd struktur genom de fyra obligatoriska kurserna, för att ge doktoranderna en introduktion till centrala teman inom ämnet. Sedan låter institutionen den enskilde doktorandens kunskapssökande driva ämnesfördjupningen, ibland understött av kurser från externa parter. Här finner bedömarna en utmaning för ett relativt nyetablerat forskarutbildningsämne att kunna erbjuda och tydliggöra en ämnesfördjupning bortanför det projektspecifika. I ett sådant arbete spelar seniorforskarna en viktig roll. Från intervjuerna gavs olika bilder av hur detta hanteras, men i dagsläget verkar detta fångas upp i samtalet mellan handledarna, baserat på den utvecklade processen med de individuella studieplanerna. Däremot framstår det inte tydligt för bedömargruppen hur den samlade kunskapen i sig omsätts i strukturella förutsättningar för doktorander att positionera sin ämnesfördjupning i relation till detta, vilket därmed skulle kunna vara ett utvecklingsområde.

Som noteras i självvärderingen har miljön ett begränsat antal seniora röster som kan understödja formandet av ett tvärdisciplinärt samtal, även för gäster som vistas i miljön. Här finns en viktig

utmaning för lärosätets vidare utveckling. Det är bedömargruppens uppfattning att de kurser som institutionen erbjuder i större utsträckning skulle kunna fungera som en plattform för tvärdisciplinära samtal, om de skulle erbjudas även till doktorander inom närliggande ämnen från andra institutioner. På ett lärosäte av Umeå universitets storlek borde det enligt bedömargruppens uppfattning finnas goda möjligheter till ett bredare tvärdisciplinärt anslag och på så sätt placera in designforskningen i de olika traditioner som ämnet är en del av.

Bedömningsområde: Utformning, genomförande och resultat**Måluppfyllelse av examensmål i kunskapsformen färdighet och förmåga**

Bedömning med motivering: *Utbildningen säkerställer genom utformning, genomförande och examination att doktoranderna, när examen utfärdas, visar förmåga att planera och med adekvata metoder bedriva forskning och andra kvalificerade uppgifter inom givna tidsramar samt såväl i nationella som internationella sammanhang muntligt och skriftligt med auktoritet kan presentera och diskutera forskning och forskningsresultat i dialog med vetenskapssamhället och samhället i övrigt. Doktoranderna visar också förutsättningar för att såväl inom forskning och utbildning som i andra kvalificerade professionella sammanhang bidra till samhällets utveckling och stödja andras lärande.*

Lärosätet betonar i självvärderingen försöken att skapa en utbildning som förbereder doktoranden för en fortsatt verksamhet där denne är ensam om sin spetskompetens. Till stor del verkar detta betraktas som en färdighet och förmåga, och den inkluderas som en del i den utarbetade processen med de individuella studieplanerna. Bland annat skriver doktoranden på egen hand sin första forskningsskiss, som sedan ligger till grund för den första individuella studieplanen. Utifrån detta menar bedömargruppen att lärosätet fångar många av de färdigheter och förmågor som motsvarar måluppfyllelsen såsom den specificeras i den allmänna studieplanen.

Lärosätet lägger stor vikt vid samverkan med det omgivande samhället. Några av intervjuerna tog upp de externa nätverken som en styrka för doktoranden, även om det för bedömare inte tydligt framgår hur det är ordnat specifikt för forskarutbildningen och doktorandernas projekt. Självvärderingen tar upp utmaningen med hur doktoranderna prioriterar externa kontra interna krav och deadlines i forskarutbildningen, t.ex. prioritering av deadlines för konferenser framför avslutandet av kurser. Det här symptomet tyder enligt bedömarens uppfattning på ett större problem och bekymmer för en forskarutbildning än lärosätet medger, särskilt med det fokus på självständig spetskompetens som Umeå universitet framhåller är målet med forskarutbildningen. Här rekommenderar bedömargruppen att utbildningen gör en mer noggrann analys dels av vad grundproblemet består av, och dels hur man ska kunna komma tillrätta med det. Detta skulle kunna underlätta att den prioritering av deadlines som görs sker systematiskt utifrån de mål som finns för doktorandens forskarutbildning och inte enbart baserat på externa krav.

Doktoranderna uppmuntras att delta i och göra presentationer på konferenser samt skriva i tidskrifter, bland annat genom att varje doktorand har en budget för resor till konferenser. Bedömargruppen ser positivt på att doktorander får både möjlighet och ansvar för detta.

Undervisning och pedagogisk träning är en integrerad del av forskarutbildningen, vilket ofta anses som en viktig lärprocess för att utveckla sin färdighet och förmåga inom ett ämne och den egna specialiseringen. Bedömargruppen delar den uppfattningen. I självvärderingen antyds att det tidigare funnits oklarheter om den mängd tid som doktoranderna förväntas lägga på undervisning och om den faktiska tid som doktoranderna har avsatt till undervisning. Detta var också ett tema under

Datum
2019-04-29Reg.nr
411-00072-18

intervjuerna, där representanter för lärosätet själva identifierade en förbättringspotential i tydligheten av tidsrapporteringen genom att tillämpa det bemanningsplaneringssystem som finns centralt vid lärosätet.

Bedömningsområde: Utformning, genomförande och resultat**Måluppfyllelse av examensmål i kunskapsformen värderingsförmåga och förhållningssätt**

Bedömning med motivering: *Utbildningen säkerställer genom utformning, genomförande och examination att doktoranderna, när examen utfärdas, visar intellektuell självständighet och vetenskaplig redlighet samt förmåga att göra forskningsetiska bedömningar. Doktoranden har också nått fördjupad insikt om vetenskapens möjligheter och begränsningar, dess roll i samhället och människors ansvar för hur den används.*

Bedömargruppen ser det som positivt att frågorna om etik och redlighet dels avhandlas obligatoriskt i kursformat, och dels drivs av de seniora forskarna. Det blir extra tydligt i den del där självvärderingen pekar ut behovet av att utveckla moment och kurser om design och designerns roll och inflytande. Här ges uttryck för de generella möjligheterna för forskningen att påverka värderingar och förhållningssätt, vilket designfältet delar med många andra forskningsområden. Här ges också uttryck för en uppfattning om designfältets kontroversiella roll, som motiv och möjlighet för att ta fram nytt konkret innehåll. Båda dessa möjligheter ser bedömargruppen som positiva.

Bedömargruppen anser att det är särskilt relevant att institutionen överväger ytterligare inslag som specifikt tar upp frågor om forskningsetik i förhållande till designfältets och designerns särskilda roll. Detta kan bidra till att progressionen av det forskningsetiska förhållningssättet säkras och följs upp med de enskilda doktoranderna. Här spelar också de doktoranddrivna seminarierna en viktig roll, de kollegiala granskningar som görs av doktorandernas papers och deras slutliga avhandling.

Doktoranderna tränas med avseende på intellektuell självständighet och integritet, samtidigt som frånvaron av daglig senior närvaro gör doktoranderna mer beroende av varandra. Detta framgår tydligt i intervjuerna, där det vid flera tillfällen tydliggörs att doktoranden förväntas vara den drivande kraften. Det är bedömargruppens värdering att detta hittills har fungerat, men att det också innefattar en sårbarhet. Av självvärderingen framgår att utbildningen ställer höga krav på doktoranden vid antagningen, bland annat att denne ska kunna producera en forskningsskiss som sedan används som bedömningsunderlag. Även om det kan upplevas tidigt i processen för en så relativt ung utbildning, vill bedömargruppen ändå rekommendera lärosätet att följa upp denna aspekt, för att utvärdera på vilka sätt den har bidragit till forskarutbildningens kvalitet och resultat. I det här sammanhanget kan det vara relevant att rikta uppmärksamheten mot hur kraven för en sådan forskningsskiss kan skapa normkonservatism.

Bedömningsområde: Utformning, genomförande och resultat**Jämställdhet**

Bedömning med motivering: *Ett jämställdhetsperspektiv beaktas, kommuniceras och förankras i utbildningens innehåll, utformning och genomförande.*

Bedömargruppen ser det som en positiv utgångspunkt att lärosätet har en medvetenhet om obalansen i jämställdhet, såväl inom som utom den akademiska kontexten inom fältet. Enligt självvärderingen ansluter utbildningen sig till de övergripande policydokument som finns.

I självvärderingen noteras att personalgruppen är könsmässigt obalanserad, och en relativt enkel analys görs baserad på numerärer. Det är visserligen bra att den analysen finns, och att vissa konstateranden görs, som att könsbalansen bland forskarstuderande är jämförelsevis god beroende på att flera lärare som är kvinnor antagits till forskarutbildningen till följd av Designhögskolans kompetensutvecklingsstrategier. Däremot saknar bedömargruppen en mer djuplodande analys, som realistiskt beskriver vad detta får för konsekvenser framöver för personalen. I självvärderingen finns en insiktsfull analys som hänvisar till strukturella förhållanden inom ämnet, i akademien och samhället generellt. Det ser bedömargruppen som en styrka förutsatt att den också leder till ett ställningstagande om hur institutionen ska agera för att åstadkomma nödvändiga förändringar.

Självvärderingen reflekterar över hur forskarutbildningsmiljöns jämställdhetsstrukturer påverkar forskarutbildningen, men värderingen av dessa skulle enligt bedömarna behöva utvecklas. Lärosätet visar en stor medvetenhet om den obalans som finns i de olika personalkategorierna, men upplevs mindre medveten om effekterna av detta på forskarutbildningen som sådan. Här anser bedömarna att det kan finnas kopplingar till exempelvis hur rekryteringen görs och vem som rekryteras, samt hur karriärvägar möjliggörs i relation till familjesituation.

Flera av doktorandprojekten som de framställs i självvärderingen och några av de individuella studieplanerna innefattar jämställdhetstematik. Det är positivt, och bedömarna ser möjligheter att därigenom lyfta jämställdhet inom seminarier och andra utbildningssammanhang som en del av utbildningen. Det saknas däremot en tydlig beskrivning i självvärderingen av hur detta görs, och på vilket sätt det kan inkluderas utöver doktorandernas enskilda projekt, och är därför att betrakta som ett utvecklingsområde. Självvärderingen nämner försök till samarbete med Centrum för genusstudier, men som inte burit tydlig frukt i innehåll och utformning. Dock ser bedömarna det som positivt att utbildningen ser kopplingar till andra miljöer än designmiljön när det gäller kunskap kring genus och jämställdhet.

Bedömningsområde: Utformning, genomförande och resultat**Uppföljning, åtgärder och återkoppling**

Bedömning med motivering: *Utbildningens innehåll, utformning, genomförande och examination följs systematiskt upp. Resultat av uppföljningen omsätts i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.*

Bedömargruppen ser det som positivt att ämnet inte enbart lutar sig på Umeå universitets centrala uppföljningsmekanismer, utan också använder sig av mer ämnes- och miljönära mekanismer. Här inryms sådant som individuella studieplaner, handledarkollegiets träffar, etappseminarier och doktorandfestivalen, samt löpande uppföljning av de peer-reviews som doktoranderna får.

Den utvecklade processen kring de individuella studieplanerna beskrivs i självvärderingen. Dess effekter som syns i nämnda individuella dokument verkar ha varit viktig i arbetet med att bygga upp och strukturera forskarutbildningen både för doktoranderna och för kollegiet i övrigt. Med tanke på längden och detaljnivån i de individuella studieplanerna samt den vikt som denna process tillmätts som pedagogiska instrument i självvärderingen, identifierar bedömarna en risk. I takt med att antalet handledare blir fler kan hanterandet av de individuella studieplanerna riskera att bli en mikrostyrningsprocess, där arbetet med uppföljningen sätts före det arbete som ska följas upp. I intervjuerna framkom olika bilder av processen med de individuella studieplanerna, där dessa beskrevs som att vara allt ifrån en tvingande administrativ pålaga, till att utgöra en bra grund för

Datum
2019-04-29Reg.nr
411-00072-18

dialog om progressionen. Det är därför bedömagruppens rekommendation att processen kring de individuella studieplanerna ses över, och görs mindre personberoende tillsammans med nyrekryterade handledare.

Det framgår heller inte tydligt av självvärderingen om, och i så fall hur, Umeå universitet skiljer på personalansvar, handledaransvar och examinatorns rollen. Detta skulle bli extra viktigt exempelvis i de fall där en doktorand upplever problem med handledare eller kollegor.

När det gäller åtgärder ger lärosätet en god bild av sin historiska utveckling, men uppvisar enligt bedömnarna inte en lika stor medvetenhet om hur uppföljningen också ska leda till åtgärder. I nuläget är det mer reaktivt, även om exempelvis tankarna på en ny kurs om designens roll och ansvar pekar på ett mer proaktivt förhållningssätt. Bedömnarna saknar i självvärderingen en tydlighet om hur den småskaliga miljön kan hantera förändring och konflikt, i relation till långsiktiga och strategiska åtaganden.

Lärosätet verkar för att doktoranden genomför utbildningen inom planerad studietid.

Totalt har fyra doktorander slutfört sin utbildning under den tidsperiod utvärderingen avser, inom rimlig och planerad studietid. I självvärderingen beskrivs däremot faktorer som upplevs som utmaningar för att avsluta utbildningen inom planerad studietid. Det handlar om sådant som att doktoranderna ser utmaningar i att prioritera mellan interna och externa deadlines, samt att det har funnits utmaningar att balansera mellan undervisning och forskning. Vissa åtgärder har vidtagits i det senare fallet. Att lärosätet har påbörjat ett arbete för att åtgärda detta anser bedömagruppen vara en god första åtgärd för att doktoranderna ska genomföra utbildningen inom planerad studietid. För att fördjupa den kunskapen rekommenderar bedömagruppen institutionen att genomföra en helhetsanalys av de olika faktorer som påverkar doktorandernas studietid inom den utvärderade forskarutbildningen. Vad innebär det för kurserna att doktoranderna inte slutför dem på utsatt tid, och för lärarna att ha examinationer av doktorander som släpar efter? Hur stor roll spelar det att projekt i grundutbildningen också är projekt för doktoranderna? Dessa frågor lämnas obesvarade i självvärderingen, och borde vara centrala för att utbildningen ska kunna säkerställa doktorandernas förutsättningar att genomföra utbildningen inom planerad studietid.

Sammanvägd bedömning av bedömningsområdet utformning, genomförande och resultat

Bedömning med motivering: *Tillfredsställande*

Lärosätet har en genomtänkt uppbyggd forskarutbildning som uppfyller de krav och mål som stipuleras i den allmänna studieplanen och har ett kursutbud som ligger i linje med forskarutbildningens inriktning.

Den ämnesspecifika kunskapen struktureras tydligt runt ett kursutbud, som kompletteras med kurser ur ett gemensamt utbud, samt lärande av mer informell karaktär. Det finns utvecklingspotential när det gäller att inom de egna kurserna skapa plattformar för tvärdisciplinära samtal, med tanke på att detta ger kopplingar mellan den ämnesspecifika kunskapen och till exempel metodologisk förmåga och färdighet.

Bedömnarna uppfattar också att höga krav ställs på doktorandens förmåga och färdighet att vara självständig, under antagandet att doktoranden i sin framtida karriär kommer att vara ensam om sin

Datum
2019-04-29Reg.nr
411-00072-18

spetskompetens. Självständighet är i sig inget negativt, men det får inte vara en ersättning för en miljö där seniora forskare har forskningsprojekt som är alltför avlägsna doktorandernas projekt. Det är en styrka att moment som har med forskningsetik att göra struktureras upp av seniora forskare och lärare.

Bedömargruppen finner en god potential till att konstruktivt driva jämställdhet som en kvalitetsmarkör och utvecklingsmöjlighet i forskarutbildningen, både inom miljön och i branschen som helhet.

Genom den utvecklade processen med de individuella studieplanerna finns stora möjligheter till uppföljning och återkoppling, utöver de formella kanaler som är gemensamma för fakulteten och Umeå universitet på central nivå. Lärosätet behöver tydliggöra och utveckla hur olika roller bör fungera i relation till doktoranderna. Inte minst i förhållande till förändring och konflikt, både i relation till det nära perspektivet och till de mer strategiska utvecklingsperspektiven.

Bedömningsområde: Doktorandperspektiv

Bedömning med motivering: *Doktoranden ges möjlighet att ta en aktiv roll i arbetet med att utveckla utbildningens innehåll och genomförande.*

Av självvärderingen framgår att doktorander är helt inkluderade i alla de sammanhang som rör lärosätets dagliga verksamhet och får förutsättningar att aktivt delta i universitetets övergripande verksamhet och verksamhetsutveckling, vilket även bekräftas av intervjuerna. Doktorander är också medräknade i alla de kommunikations- och informationskanaler och fora som gäller anställda, såsom personalmöten, skolmöten, e-postlistor, intranät, etc. Målet beskrivs vara att skapa en "inkluderande kultur", vilket formellt säkras genom inkludering av doktorander i förväntade beslutande och rådgivande organ. Den internationella sammansättningen av doktorandgruppen kräver också en tydlig introduktion till detta.

Doktoranderna finns representerade i kollegialt sammansatta organ, som säkerställer att doktoranderna får ta del av information och kan påverka i frågor som berör dem. Lokalt på lärosätet är forskarstuderande organiserade i ett doktorandråd, som doktoranderna själva formerar och driver, och som också fungerar som ett officiellt organ i samråd med institutionen. Inom doktorandrådet bereds frågor och representanter till olika grupper och råd utses. Representation i olika råd och arbetsgrupper fördelas så att alla doktorander under sin utbildningstid får minst ett års aktivt deltagande i någon grupp eller råd. Doktorander är formellt representerade i programrådet för forskarutbildning, i en lokal samverkansgrupp och har närvarorätt vid beslutsmöten. Doktoranderna kan även välja att vara studentfackligt organiserade vid Umeå universitet.

Doktoranderna har möjlighet att påverka sin utbildning på tre nivåer: individuell-, kurs- och utbildningsnivå. Under arbetet med de individuella studieplanerna följs doktorandernas individuella utveckling och progression, vilket följs upp under hela utbildningen.

Utbildningen säkerställer en god fysisk och psykosocial arbetsmiljö för doktoranden.

Bedömargruppen uppfattar att det finns goda möjligheter för den enskilde doktoranden att påverka sin studiesituation, arbetsmiljö, inriktning och kvalitet på utbildningen. Övergripande arbetsmiljöstruktur omfattar förebyggande, säkerställande och uppföljning av fysisk och psykosocial arbetsmiljö.

Datum
2019-04-29

Reg.nr
411-00072-18

Handledningssamtal mellan doktorand och handledare om psykosocial arbetsmiljö och belastning görs regelbundet. Frågor som rör handledarsituationen tas upp med studierektorn.

Utöver en informell introduktion till Umeå universitet arrangeras även en introduktionsdag för nya doktorander med syfte att tydliggöra för doktoranden om de dubbla roller som det innebär att vara både anställd och student samtidigt.

Doktorandrådet spelar en viktig roll för att ge doktoranderna direkt inflytande över arbetsmiljön. Vid anställning får doktoranden en arbetsplats i kontorslandskap samt dator och nödvändig IT-utrustning. Institutionens laborationslokaler finns tillgängliga för doktoranderna. Årliga arbetsmiljöronder sker och doktoranderna är representerade vid personaldagar och utvärderingar. Identifierade problem tas om hand av studierektorn, Studenthälsan eller Umeå universitets personalhälsovård Feel Good. Samtliga doktorander har en egen budget för resor och konferenser som de själva ansvarar för. Planering och godkännande görs i samband med den individuella studieplanen och garanterar internationell mobilitet. Beroende av institutionens förutsättningar ligger summan på cirka 30 000 kr/år.

Doktoranderna förefaller väl inkluderade i både formella organ, där form och innehåll av programmet justeras, samt i den dagliga akademiska miljön.

Sammanvägd bedömning av bedömningsområdet doktorandperspektiv

Bedömning med motivering: *Tillfredsställande*

Doktoranderna är delaktiga i både Umeå universitets och fakultetens olika nämnder och organ för verksamhetsstyrning och verksamhetsutveckling samt i kollegiala sammanhang. Bedömargruppen upplever ändå att det finns ett behov av att i organisationen tydliggöra ansvar och befogenheter för handledare respektive närmaste chef när det gäller uppföljning av arbetsmiljö, tjänstgöringsplan, etc.

Bedömningsområde: Arbetsliv och samverkan

Bedömning med motivering: *Utbildningen är utformad och genomförs på ett sådant sätt att den är användbar och utvecklar doktorandens beredskap att möta förändringar i arbetslivet, både inom och utanför akademien.*

Utbildningens verksamhet beskrivs i självvärderingen som ämnesmässigt inriktad mot produkter, miljöer, tjänster och system med fokus på de processer och sammanhang som planerar, bestämmer och utformar dem. Bedömargruppen uppfattar att doktoranderna erhåller den kunskap och de färdigheter som krävs för att de efter examen ska kunna bedriva verksamhet i designmiljöer och bedriva forskning. I självvärderingen uttrycks också att den forskarstuderande utbildas för att vara drivande i att bygga upp verksamhet i designmiljöer och forskning också "i miljöer där detta idag inte förekommer i någon större omfattning". Detta föranleder ett klargörande och motiverar frågor om vilka strategier som finns för att ge doktoranden förutsättningar att nå målen. Lärosätet uttrycker öppenhet inför utmaningen att tillgodose den vetenskapliga forskningsmeriteringen för en akademisk karriär och den som efterfrågas inom designprofessionen, och i självvärderingen redogör institutionen för intressanta resonemang om hur skillnader i designforskningens praktik inom och utanför akademien kan lyftas fram i utbildningen på ett produktivt sätt.

Datum
2019-04-29Reg.nr
411-00072-18

Forskarutbildningen i design vid Umeå universitet har genom projekt och samarbeten arbetat med att bygga kunskap och färdigheter inom båda sfärerna, men uttrycker i självvärderingen att tyngdpunkten legat på det som värderas högst i forskningssammanhang. Ändå vill utbildningen vara öppen för att ytterligare insatser och utbildningsmoment kan utvecklas för de doktorander som vill gå vidare inom en utomakademisk karriär.

Det finns goda möjligheter till samverkan med det omgivande samhället, genom bl.a. projekt med externa uppdragsgivare inom både kultur- och näringslivet. Alumniverksamheten beskrivs som omfattande och att de forskarstuderande erbjuds karriärsamtal ses av bedömargruppen som positivt. Utbildningen bedrivs på engelska vilket förbereder doktoranderna för internationella karriärer. Arbete i projektform möjliggör att doktoranderna utvecklar och fördjupar sin förmåga att successivt självständigt (under handledning) planera, genomföra, utvärdera och kommunicera både egna och andras resultat.

Högskolepedagogik är obligatorisk och omfattar två högskolepoäng, vilket bedömargruppen anser vara en miniminivå jämfört med övriga designutbildningar på forskarnivå i landet. En utökning rekommenderas för att ge doktoranderna bättre förutsättningar att kommunicera med det omgivande samhället, men också presentera och argumentera för sin forskning i ett akademiskt sammanhang.

Bedömargruppens uppfattning är att utbildningen är utformad och genomförs på ett sådant sätt att den är användbar och utvecklar doktorandens beredskap att möta utmaningar och förändringar i arbetslivet. Med tanke på att doktorsexamen inom design är en relativt ny företeelse, har rollen ingen uppenbar ställning utanför akademien. I självvärderingen hänvisas till designforskarens egen förmåga att skapa och motivera sin roll i sådana sammanhang. Lärosätet identifierar här en viktig utvecklingspotential i hur forskarutbildning och forskningsnära utbildning utformas för att göra olika karriärvägar möjliga, vilket bedömargruppen instämmer i.

Sammanfattande bedömning av bedömningsområdet arbetsliv och samverkan**Bedömning med motivering:** *Tillfredsställande*

Forskarutbildningen är utformad med utgångspunkt i att de flesta som disputerat inte kommer att vara anställda vid lärosätet. Detta avspeglas enligt bedömargruppens uppfattning bland annat i det låga kravet på högskolepedagogisk träning, vilket skapar utmaningar för en fortsatt karriär inom akademien. Mycket av projekten som doktoranderna utför inom ramen för sin forskarutbildning sker i samverkan med externa aktörer, vilket ger doktoranderna goda möjligheter att utveckla sin förmåga att planera, genomföra, utvärdera och kommunicera både egna och andras resultat.

Samlat omdöme: *Hög kvalitet***Bedömning med motivering:** *Sammantaget visar underlagen att utbildningen håller hög kvalitet.*

Bedömargruppen finner förutsättningarna för Umeå universitet att bedriva forskarutbildning i design som tillräckliga, och uppfattar institutionen erbjuder en internationell utbildningsmiljö som samverkar med andra ämnen, samt en tydlig struktur på lärandemoment och uppföljning som är välordnad och uppfyller kraven i den allmänna studieplanen. Studiomiljön som doktorandernas gemensamma plats, med verkstäder delade med grundutbildningen fungerar bra. Forskningsmiljön är samtidigt sårbar, vilket bedömarna identifierar som en utmaning för lärosätet, där behov av fler seniora forskare med egen forskning i miljön behöver vara en prioriterad satsning genom fasta forskningsresurser och

Datum
2019-04-29Reg.nr
411-00072-18

projektmedel. Med den låga personaltätheten blir doktoranderna den centrala resursen för att upprätthålla en levande och dynamisk forskarutbildningsmiljö, vilket verkar fungera med de nio nu antagna doktoranderna, men som också innebär en sårbarhet.

Forskarutbildningens utformning och genomförande är tydligt avgränsad med den allmänna studieplanen. Genomförandet är enligt bedömarna således anpassat till den allmänna studieplanen, med lärandemoment som motsvarar denna. Ämnet arbetar aktivt med att utveckla moment i samarbete med andra expertisområden, men ett utvecklingsområde kan vara att ge mer plats åt det tvärvetenskapliga i de egna lärandemomenten. Resultatuppföljning sker förutom genom sedvanlig examination, genom en omfattande process för de individuella studieplanerna. I många fall uppfattades det arbetet som ett välkommet tillfälle till dialog om forskningen med de seniora forskarna, men upplevs i andra fall som en kontrollstation eller som en administrativ uppgift. De två senare beskrivna upplevelserna riskerar att urholka syftet med en konstruktiv dialog, och i stället driva på en mer administrativ överstyrning. Det måste också ges utrymme till fler dylika möjligheter till dialog och deltagande utöver diskussionerna om de individuella studieplanerna.

Lärosätet uppmärksammar att jämställdheten inom fältet har brister, vilket avspeglar sig i jämställdhetsutvecklingen inom ämnet. Trots ett aktivt arbete med att försöka förbättra jämställdheten upplever institutionen inte att ansträngningarna lyckats fullt ut.

Doktorandernas perspektiv tas tillvara systematiskt inom ramen för lärosätets och fakultetens resurser, samt fångas upp i den omfattande processen med individuella studieplaner. Huruvida den processen är för omfattande är en fråga som bör fångas i samband med nyrekryteringar av seniora forskare.

Forskarutbildningens projekt sker ofta i samverkan med externa aktörer, vilket sätter sin prägel på forskningen. Forskarutbildningen är också upplagd med utgångspunkt i att karriären efter utbildningen ligger utanför akademien, och i sammanhang där individen är ensam i sin spetskompetens. Här saknar bedömargruppen viss koppling till en fortsatt karriär inom akademien som det också bör ges förutsättningar till, där bland annat högskolepedagogik är ett inslag som skulle kunna vidareutvecklas.

Datum
2019-04-29

Reg.nr
411-00072-18

Bilaga 2

Bedömargruppen och anmälda jäv

411-00072-18 Design				
	Göteborgs universitet	Högskolan i Borås	Kungl. Tekniska högskolan	Umeå universitet
Bedömare/Lärosäte				
Professor Thomas Binder, The Royal Danish Academy of Fine Arts, Schools of Architecture, Design and Conservation				
Docent Evastina Björk, Careva Systems AB (egenföretagare)/The Norwegian University of Science and Technology				
Professor Maria Hellström Reimer, Malmö universitet			x	
Professor Stefan Holmlid, Linköpings universitet				
Doktorand Tonje Kristensen, Högskolan i Borås	x			

Bilaga 3

Redovisning av underlag från respektive lärosäte⁵

Göteborgs universitet

Forskarutbildnings- ämne	Självvärdering	Allmän studieplan	Individuella studieplaner	Intervju lärosäte	Intervju doktorander
Design - konstnärlig licentiat- och doktorsexamen	Ja	Ja	1	Ja	Ja
Design - licentiat- och doktorsexamen	Ja	Ja	11	Ja	Ja

Högskolan i Borås

Forskarutbildnings- ämne	Självvärdering	Allmän studieplan	Individuella studieplaner	Intervju lärosäte	Intervju doktorander
Design - konstnärlig licentiat- och doktorsexamen	Ja	Ja	14	Ja	Ja

Kungl. Tekniska högskolan

Forskarutbildnings- ämne	Självvärdering	Allmän studieplan	Individuella studieplaner	Intervju lärosäte	Intervju doktorander
Konst, teknik och design - licentiat- och doktorsexamen	Ja	Ja	7	Ja	Ja

Umeå universitet

Forskarutbildnings- ämne	Självvärdering	Allmän studieplan	Individuella studieplaner	Intervju lärosäte	Intervju doktorander
Industridesign - licentiat- och doktorsexamen	Ja	Ja	12	Ja	Ja

Redovisning av övriga underlag

Utöver de underlag som lärosätena har skickat in har UKÄ tagit fram nyckeltal över genomströmningen i form av netto- och bruttostudietid.

⁵ I de fall antalet doktorander är 16 eller färre, väljs samtliga doktoranders individuella studieplaner. I de fall där antalet doktorander är fler än 16, görs ett slumpmässigt urval och 16 individuella studieplaner väljs ut.

Bilaga 4

Lärosätenas svar på delning av preliminära yttranden